
Kyrkomötet
Kyrkostyrelsens skrivelse 2020:4

Ändringar i kyrkoordningen m.m.

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till kyrkomötet.

Uppsala den 9 juni 2020

Antje Jackelén

Helén Ottosson Lovén

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen, som är uppdelad i sex separata avsnitt, föreslås i huvudsak följande ändringar:

- ◆ Det ska i kyrkoordningen införas nya och ändrade bestämmelser i syfte att stärka skyddet för uppgifter som förekommer inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission, samt för uppgifter om Svenska kyrkans eumeniska och interreligiösa förbindelser. Vidare ska skyddet för valhemligheten förstärkas, genom att det bland annat ska bli obligatoriskt att alla som arbetar som valförrättare eller röstmottagare måste skriva under en tystnadspliktsförbindelse.
- ◆ Det ska i kyrkoordningen göras ändringar avseende ansvar för nomineringsmöten inför val av nytt församlingsråd som klargör att det är kyrkorådet som ska ansvara för att ett sådant möte hålls.
- ◆ En ändring ska göras i kyrkoordningen avseende tidpunkten för beslut om ändring i den lokala strukturen. Förändringen innebär att alla beslut om ändringar i den lokala strukturen som ska träda i kraft den 1 januari året efter ett valår måste vara fattade senast den 1 januari det år som valet äger rum.
- ◆ En ändring ska göras i kyrkoordningen avseende vid vilken tidpunkt som röstlängd ska tas ut vid direkta val. Förslaget innebär att tidpunkten tidigareläggs med sju dagar.
- ◆ Det ska i ersättningsstadgan införas ett nytt arvode i form av förrättningsarvode. Det ska även införas en ny ersättning i form av kompensation för förlorad tjänstepensionsförmån. Därtill föreslås några övriga förtydligande justeringar.
- ◆ Slutligen ska det i kyrkoordningen göras några rättelser.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2021, undantaget ändringarna i ersättningsstadgan som föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Innehåll

1	Några offentlighetsfrågor.....	4
1.1	Förslag till kyrkomötesbeslut.....	4
1.2	Förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	4
1.3	Ärendet och dess beredning.....	7
1.4	Bakgrund.....	7
	1.4.1 Svenska kyrkans offentlighetsprincip.....	7
	1.4.2 Sekretessbestämmelsernas uppbyggnad.....	8
	1.4.3 Dataskyddsförordningen och dess förhållande till Svenska kyrkans offentlighetsprincip.....	9
1.5	Förbud mot att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen.....	11
	1.5.1 Kyrkobokföringssystemet (Kbok).....	11
	1.5.2 Skydd för uppgifter i kyrkobokföringen.....	12
	1.5.3 Förändringar i kyrka och samhälle.....	13
1.6	Förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet.....	14
	1.6.1 Bakgrund.....	14
	1.6.2 Partnersamarbete inom Svenska kyrkans internationella verksamhet.....	16
	1.6.3 Ekumenisk och interreligiös verksamhet – samverkan och dialog såväl internationellt som lokalt.....	17
	1.6.4 Klagomålshanteringssystemet CRM.....	19
	1.6.5 Uppgiftsskyldighet inom ramen för den internationella verksamheten.....	20
1.7	Förbud mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat i kyrkovalen.....	21
1.8	Överväganden och förslag.....	22
	1.8.1 Förbud mot att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen.....	22
	1.8.2 Förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission.....	29
	1.8.3 Förbud mot att röja vissa uppgifter hänförliga till Svenska kyrkans klagomålshantering inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission.....	32
	1.8.4 Förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa verksamhet.....	34
	1.8.5 Undantag från förbud vid nödvändigt utlämnande.....	37
	1.8.6 Förbud mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat i kyrkovalen.....	38
1.9	Ikraftträdande.....	40
1.10	Konsekvenser.....	40
1.11	Kommentar till bestämmelserna i kyrkoordningen.....	41
2	Ansvar för nomineringsmöten inför val av församlingsråd	44
2.1	Förslag till kyrkomötesbeslut.....	44
2.2	Förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	44
2.3	Ärendet och dess beredning.....	45
2.4	Bakgrund.....	45
	2.4.1 Gällande reglering i kyrkoordningen.....	45
	2.4.2 Införande och tolkning av nuvarande bestämmelser.....	45
2.5	Överväganden och förslag.....	47
2.6	Ikraftträdande.....	49

2.7	Konsekvenser.....	49
2.8	Kommentar till bestämmelsen i kyrkoordningen.....	49
3	Tidpunkt för beslut om ändring i den lokala strukturen vid kyrkoval ...	51
3.1	Förslag till kyrkomötesbeslut.....	51
3.2	Förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	51
3.3	Ärendet och dess beredning.....	52
3.4	Gällande bestämmelser.....	52
3.5	Överväganden och förslag.....	53
3.6	Ikraftträdande.....	54
3.7	Konsekvenser.....	54
3.8	Kommentar till bestämmelsen i kyrkoordningen.....	54
4	Tidpunkt för uttag av röstlängd vid direkta val	55
4.1	Förslag till kyrkomötesbeslut.....	55
4.2	Förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	55
4.3	Ärendet och dess beredning.....	56
4.4	Bakgrund	56
	4.4.1 Tidigare ändringar av tidpunkten för uttag av röstlängd.....	56
	4.4.2 Gällande bestämmelser.....	56
4.5	Överväganden och förslag.....	57
4.6	Ikraftträdande.....	57
4.7	Konsekvenser.....	58
4.8	Kommentar till bestämmelserna i kyrkoordningen.....	58
5	Ändringar i ersättningsstadgan.....	59
5.1	Förslag till kyrkomötesbeslut.....	59
5.2	Förslag till ändringar i ersättningsstadgan.....	59
5.3	Ärendet och dess beredning.....	64
5.4	Bakgrund	64
	5.4.1 Arvodesnämndens skrivelse.....	64
	5.4.2 Tidigare ändringar i ersättningsstadgan m.m.	64
	5.4.3 Gällande bestämmelser.....	66
5.5	Överväganden och förslag.....	68
	5.5.1 Förrättningsarvode.....	68
	5.5.2 Kompensation för förlorad pensionsförmån.....	71
	5.5.3 Övriga justeringar.....	72
5.6	Ikraftträdande.....	73
5.7	Konsekvenser.....	74
5.8	Kommentar till bestämmelserna i ersättningsstadgan.....	74
6	Övriga rättelser.....	78
6.1	Förslag till kyrkomötesbeslut.....	78
6.2	Förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	78
6.3	Ärendet och dess beredning.....	79
6.4	Överväganden och förslag.....	79
6.5	Ikraftträdande.....	79
6.6	Konsekvenser.....	79
6.7	Kommentar till bestämmelsen i kyrkoordningen.....	79
	Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll.....	80

1 Några offentlighetsfrågor

1.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

1.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,

dels att 38 kap. 53 § och 54 kap. 8, 14 och 15 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 54 kap. 8 a, 8 b, 11 d, och 15 b §§, och närmast före 54 kap. 11 d § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

53 §

Valnämnden ska utse valförrättare och röstmottagare.

Som valförrättare eller röstmottagare får endast utses den som inför varje val har fått sådan utbildning som behövs för uppdraget.

Som valförrättare eller röstmottagare får endast utses

– den som inför varje val har fått sådan utbildning som behövs för uppdraget, *och*

– som har undertecknat en tystnadspliktsförbindelse som omfattar det förbud att röja uppgifter som följer av 54 kap. 11 d §.

54 kap.

8 §

Inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission gäller förbud mot att röja uppgifter om en *samarbetspartners förhållanden i andra länder*. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att en *samarbetspartner i det andra landet skulle lida skada eller men* om uppgiften röjs.

Inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission gäller förbud mot att röja uppgifter om en *samarbetsorganisation, eller om en till den närstående organisation*. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att en *samarbetsorganisation, eller en till den närstående organisation, lider skada* om uppgiften röjs.

Förbud gäller även mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, hänförliga till sådan verksamhet som avses i första stycket. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

8 a §

Förbud gäller mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, hänförliga till klagomålshantering inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men.

Förbud gäller även i övrigt avseende uppgifter hänförliga till klagomålshantering inom den verksamhet som avses i första stycket. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att det är till skada för Svenska kyrkan, en samarbetsorganisation, eller en till samarbetsorganisationen närstående organisation.

8 b §

Förbud gäller mot att röja uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att det är till skada för dessa förbindelser.

Förbud gäller även i övrigt mot att röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, hänförlig till ekumenisk och interreligiös verksamhet. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Förbud mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat**11 d §**

Förbud gäller mot att röja uppgift om hur en väljare har röstat vid val enligt 38 kap. och som

- 1. framkommit då biträde lämnats åt väljaren vid röstningen, eller*
- 2. framgår av innehållet i ett avgivet valkuvert som inte har öppnats för rösträkning.*

14 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 1 § andra stycket, 2 § första stycket och 3–13 §§ till skydd för enskild gäller inte i förhållande till den enskilda personen själv och kan i övrigt helt eller delvis efterges av honom eller henne.

Förbud mot att röja uppgifter enligt 1 § andra stycket hindrar inte heller att uppgiften lämnas om

- diakonen har ålagts att uttala sig under ed,
- det föreligger uppgifts-, informations- eller anmälningsskyldighet enligt lag, eller
- det föreligger en sådan anmälningsskyldighet som anges i 13 a §.

15 §

Förbud mot att röja uppgifter enligt 2 § första stycket, 3–4 d §§ samt 5–13 §§ hindrar inte att uppgiften lämnas till

1. kyrkans organisation för revision, tillsyn och överprövning,
2. en myndighet, om uppgiftsskyldigheten följer av en lag eller har beslutats med stöd av en lag,
3. socialnämnden enligt 13 a §, eller
4. företrädare för en arbetstagarorganisation eller till skyddsombud, om uppgifts- eller informationsplikten följer av en lag eller ett kollektivavtal.

15 b §

Förbud enligt 8–8 b §§ gäller inte om det är nödvändigt för Svenska kyrkan att lämna ut en uppgift för att kunna fullfölja sitt uppdrag inom den internationella verksamheten för diakoni och mission, eller avseende sina förbindelser till andra kyrkor och samfund.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2021.

1.3 Ärendet och dess beredning

Kyrkostyrelsen har uppmärksammat att det finns behov av en samlad översyn av kapitel 54 i kyrkoordningen, *Undantag från offentlighet för handlingar m.m.*, i syfte att säkerställa att kyrkoordningen erbjuder ett ändamålsenligt skydd för skyddsvärda handlingar och uppgifter i den verksamhet som Svenska kyrkan bedriver. I denna skrivelse behandlas de områden som har prioriterats under år 2019, nämligen förbudet mot att röja vissa uppgifter i kyrkobokföringen (54 kap. 9 §), förbudet mot att röja uppgifter inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission (54 kap. 8 §), förbud mot att röja uppgifter i kyrkans ekumeniska och interreligiösa verksamhet och förbud mot att röja uppgifter i samband med röstning.

En inom kyrkokansliet upprättad promemoria *Några offentlighetsfrågor* har sänts på remiss till samtliga stift och tre församlingar/pastorat inom varje stift. Därutöver har promemorian sänts på remiss till Svenska kyrkans överklagandenämnd, Svenska kyrkans valprovsningsnämnd och Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Av remissinstanserna har 12 stift, 16 församlingar/pastorat, Ansvarsnämnden för biskopar samt Valprovsningsnämnden svarat. Därutöver har sakkunniga i kyrkobokföringsfrågor vid Skara stift samt Helsingborgs pastorat avgett varsitt remissyttrande. En övervägande majoritet av remissinstanserna är positiva till de föreslagna ändringarna.

1.4 Bakgrund

1.4.1 Svenska kyrkans offentlighetsprincip

I samband med relationsändringen år 2000 kom den statliga offentlighetsprincip som tidigare gällt inom Svenska kyrkan att ersättas av en så kallad ”inomkyrklig offentlighetsprincip”, 11 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Den statliga offentlighetsprincipen gäller dock alltså för de allmänna handlingar som förvaras hos Svenska kyrkan efter relationsändringen, vilket bland annat är historiska handlingar, handlingar som hör till begravningsverksamheten och handlingar som avser fördelning och användning av den kyrkoantikvariska ersättningen, 10 § lagen om Svenska kyrkan

Rätten att ta del av Svenska kyrkans handlingar med stöd av den inomkyrkliga offentlighetsprincipen tillkommer var och en oberoende av kyrkotillhörighet. Detta framgår av 11 § lagen om Svenska kyrkan, men har även förtydligats i 53 kap. 3 § kyrkoordningen. Av 11 § lagen om Svenska kyrkan framgår vidare att kyrkan endast har rätt att begränsa rätten att ta del av handlingar om det är *särskilt motiverat* med hänsyn till 1) skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska intressen, 2) Svenska kyrkans ekonomiska intressen eller 3) något synnerligen väsentligt intresse. Bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan utgör således ett ramverk inom vilket kyrkan närmare kan reglera undantag från den kyrkliga offentlighetsprincipen.

Av lagförarbetena inför relationsändringen betonade regeringen att frågan om handlingsoffentlighet inom Svenska kyrkan efter relationsändringen var av stor principiell betydelse och framhöll bland annat följande (prop. 1997/98:116 s. 63).

Det är viktigt att kyrkans verksamhet också i fortsättningen bedrivs under öppenhet och att allmänheten har tillgång till handlingar i samma utsträckning som i dag. Offentlighet och möjlighet till ett fritt meningsutbyte utgör förutsättningar för att Svenska kyrkans karaktär som öppen folkkyrka skall behållas och för att demokratins grundläggande idéer skall förbli vägledande inom kyrkan.

Angående begränsningar av rätten att ta del av handlingar uttalade regeringen vidare att de utgick ifrån att Svenska kyrkan beaktar integritetsaspekter och att de områden

där begräsningar bör komma i fråga framförallt är inom verksamheterna själavård, församlingsvård, personalvård och säkerhetsfrågor. Vidare angavs att det kunde finnas något ytterligare område inom exempelvis kyrkobokföringen, där det under vissa förutsättningar kan finnas behov av att begränsa insynen (prop. 1997/98:116 s. 65). Även kyrkomötet betonade inför relationsändringen att samma grad av öppenhet som gällt inom Svenska kyrkan före förändringen, skulle komma att gälla även efter.

Begräsningar i rätten att ta del av kyrkans handlingar regleras sedan relationsändringen i kyrkoordningens kapitel 54, benämnt ”Undantag från offentlighet från handlingar m.m.”. Merparten av bestämmelserna i kapitlet har sin motsvarighet i vad som före relationsändringen gällde enligt den dåvarande sekretesslagen (1980:100, numera offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)). På några områden har dock skyddet utvidgats jämfört med tidigare, liksom vissa bestämmelser ändrats och några tillkommit. En viktig skillnad mellan regleringen i kyrkoordningen och den offentlighetsrättsliga regleringen är att man i kyrkoordningen använder sig av begreppet ”förbud mot att röja” i stället för ”sekretess”. Skillnaden i val av terminologi har bland annat ansetts viktig för att markera att ”sekretess” enligt offentlighets- och sekretesslagen innehåller både handlingssekretess och tystnadsplikt, medan kapitel 54 i princip uteslutande berör handlingssekretess, då det inte ansetts möjligt att i kyrkoordningen reglera tystnadsplikt annat än för biskopar, präster och diakoner, se vidare avsnitt 1.7. Undantaget rörande tystnadsplikt för präster, biskopar och diakoner avseende uppgifter som framkommit vid bikt och enskild själavård har markerats i 54 kap. 1 § genom att bestämmelsen står under en egen rubrik, ”själavårdssekretess”. Rubriken anvisar att bestämmelsen särskiljer sig från de övriga bestämmelserna i kapitlet som endast rör handlingssekretess. För att förenkla framställningen nedan – och den koppling som hela tiden finns till den offentlighetsrättsliga regleringen – kommer dock ordet ”sekretess” i viss utsträckning användas även vid redogörelse över bestämmelserna i kapitel 54.

I likhet med vad som gäller för kyrkoordningen i stort behöver regleringen i kapitel 54 kontinuerligt ses över i takt med att Svenska kyrkans verksamheter utvecklas. Med utgångspunkt i den offentlighetsprincip som gäller för Svenska kyrkan är målsättningen att de undantagsbestämmelser som följer av kapitlet ska ge ett ändamålsenligt skydd för handlingar och uppgifter som av särskilda skäl inte bör vara offentliga. I begreppet ändamålsenligt skydd ligger emellertid också att inte fler uppgifter än nödvändigt ska omfattas av en förbudsreglering, då huvudregeln är – och fortsatt ska vara – offentlighet.

I sammanhanget ska nämnas att för de allmänna handlingar som Svenska kyrkan förvarar gäller inte kyrkoordningen, utan vid prövning av utlämnade av uppgifter från dessa handlingar ska i stället offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser tillämpas.

1.4.2 Sekretessbestämmelsernas uppbyggnad

Som nämnts i stycket ovan bygger kyrkoordningens bestämmelser om förbud mot att röja uppgifter på den offentlighetsrättsliga regleringen om sekretess. I likhet med regleringen i offentlighets- och sekretesslagen är kyrkoordningens ”sekretessbestämmelser” uppbyggda utifrån olika så kallade *skaderekvisit*, beroende på hur starkt skyddsintresset bedömts vara. Ett *rakt skaderekvisit* innebär att huvudregeln är offentlighet och att sekretess endast gäller om det kan antas att viss skada uppkommer om uppgiften röjs. Motsatsen är ett *omvänt skaderekvisit* som innebär att sekretess är huvudregel och att uppgiften endast får röjas om det står klart att det kan ske utan risk för skada eller men. Om skaderekvisit saknas gäller alltid ett förbud mot att lämna ut uppgiften, oavsett några villkor. Detta kan beskrivas som ett ”absolut” förbud, även om termen

”absolut” främst relaterar till prästens tystnadsplikt för uppgifter som erhållits vid bikt och enskild själavård.

KsSkr 2020:4

Gemensamt för flera av förbuden i kapitel 54 kyrkoordningen är att de gäller i situationer när ett utlämnande av uppgifter kan leda till *skada eller men*. Av lagförarbetena till offentlighets- och sekretesslagen framgår att med ”skada” avses i regel ekonomisk skada, medan begreppet ”men” tar sikte på olika typer av integritetskränkningar (prop. 1979/80:2 Del A s. 83 och 493). Eftersom men tar sikte på den personliga integriteten innebär det att ett bolag eller annan juridisk person inte kan lida men i den betydelse som avses i kyrkoordningen.

1.4.3 Dataskyddsförordningen och dess förhållande till Svenska kyrkans offentlighetsprincip

Sedan den 25 maj 2018 gäller EU:s nya dataskyddsförordning (GDPR, The General Data Protection Regulation, nedan dataskyddsförordningen) som lag i Sverige. Dataskyddsförordningen gäller för all slags verksamhet som behandlar personuppgifter, inkluderat Svenska kyrkans verksamhet. Med anledning av den mängd personuppgifter som Svenska kyrkan behandlar kom kyrkan att inför införandet av förordningen rikta en direkt fråga till regeringen om huruvida det kunde komma att uppstå en konflikt mellan den inomkyrkliga offentlighetsprincipen (se ovan avsnitt 1.4.1) och dataskyddsförordningen. Som svar på Svenska kyrkans fråga framhöll regeringen följande (prop. 2017/18:105 s. 60).

Den lagstadgade handlingsoffentlighet som gäller för dessa [Svenska kyrkans] handlingar liknar således den som gäller i fråga om myndigheternas handlingar enligt tryckfrihetsförordningen. Enligt regeringens bedömning bör Svenska kyrkans handlingar därför betraktas som allmänna i den mening som avses i artikel 86 i dataskyddsförordningen. Dataskyddsförordningen ger således stöd för att Svenska kyrkan lämnar ut handlingar i enlighet med lagen om Svenska kyrkan.

Uttalandet ovan innebär att lagstiftaren klargjort att Svenska kyrkans offentlighetsprincip – och de utlämnanden av handlingar innehållande personuppgifter som sker till följd av nämnda princip – inte står i konflikt med dataskyddsförordningen. Vidare anförde regeringen följande rörande tolkningen och tillämpningen av artikel 86 (prop. 2017/18:105 s. 43).

Förordningens artikel 86 innebär till sin ordalydelse en något mer omfattande reglering än motsvarande bestämmelse i personuppgiftslagen, eftersom även offentliga organ och privata organ som förvarar allmänna handlingar för utförande av en uppgift av allmänt intresse omfattas. Av skäl 154 i förordningen framgår att allmänhetens rätt att få tillgång till handlingar kan betraktas som ett allmänt intresse och att handlingarna bör kunna lämnas ut offentligt om utlämning stadgas i den nationella lagstiftningen. Vidare anges att den nationella rätten bör sammanjämka allmänhetens rätt att få tillgång till allmänna handlingar och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn med rätten till skydd för personuppgifter samt att nationell lagstiftning därför får innehålla föreskrifter om den nödvändiga sammanjämkningen med rätten till skydd för personuppgifter enligt förordningen. Enligt regeringens bedömning ger regleringen i förordningen ett ännu tydligare stöd än dataskyddsdirektivet för att den EU-rättsliga dataskyddsregleringen inte inkräktar på den

grundlagsreglerade offentlighetsprincipen. Den nödvändiga sammanjämkning som avses i dataskyddsförordningen kommer i svensk rätt till uttryck bl.a. genom bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen, som är resultatet av noggranna avvägningar mellan allmänhetens intresse av insyn i det allmännas verksamhet och den enskildes behov av skydd för sin personliga integritet.

Ordalydelsen i artikel 86 ger en generell rätt att lämna ut personuppgifter i allmänna handlingar/kyrkans handlingar i enlighet med nationell rätt, vilket inkluderar sådana uppgifter som enligt artikel 9 är att anse som känsliga personuppgifter, såsom uppgifter om trostillhörighet. Av uttalandena ovan kan vidare konstateras att artikel 86 – och möjligheten att behandla personuppgifter inom ramen för offentlighetsprincipen samt den inomkyrkliga offentlighetsprincipen – *i sig ger uttryck för en intresseavvägning* mellan allmänhetens tillgång till handlingar och skyddet för personuppgifter enligt dataskyddsförordningen. Hur skyddsnivåerna ska bestämmas inom ramen för de olika medlemsstaternas offentlighetsregleringar – det vill säga hur sammanjämkningen mellan de olika intressena mer konkret ska göras – framgår däremot inte av dataskyddsregleringen. Det är något som bedöms och avgörs inom ramen för nationell rätt, det vill säga för Svenska kyrkans handlingar genom regleringen i kyrkoordningen med stöd av regleringen i lagen om Svenska kyrkan. Däremot framgår av 54 kap. 11 b § kyrkoordningen att det råder förbud mot att röja personuppgifter om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgifterna *behandlas* i strid med dataskyddsförordningen eller lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till dataskyddsförordningen. Motsvarande förbud finns också i 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen, av vilken det även uttryckligen framgår att det endast är mottagares behandling av personuppgifter som bestämmelsen – liksom motsvarande bestämmelse i kyrkoordningen – tar sikte på.

I sammanhanget är det även relevant att framhålla att begreppet ”känslig uppgift” i offentlighetsrättslig mening inte är synonymt med begreppet ”känslig personuppgift” inom dataskyddsregleringen. Med känsliga personuppgifter avses inom dataskyddsregleringen vissa preciserade typer av personuppgifter som till sin natur bedöms vara särskilt känsliga, såsom uppgifter gällande hälsa, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös övertygelse och sexuell läggning. Inom den offentlighetsrättsliga lagstiftningen – liksom inom kyrkans regelverk – används begreppet känsliga uppgifter i ett betydligt bredare perspektiv och den bedömning som görs är också betydligt ”friare” än inom dataskyddsregleringen, även om det självfallet finns uppgifter som typiskt sett får anses som känsliga. En ytterligare skillnad är att inom dataskyddsregleringen anses en känslig personuppgift alltid vara detta, medan inom offentlighets- och sekretessområdet kan en uppgift vara känslig under vissa förhållanden, medan den inte är det under andra förhållanden, såsom exempelvis om uppgiften blivit känd. Skillnaderna i vad som inom den offentlighetsrättsliga regleringen respektive dataskyddsregleringen ses som en känslig personuppgift medför till exempel att uppgift om medlemskap i Svenska kyrkan betraktas som en känslig personuppgift enligt dataskyddsförordningen som bara i vissa undantagsfall får röjas för någon utomstående, medan uppgiften inte behöver vara att anse som typiskt sett känslig inom ramen för kyrkans offentlighetsprincip och därmed är möjlig att röja i de flesta fall.

1.5 Förbud mot att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen

1.5.1 Kyrkobokföringssystemet (Kbok)

Alla personer som tillhör Svenska kyrkan finns registrerade i ett av kyrkostyrelsen tillhandahållet datoriserat kyrkobokföringssystem som i dagligt tal brukar benämnas Kbok. Kyrkobokföringen omfattar både uppgifter om tillhörighet och uppgifter om kyrkliga handlingar. Uppgifter om tillhörighet registreras dels i ett för varje församling fört församlingsregister, dels i det centrala tillhörighetsregistret. Kyrkliga handlingar registreras i ministerialböcker för varje församling. Huvudregeln är att det är församlingen där en person är kyrkobokförd som ansvarar för att registrera en uppgift om exempelvis dop eller konfirmation.

För personer som inte är folkbokförda i Sverige – och därmed även saknar svenskt personnummer – gäller dock en annan ordning än den som redogjorts för ovan. För dessa personer finns ett *särskilt register för personer som ej är folkbokförda i Sverige* som kyrkostyrelsen ansvarar för. Registret innehåller uppgifter om namn, födelsedatum, dop/konfirmationsdatum, adress, vårdnadshavare, tillhörighet och tillhörighetsdatum, samt uppgift om eventuellt utträde. Registret förs i datoriserad form – tekniskt som en del av Kbok – sedan november 2011. Uppgifterna i registret är inte tillgängliga för andra delar av Svenska kyrkan än den nationella nivån och hanteras endast av ett mycket begränsat antal personer.

Om en person som inte har ett svenskt personnummer döps i en församling registreras uppgifter om dopet i församlingens ministerialbok. Kyrkostyrelsen får sedan – per automatik – en kopia av dopregistreringen. Därefter kontaktas församlingen av kyrkokansliet med en uppmaning att fylla i en anmälan/ett meddelande om inträde. Till skillnad från personer som är folkbokförda i Sverige där det är kyrkoherden i den församling som ärendet rör som prövar frågan om tillhörighet, är det i stället kyrkostyrelsen som prövar frågan om tillhörighet för en person som inte är folkbokförd här. Mellan Skatteverkets folkbokföringssystem och Kbok – inklusive det särskilda registret – sker sedan regelbundet automatiska avstämningar för att bland annat upptäcka när en person som finns i kyrkostyrelsens särskilda register blir folkbokförd och får svenskt personnummer. Efter att det blivit en träff i registret och den har verifierats, kopplas uppgiften om dop och/eller konfirmation ihop med personen och ett verifierat skickas i Kbok till folkbokföringsförsamlingen. För att personen som blivit folkbokförd ska bli tillhörig folkbokföringsförsamlingen måste en anmälan göras till den berörda församlingen som via kyrkoherden prövar tillhörighetsfrågan. Det sätt på vilket uppgifter om personer som inte är folkbokföra i Sverige registreras innebär att den som önskar få ut uppgifter ur kyrkobokföringen om en icke folkbokförd – men döpt – person kan vända sig både till församlingen och till nationell nivå, som i samband med utlämnandet har att pröva frågan om eventuell sekretess för uppgifterna.

I sammanhanget ska tilläggas att från och med den 1 juli 2020 träder nya bestämmelser i kraft som innebär att alla beslut om tillhörighet ska fattas på lokal nivå (KmSkr 2019:8 och TU 2019:1). För den som inte är folkbokförd i Sverige ska frågor om in- och utträde prövas av kyrkoherden för den församling dit anmälan eller meddelandet lämnas in. En person som inte är folkbokförd i Sverige kommer dock precis som tidigare att vara tillhörig Trossamfundet Svenska kyrkan, vilket även medför att den praktiska hanteringen – det vill säga att dessa personer ska registreras i kyrkostyrelsens särskilda register – kommer vara i stort sett densamma.

1.5.2 Skydd för uppgifter i kyrkobokföringen

Enligt dagens reglering gäller skyddet för uppgifter i kyrkobokföringen – det vill säga uppgifter om kyrkotillhörighet och kyrkliga handlingar – med ett *rakt skaderekvisit*, vilket betyder att uppgifterna får lämnas ut om det inte finns *särskild anledning* att anta att ett röjande av begärda uppgifter skulle kunna medföra men för den berörda personen eller någon närstående. Offentlighet för uppgifterna gäller alltså som huvudregel. Bestämmelsen i 54 kap. 9 § kyrkoordningen är avsedd att motsvara den tidigare regleringen i 7 kap. 15 § sekretesslagen som gällde fram till den 1 januari 2000. Nämnada lagreglering infördes i samband med folkbokföringsreformen år 1991 då ansvaret för den lokala folkbokföringen fördes över från pastorsämbetet till Skatteverket. Reformen medförde att folkbokföringssekretessen inte längre kunde tillämpas på folkbokföringsuppgifter som kyrkan hade i sina medlemsregister, varför det ansågs angeläget att införa en särskild bestämmelse som möjliggjorde hemlighållande av personuppgifter som Svenska kyrkan fortsatt skulle ha tillgång till även efter reformen (prop. 1990/91:153 s. 126 ff.). Genom övergångsbestämmelser gäller sekretesslagens reglering fortsatt för uppgifter som hänför sig till tiden före den 1 januari 2000.

I samband med remitteringen av utredningen *Ett skyddat rum* (SKU 2010:3) föreslog Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation i sitt remissvar att regleringen i 54 kap. 9 § kyrkoordningen skulle ändras på så sätt att begreppet kyrkobokföring skulle lämnas till förmån för ett bredare begrepp och att paragrafens skaderekvisit samtidigt skulle ändras så att uppgifter endast får lämnas ut om det står klart att så kan ske utan att någon lider skada eller men av utlämnandet. Kyrkostyrelsen ställde sig inte bakom förslaget och anförde bland annat följande (KsSkr 2011:7 s. 29 f.).

Kyrkobokföring som begrepp har använts länge och är väl känt och väl definierat, bland annat genom kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser. Detta innebär att 54 kap. 9 § som innehåller förbud mot röjande av uppgifter i kyrkobokföringen har ett klart avgränsat tillämpningsområde. Att utsträcka detta område enligt arbetsgivarorganisationens förslag till att omfatta även alla andra datasystem etc. skulle innebära att en mängd – i de allra flesta fall helt harmlösa – uppgifter om såväl tillhöriga, anställda och förtroendevalda skulle komma att omfattas av sekretess med omvänt skaderekvisit. Detta kan enligt kyrkostyrelsen inte sägas stå i överensstämmelse med utgångspunkten att offentlighet så långt möjligt ska gälla för kyrkans handlingar. Det kan inte heller uteslutas att en sådan reglering kan komma i konflikt med 11 § i lagen om Svenska kyrkan som anger att rätten att ta del av kyrkans handlingar får begränsas bara om det är särskilt motiverat utifrån enskildas personliga eller ekonomiska intressen, Svenska kyrkans ekonomiska intressen eller något annat synnerligen väsentligt intresse. Vidare kan det inte förutsättas att en bestämmelse som gäller generellt utan koppling till vissa utpekade verksamheter är enklare att tillämpa i det enskilda fallet då man inte ens behöver ställa sig frågan från vilken verksamhet uppgiften härrör.

I januari 2019 remitterades promemorian *Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet – om medborgarskapets betydelse, dopets ställning i relation till utträdde m.m.* (Ks 2018-0125). I promemorian behandlas bland annat frågan om huruvida skyddet för uppgifter inom kyrkobokföringen enligt 54 kap. 9 § kyrkoordningen alltjämt erbjuder ett ändamålsenligt skydd för uppgifter kopplade till kyrkobokföringen sett i ljuset av samhällsutvecklingen.

Som nämnts ovan är huvudregeln offentlighet för uppgifter i kyrkobokföringen, vilket på senare tid i vissa sammanhang kommit att ifrågasättas. Exempelvis har kyrkoherdar och kyrkobokföringssakkunniga vittnat om att personer – inte minst konvertiter – allt oftare vill försäkra sig om att uppgifter om dop och kyrkotillhörighet kan hemlighållas. Den remitterade promemorian innehöll inga slutsatser rörande frågan om sekretesskyddets nuvarande utformning. I stället konstaterades att ”[f]rågan om vilken grad av öppenhet som ska gälla som utgångspunkt – dvs. vilken typ av skaderekvisit som ska gälla – för uppgifter om tillhörighet till Svenska kyrkan, liksom för uppgifter om kyrkliga handlingar, handlar om vilken grad av öppenhet som ska gälla för kyrkans centrala verksamhet.” Vidare framhölls att frågan om sekretesskyddets omfattning kräver en omfattande analys och behöver ske i ljuset av en övergripande översyn av kapitel 54 i kyrkoordningen (Ks 2018-0125 s. 92).

1.5.3 Förändringar i kyrka och samhälle

Sedan relationsändringen med staten år 2000 har både vårt samhälle och Svenska kyrkan förändrats på många sätt. Dels har kyrkan en helt annan relation till staten, dels har den andel av befolkningen som tillhör Svenska kyrkan kommit att minska för varje år. Vi kan vidare se att människor rör sig över landsgränser på ett helt annat sätt än tidigare. Det gäller både svenska medborgare som under kortare eller längre tid väljer att bo utomlands och utländska medborgare som av olika anledningar söker sig till vårt land för en kortare eller längre vistelse. För många av dem som under de senaste åren tvingats fly sina hemländer på grund av krig och konflikter har kyrkan blivit en plats för trygghet och gemenskap och många asylsökande har valt att ta del av både gudstjänstliv och annan verksamhet i sina lokala sammanhang. En del av dessa personer har även tagit steget att låta sig döpas, varav vissa därmed har lämnat en annan religion. Som nämnts i avsnittet ovan har utvecklingen lett till allt fler frågor från såväl medlemmar som anställda om den öppenhet och offentlighet som råder inom Svenska kyrkan och om det skydd som finns för känsliga personuppgifter är ändamålsenligt, särskilt mot bakgrund av det ökande antalet konvertiter som söker sig till kyrkans gemenskap.

Mot bakgrund av den omfattande flyktingströmmen åren 2015–2016 valde biskopsmötet att ge ut en reviderad utgåva av biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* som ursprungligen gavs ut år 2012. I den reviderade utgåvan framhålls bland annat följande (*De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* – Ett brev från Svenska kyrkans biskopar, biskopsmötet 2019 s. 46).

I många länder kan den som har konverterat till kristen tro bli diskriminerad och förföljd. Det hör till prästens självårdsansvar att ge dopkandidaten tillfälle att reflektera över kristen tro, dopets innebörd och sin egen livssituation, liksom att man inte kan räkna med att dopet kommer att underlätta rätten till asyl i Sverige. Det är viktigt att få klarhet i om den som begär dop riskerar förföljelse i hemlandet samt försäkra sig om att dopkandidaten inser de risker dopet kan medföra i det fall hon eller han blir utvisad till hemlandet.

Till kyrkomötet 2018 väcktes en motion med önskemål om att kyrkostyrelsen genom Svenska kyrkans bestämmelser skulle stadga att registren i kyrkobokföringen får innehålla en särskild sekretessvarning för en person när kyrkoherden har beslutat om detta (motion 2018:42 Sekretessvarning i Kbok). Kyrkomötet beslutade att avslå motionen men uppdrog – med anledning av motionen och på förslag av tillsyns- och upp-

dragsutskottet – till kyrkostyrelsen att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprövning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet. Utskottet anförde i sina överväganden bland annat följande (TU 2018:8 Sekretessvarning i Kbok).

Enligt utskottets erfarenhet har det blivit vanligare att enskilda kyrkotillhöriga framför önskemål om att uppgifterna om att de är döpta och kyrkotillhöriga ska skyddas av sekretess, utan att övriga uppgifter som exempelvis folkbokföringsadress behöver skyddas. Skälen för detta kan exempelvis vara att personen har anknytning till ett land där uppgifter om dop och kyrkotillhörighet om de blev kända skulle kunna leda till allvarliga problem eller livsfara för personen eller anhöriga.

Uppdraget om sekretessvarning i Kbok aktualiserar en rad frågeställningar av såväl praktisk som rättslig natur. Ärendet har beretts inom kyrkokansliet och behandlades senast vid kyrkostyrelsens arbetsutskotts sammanträde i september 2019. Arbetsutskottet föreslog att uppdraget skulle avslutas och avrapporteras till kyrkomötet 2020 med anledning av att en sådan funktion i Kbok inte kan anses få sådan betydelse för hanteringen av begäran om utlämnande att det kan motivera de kostnader som är förenliga med att utveckla systemet. Av motiveringen framgår också att en funktionalitet med sekretessvarning, enligt den bedömning som gjorts, inte skulle omfatta kyrkostyrelsens särskilda register över personer som saknar svenskt personnummer, eftersom detta register redan idag förs och hanteras utifrån särskilt högt ställda integritetskrav, (KsSkr 2020:3). Med det sistnämnda avses att det särskilda registret hanteras av endast ett fåtal handläggare på nationell nivå och dessa tillämpar i praktiken ett omvänt skaderekvisit på de uppgifter som finns i registret mot bakgrund av att det bland de registrerade finns många som hör till den kategori som kan vara i behov av särskilt skydd. Därtill finns det ingen koppling mellan registret och Skatteverkets folkbokföring och den möjlighet till sekretesskydd som för folkbokförda automatiskt uppdateras i kyrkobokföringen, varför särskild försiktighet med utlämnande är påkallad.

1.6 Förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet

1.6.1 Bakgrund

Svenska kyrkan har sedan lång tid tillbaka bedrivit olika former av internationell verksamhet inom diakoni och mission. Före relationsändringen bedrevs arbetet inom ramen för stiftelserna Svenska kyrkans mission som bildades år 1874 och Lutherhjälpen som grundades år 1947. År 2008 slogs de båda stiftelsernas verksamheter samman under den gemensamma benämningen ”Svenska kyrkans internationella arbete”. I maj 2019 skedde återigen en förändring när Svenska kyrkans internationella arbete bytte namn till *Act Svenska kyrkan*. Namnet har en tydlig koppling till ACT-alliansen (Action by Churches Together) som bildades år 2010 och som är en av de största globala trosbaserade allianserna för humanitärt arbete, utvecklingsarbete och påverkansarbete.

Av 10 kap. 3 § punkten 4 kyrkoordningen framgår att det är kyrkostyrelsen som har i uppgift att samordna Svenska kyrkans och dess församlingars ansvar för internationell mission och internationell diakoni. Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse genom beslut av 2012 års kyrkomöte, genom vilket bland annat Nämnden för internationell mission och diakoni avskaffades (jfr KsSkr 2012:3). Vad gäller församlingarnas roll avseende den internationella verksamheten är den närmare reglerad i 2 kap. 1 § tredje

stycket, där det framgår att ”församlingen får lämna bidrag till internationell diakoni och mission”. Av formuleringen i bestämmelsen följer således att församlingen inte själv får bedriva någon egen internationell verksamhet genom att exempelvis sända ut egna missionärer.

Svenska kyrkans internationella arbete för perioden 2018–2022 är beskrivet i *Strategisk plan för Svenska kyrkans internationella arbete* (nedan Strategisk plan för internationellt arbete) som fastställdes av kyrkostyrelsen i maj 2017 (Ks 2016/0463). Planen tar sin utgångspunkt i konstaterandet om Svenska kyrkan som ett evangelisk-lutherskt trossamfund och att det internationella arbetet är en integrerad del av kyrkans liv. Det konstateras vidare att kyrkan finns som en gemenskap sänd av Gud med uppdraget att göra Guds kärlek synlig i världen och att Svenska kyrkan delar detta uppdrag med andra kyrkor och vill genomföra det i ömsesidigt partnerskap och samhörighet. Under rubriken ”Svenska kyrkan som aktör för internationell verksamhet för internationell mission och diakoni” framhålls att Svenska kyrkans internationella arbete innefattar kyrkosamverkan, humanitärt arbete, långsiktigt samarbete och policyinslag. Vidare anges att det övergripande uppdraget innebär att Svenska kyrkan som aktör för internationell diakoni och mission samverkar med alla goda krafter för att bidra till att återupprätta skapelsen och skapa ett gott samhälle för alla (Strategisk plan för Svenska kyrkans internationella arbete, fastställd 2017-05-03 s. 5–6). Inte minst lyfts det ekumeniska samarbetet fram som självklart och grundläggande och i planen anges bland annat följande (Strategisk plan s. 8)

För Svenska kyrkan är det ekumeniska samarbetet självklart. Tillsammans delar vi tro, uppdrag och erfarenheter och bidrar med olika förmågor och resurser. Som olika delar av samma kropp är den ekumeniska familjen ömsesidigt beroende av varandra och gemensamt ansvariga inför varandra. Den starka ekumeniska identiteten uttrycks internationellt särskilt genom medlemskap i Kyrkornas världsråd (KV). Som luthersk kyrka står vi i en särskild historisk och teologisk gemenskap med den lutherska kyrkofamiljen, och är medlemmar i Lutherska världsförbundet (LVF).

Till Svenska kyrkans ekumeniska relationer hör inte minst medlemskapet i ACT-alliansen där målsättningen är koordinerad samverkan för att bidra till lösningar på de utmaningar som världen står inför både på det lokala, nationella och globala planet. Medlemskapet i ACT-alliansen gör det möjligt för Svenska kyrkan att ge stöd åt organisationer som dels finns på plats före, under och efter humanitära kriser, dels har lokal förankring och arbetar långsiktigt med återhämtning och utveckling.

En grundläggande del i Svenska kyrkans internationella arbete är *ansvar och kvalitet*, vilket också framhålls i den strategiska planen. Arbetet är certifierat enligt CHS, HQAI-chs-2016-001, vilket bekräftar att ansvar och kvalitet återspeglas i hela verksamheten. Eftersom Svenska kyrkan inte bedriver egen verksamhet i programländerna är fokus för ansvar och kvalitet det arbete som sker med Svenska kyrkans partners (se närmare nedan avsnitt 1.6.2). År 2012 inrättades även ett klagomålshanteringsystem (CRM – Complaints Response Mechanism) vid kyrkokansliet, i syfte att kvalitets-säkra den internationella verksamheten (se närmare nedan avsnitt 1.6.4).

I samband med kyrkoordningens tillkomst uppmärksammades att det i vissa fall kan behöva finnas ett skydd för uppgifter inom den internationella verksamheten för diakoni och mission. I förarbetena till kyrkoordningen framhölls följande (SKU 1998:4 s. 236).

När de insamlade medlen används i den internationella verksamheten för diakoni och mission torde normalt inte föreligga något behov av sekretess. Det förekommer dock att Svenska kyrkan samarbetar med lokala församlingar och organisationer under sådana förhållanden att ett utlämnande av uppgifter om enskilda personer eller om samarbetspartnern inte framstår som försvarligt. Vi föreslår därför en undantagsregel om sekretess i den internationella verksamheten för diakoni och mission.

Mot bakgrund av ovanstående infördes en bestämmelse i 54 kap. 8 § som stadgar att det inom kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission råder förbud mot att röja uppgifter om en samarbetspartners förhållanden i andra länder om det av någon särskild anledning kan antas att en samarbetspartner i det andra landet skulle lida skada eller men om uppgiften röjs. Av förarbetena framgår att bestämmelsen närmast ansågs motiverad av punkten 3 i 11 § lagen om Svenska kyrkan, det vill säga att begränsningen skett till skydd för något *synnerligen väsentligt* intresse.

Sedan bestämmelsens tillkomst vid relationsändringen har den internationella verksamheten utvecklats på olika sätt, vilket redogjorts för ovan. Mot bakgrund av den utveckling som skett anses det påkallat att göra en översyn av kyrkoordningens reglering avseende skydd för handlingar inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för att säkerställa att regleringen är ändamålsenlig både utifrån hur det internationella arbetet numera bedrivs och utifrån hur vår omvärld ser ut.

1.6.2 Partnersamarbete inom Svenska kyrkans internationella verksamhet

Som framgått i avsnittet ovan är samarbete med olika partners – ofta andra kyrkor – centralt och av grundläggande betydelse för Svenska kyrkans internationella verksamhet. Detta har sin grund i Svenska kyrkans identitet som kyrka och därmed som en del av en världsvid gemenskap. I dokumentet *Riktlinjer för partnersamarbete inom Svenska kyrkans internationella verksamhet* (nedan *Riktlinjer för partnersamarbete*) uttrycks en önskan om att en bred och djup förståelse av gemenskapen inom den världsvida kyrkan ska genomsyra allt Svenska kyrkans internationella arbete (*Riktlinjer* upprättade 2015-02-11, Ks 2015/0153 s. 3).

I nämnda riktlinjer för partnersamarbete tydliggörs att Svenska kyrkan utför begränsat eget operativt arbete utanför Sverige. I stället sluts avtal om samarbete med lokala partnerkyrkor och organisationer. Samarbetet kan ske på flera olika nivåer och innefatta många typer av åtaganden som kan pågå under olika lång tid. I riktlinjerna redogörs även för vilka förväntningar Svenska kyrkan har på sina partners. I dokumentet beskrivs vidare relationerna till Kyrkornas världsråd (KV), Lutherska världsförbundet (LFV) och ACT-alliansen närmare, och där framhålls att dessa relationer är av avgörande betydelse för Svenska kyrkans arbete inom internationell mission och diakoni.

Som nämnts ovan relaterar nuvarande bestämmelser om förbud mot att röja uppgifter inom kyrkans internationella verksamhet till begreppet ”samarbetspartner”. Mot bakgrund av den utveckling som skett inom den internationella verksamheten är det relevant att undersöka vilka relationer som avsågs vid bestämmelsens tillkomst, respektive vilka relationer som idag avses när man inom den internationella verksamheten talar om samarbetspartners.

I förarbetena till nuvarande bestämmelse anges att med begreppet samarbetspartners avses ett samfund eller en organisation vars verksamhet kan skadas om uppgifter om exempelvis samarbete med Svenska kyrkan lämnas ut. Vidare framgår att med samarbetspartners avses även de enskilda personer som deltar i verksamheten och som

kan riskera att utsättas för förföljelse om deras deltagande i organisationen blir känt (CsSkr 1999:3 Del 2 s. 438).

KsSkr 2020:4

I *Riktlinjer avseende hantering av klagomål, internationella verksamheten* (upprättad 2012-10-01, reviderad 2017-11-15, nedan CRM-riktlinjerna) anges att med ”partner” avses ”alla systerkyrkor och organisationer som Svenska kyrkan ingår i samarbetsavtal och finansieringsavtal med, för att samarbeta kring en ömsesidigt överenskommen åtgärd.” En liknande definition anges även i *Riktlinjer för partnersamarbeten* där följande framhålls (s. 5).

Ett partnersamarbete (partnerskap) kan definieras som att två eller flera kyrkor eller organisationer kommit överens om att arbeta tillsammans med ett gemensamt syfte. [...] Partnersamarbetet definieras i olika typer av avtal, kontrakt eller annan överenskommelse där syftet med samarbetet, det ömsesidiga ansvaret, de olika rollerna, villkor, krav på återrapportering etc., tydliggörs, liksom de planerade resultaten av samarbetet. I denna definition (partnersamarbete) ingår inte andra mer tillfälliga samarbeten med resursorganisationer, medverkan i olika nätverk eller relationer till andra intressenter, t.ex. det arbete som drivs tillsammans med andra i påverkanssyfte eller kommunikations/kampanjarbete i Sverige. Svenska kyrkans egna församlingar och stift är uppdragsgivare till den internationella verksamheten och som sådana faller de inte heller inom definitionen för partnerskap.

Även i den strategiska planen för den internationella verksamheten hänvisas till ovan nämnda definition av partner i riktlinjerna (Strategisk plan s. 28 not 8). I planen anges att ”[i] detta dokument används ordet *partner* som samlingsbegrepp för alla systerkyrkor och organisationer med vilka vi sluter särskilda avtal om samverkan för att bidra till ömsesidigt överenskomna förändringar.” (Strategisk plan för internationellt arbete s. 28 not 15).

Genomgången ovan visar att begreppet samarbetspartner synes ha en något snävare definition idag jämfört med vid tidpunkten för kyrkoordningens tillkomst. Idag anges tydligt i både CRM-riktlinjerna, *Riktlinjer för partnersamarbeten* och *Strategisk plan för internationellt arbete* att med partner avses en systerkyrka eller en organisation som Svenska kyrkan sluter särskilda samverkansavtal med. Här föreligger en skillnad jämfört med uttalandena i förarbetena till kyrkoordningen där endast ordet samarbete nämns, utan att relatera till ett avtalsförhållande. Sammanfattningsvis kan konstateras att enligt den definition som begreppet samarbetspartner idag har omfattas således inte sådana organisationer som Svenska kyrkan indirekt stödjer såsom exempelvis biståndsmottagare.

1.6.3 Ekumenisk och interreligiös verksamhet – samverkan och dialog såväl internationellt som lokalt

Ordet ekumenik kommer från grekiskans ”oikoumene” som kan översättas med *hela den bebodda världen*. Ordet är bildat av *oikos* som betyder *hus* och ekumenik kan beskrivas som att leva tillsammans i samma hus. Ekumeniskt arbete handlar om att sträva efter Kristi kyrkas synliga enhet och stärka de kristnas inbördes gemenskap i ord och handling (Sveriges Kristina råd, www.skr.org). Ekumeniska samarbeten kan vara såväl nationella som internationella.

Sedan år 2013 regleras Svenska kyrkans relationer till andra kyrkor och samfund i ett eget kapitel (kap. 59) i kyrkoordningen som därtill ligger under en helt egen avdelning i kyrkoordningen (Fjortonde avdelningen: Svenska kyrkans relationer till

andra kyrkor och samfund). Regleringen i kapitel 59 – som till stor del utgörs av hänvisningsbestämmelser till andra kapitel i kyrkoordningen – ger en överblick och sammanfattning av de bestämmelser i kyrkoordningen som tar sikte på den ekumeniska verksamheten, i huvudsak relaterat till gudstjänster, upptagande i kyrkan, vignings-tjänsten och anställning i Svenska kyrkan. I inledningstexten till kyrkoordningens fjortonde kapitel anges den teologiska grunden för Svenska kyrkans ekumeniska engagemang.

Svenska kyrkan är en del av den världsvida kyrkan och har en kallelse till kyrkans synliga enhet. Utifrån kyrkans tro på Gud som skapande, upprättande och livgivande i hela världen, är den vidare ekumeniska kallelsen att verka för kyrkans enhet, mänsklighetens gemenskap och världens helande, samt att söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition.

[...]

Svenska kyrkan har tagit aktiv del i de ekumeniska strävandena sedan rörelsens början, både internationellt och i Sverige. Svenska kyrkan delar den ekumeniska rörelsens övertygelse att Jesu bön om enhet (Joh 17:21) är en kallelse att söka de kristnas synliga enhet. Detta kommer till uttryck i bön, teologiska samtal och diakonalt arbete, där ansvaret för medmänniskorna och skapelsen uppfördrar kyrkorna att arbeta tillsammans. Mötet mellan olika kristna traditioner ger impulser till kyrkornas fortlöpande reflektion över trons innebörd och möjlighet till ömsesidig kritisk dialog.

I inledningstexten anges vidare att det ekumeniska arbetet sker på nationell nivå, i stiftet och i församlingarna. Församlingsekumeniken pekas ut som särskilt betydelsefull mot bakgrund av att det är där kristna från olika sammanhang möts, vilket ger möjlighet till att både ta del av varandras traditioner och att samverka i olika uppgifter där möjlighet finns. Avslutningsvis anges i inledningstexten att Svenska kyrkan har kyrkogemenskap med kyrkor inom Lutherska världsförbundet och med andra kyrkor efter särskilda överenskommelser.

Det är kyrkostyrelsen som ansvarar för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund, 10 kap. 3 § punkten 3 (se även ovan avsnitt 1.6.1). Till detta hör även ansvaret för religionsdialog, vilket citatet ovan ur inledningen till kyrkoordningens fjortonde kapitel om att ”söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition”, är avsett att spegla (se Ln 2012:8y). Detta synsätt betonas även i det europeiska dokumentet *Charta Oecumenica* undertecknat i Strasbourg år 2001, vilket Svenska kyrkan förbundit sig till. Att frågan om interreligiös dialog är högaktuell har även lyfts av biskopsmötet som under år 2019, vilket nämnts ovan i avsnitt 1.5.3, gav ut en reviderad utgåva av biskopsbrevet *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös kontext* där biskoparna ger råd och stöd gällande mötet med andra religioner i det dagliga församlingsarbetet.

Av 59 kap. 5 § framgår att överenskommelser och avtal om särskild ekumenisk samverkan med andra trossamfund träffas genom beslut av kyrkomötet. Som nämnts ovan har Svenska kyrkan träffat sådana överenskommelser med Lutherska världsförbundet samt ett antal andra kyrkor och samfund både inom Sverige och internationellt (se kommentaren till 59 kap. 5 § kyrkoordningen för en uppräknning av de kyrkor med vilka Svenska kyrkan hade ingått kyrkogemenskap fram till och med år 2017). Av 59 kap. 7 § framgår vidare att församlingar och stift kan träffa lokala respektive regionala samarbetsavtal om särskild ekumenisk samverkan inom ramen för en nationell överenskommelse. När en församling träffar ett sådant avtal ska det godkännas av domkapitlet. Av 8 och 9 §§ samma kapitel framgår vidare att stift och församlingar

kan ha vänstifts- respektive vänförsamlingsrelation med stift (eller motsvarande) och församlingar i andra kyrkor. Innan ett sådant avtal träffas måste det dock godkännas av kyrkostyrelsen respektive domkapitlet, om Svenska kyrkan inte sedan tidigare har någon ekumenisk överenskommelse med ifrågavarande kyrka.

Svenska kyrkans ekumeniska relationer inom ramen för den internationella verksamheten, liksom vikten av dessa, har tidigare lyfts i avsnitt 1.6.1. Sammantaget kan slutsatsen dras att de ekumeniska samarbeten som Svenska kyrkan har med framför allt Kyrkornas världsråd, Lutherska världsförbundet, ACT-alliansen, Europeiska kyrkokonferensen (Kek), Borgågemenskapen och Sveriges kristna råd, är bärande för den verksamhet som bedrivs idag. Det ekumeniska arbetet som i övrigt utförs på nationell nivå syftar i huvudsak till att på olika sätt stödja Svenska kyrkans företrädare i olika ekumeniska och interreligiösa organ. Till detta arbete hör bland annat att arbeta med omvärlds- och ekumenisk analys, faktaunderlag och inte minst att föra dialog med andra kyrkor och samfund. Till arbetet hör även att anordna och delta i seminariedagar och olika möten såväl i Sverige som utomlands.

1.6.4 Klagomålshanteringssystemet CRM

I början på 2000-talet uppmärksammades ett antal fall i vilka personal från några FN-organisationer och civilsamhällesaktörer rapporterades för olika former av maktutövning i relation till utsatta människor som de var utsända för att hjälpa. Bland annat rapporterades om sexuellt utnyttjande av kvinnor och barn. Med anledning av det som framkom etablerade flera humanitära organisationer ett särskilt klagomålssystem – *Complaints Response Mechanism (CRM)* – med möjligheter för enskilda att rapportera om de utsatts för exempelvis korrupcion, maktmissbruk, sexuellt utnyttjande etc.

Svenska kyrkan har sedan våren 2012 ett eget klagomålshanteringssystem (CRM) för den internationella verksamheten där CRM är en väsentlig del av Svenska kyrkans strävan efter att kvalitetssäkra hela den internationella verksamheten. Arbetet med CRM bedrivs inom kyrkokansliets internationella avdelning och beskrivs närmare i CRM-riktlinjerna (se ovan avsnitt 1.6.1). Av riktlinjerna framgår bland annat vilka som har rätt att framföra klagomål och hur klagomål hanteras. Av riktlinjerna framgår att de är kopplade till Quality and Accountability Framework, Uppförandekod för kyrkokansliet/nationell nivå, Uppförandekod för Svenska kyrkans internationella arbete, Antikorruptionspolicy och Svenska kyrkans system för anmälningar från personal beträffande anställnings- och arbetsmiljöfrågor. Eftersom Svenska kyrkan är medlem i ACT-alliansen är riktlinjerna även anpassade till ACT:s policy för klagomål.

I stort sett kan alla som berörs av Svenska kyrkans internationella arbete genom partners insatser och verksamhet klaga, inkluderat Svenska kyrkans anställda. CRM-riktlinjerna ger även möjlighet för personer att under vissa premisser framföra klagomål anonymt. Riktlinjerna stipulerar även en skyldighet för all personal i Svenska kyrkans internationella arbete att ”rapportera kännedom, farhågor eller välgrundade misstankor om överträdelse av Svenska kyrkans internationella arbets uppförandekod” (CRM-riktlinjerna s. 2).

Arbetet med CRM leds av en särskild kommitté – CRM-kommittén – som består av chefen för internationella avdelningen, chefen för regionsektionen, internationella avdelningen, chefen för sektionen för verksamhetsutveckling och institutionell finansiering, internationella avdelningen, enhetschefen för internationell ekonomi, avdelningen för ekonomi-och finansavdelningen och en senior representant från personalavdelningen samt en CRM-ansvarig (person som tar emot, handlägger och bereder CRM-ärenden; för närvarande två personer på den internationella avdelningen).

CRM-kommittén ansvarar för att leda och besluta beträffande klagomål som rapporteras in. Enligt riktlinjerna ska klagomål som rör en partnerorganisations arbete, eller ett stift, eller en församling, vidarebefordras till partnern att handläggas enligt deras respektive procedurer för klagomål. Om en vidarebefordran sker ska den klagande informeras, eftersom en person som klagat i vissa fall kan föredra att själv ta direktkontakt med berörd partner. Om en partnerorganisation saknar en etablerad mekanism för att hantera klagomål avgör CRM-kommittén huruvida Svenska kyrkan ska utreda klagomålet eller inte. Svenska kyrkan kan i vissa fall genomföra gemensamma utredningar om klagomålet skickats till flera organisationer, eller om Svenska kyrkan har kännedom om andra partners som stöder den berörda organisationen. När ett klagomål rör en överklagan till ACT, eller på annat sätt berörs av ACT-alliansens regler för medlemskap, kommer Svenska kyrkan att rådfråga ACT om hur klagomålet ska hanteras, alternativt vidarebefordra klagomålet enligt ACT-alliansens policy för uppföljning av klagomål (CRM-riktlinjerna s. 9).

1.6.5 Uppgiftsskyldighet inom ramen för den internationella verksamheten

Uppgifter som hanteras inom klagomålshanteringssystemet CRM är i hög utsträckning känsliga. Det handlar dels om känsliga uppgifter rörande enskilda individer såsom exempelvis anmälare, personer som utpekats i en anmälan, vittnen med flera, dels om känsliga uppgifter rörande berörd organisation som utpekats, vilket kan vara såväl samarbetspartners, en biståndstagande organisation som Svenska kyrkan. Uppgifternas känslighet består ofta även efter det att CRM-processen är avslutad. Av CRM-riktlinjerna framgår att Svenska kyrkan hanterar känsliga uppgifter med hög konfidentialitet. I vissa situationer behöver dock känslig information lämnas till andra organisationer i enlighet med särskilda formella åligganden. Ett sådant exempel är det femåriga insatsavtalet med Sida som ålägger Svenska kyrkan en informationskyldighet gentemot Sida i syfte att Sida ska kunna kvalitetssäkra Svenska kyrkans insatser. Ett ytterligare exempel är samverkan med ACT-alliansen, som medför att information/ärenden ibland behöver utbytas mellan Svenska kyrkans CRM och ACT-alliansens motsvarande funktion (se ovan avsnitt 1.6.4). Det förekommer även att känslig information inom den ekumeniska verksamheten behöver delas med externa organ i syfte att uppnå framgång i en pågående dialog, men även i syfte att värna befintliga relationer.

I kyrkoordningen saknas reglering rörande möjlighet att under vissa förutsättningar lämna ut sekretessbelagda uppgifter som härrör från den internationella verksamheten. Däremot finns en bestämmelse i 54 kap. 4 a § kyrkoordningen som berör utlämnande av sekretessbelagda uppgifter som förekommer i Svenska kyrkans tillsyns- och överprövningsverksamhet. I paragrafens andra stycke anges att "[f]örbud enligt första stycket gäller inte om det är nödvändigt för ett tillsyns- eller överprövningsorgan att lämna ut en uppgift för att kunna fullfölja sitt uppdrag". Bestämmelsen trädde i kraft den 1 januari 2005 och av förarbetena framgår att bestämmelsen har sin förebild i den då gällande sekretesslagen där det i 1 kap. 5 § föreskrevs att sekretess inte utgör hinder mot att uppgift lämnas ut, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. En motsvarande bestämmelse finns numera i 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen under rubriken "Nödvändigt utlämnande". Av bestämmelsen framgår att "sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet." Av lagförarbetena

framgår att bestämmelsen ska tillämpas restriktivt och att sekretessen endast får efterges då det för fullgörandet av ett visst åliggande som en myndighet har är en nödvändig förutsättning att en sekretessbelagd uppgift lämnas ut (se prop. 1979/80:2 del A s. 465 och 2008/09:150 s. 368).

1.7 Förbud mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat i kyrkovalen

En väljare som på grund av ett fysiskt funktionshinder inte själv kan göra i ordning eller lämna sin röst på föreskrivet sätt har möjlighet såväl vid allmänna val som vid kyrkliga direkta val, att få hjälp vid röstningen. Detta framgår av 7 kap. 3 § vallagen (2005:837) respektive 38 kap. 46 § kyrkoordningen. Det är väljaren själv som avgör vem som ska biträda vederbörande. Den som önskar kan exempelvis få hjälp av en valförrättare eller röstmottagare som befinner sig i val- eller röstningslokalen.

För att säkerställa att valhemligheten bevaras även när en valförrättare eller röstmottagare bistår en väljare vid de allmänna valen och därigenom får vetskap om hur väljaren röstat, finns i 40 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen en bestämmelse som stadgar att sekretess gäller för uppgift om hur en väljare har röstat vid val enligt vallagen och som 1. framkommit då biträde lämnats åt väljaren vid röstningen, eller 2. framgår av innehållet i ett avgivet valkuvert som inte har öppnats för rösträkning enligt bestämmelserna i 11 och 12 kap. samma lag. Bestämmelsen innehåller inte något skaderekvisit, vilket innebär att sekretessen för de uppgifter som avses är ”absolut” och att uppgifterna är undantagna från meddelarfrihet. Bestämmelserna i kapitel 11 vallagen avser preliminär sammanräkning i vallokal och kapitel 12 handlar om valnämndens rösträkning. Den aktuella sekretessbestämmelsen infördes ursprungligen i den tidigare sekretesslagen samtidigt med 2005 års vallag, som ett klagörande av vad som i och för sig redan ansågs gälla direkt genom stadgandet om fria, *hemliga* och direkta val i grundlagen; 3 kap. 1 § regeringsformen (prop. 2004/05:163 s. 98).

I den utredning som föregick regeringens förslag om aktuell sekretessbestämmelse föreslogs även att det skulle införas en bestämmelse i vallagen om tystnadsplikt för anhöriga och andra enskilda som hjälper väljare att rösta, som ett komplement till ovan nämnda bestämmelse som tar sikte enbart på röstmottagare och andra offentliga funktionärer. Regeringen valde dock att inte gå vidare med förslaget. En anledning till detta var bland annat den kritik som riktades mot förslaget från bland annat JO och Svea hovrätt som påpekade att bestämmelsen skulle inträda direkt på grund av lag utan någon särskild tystnadspliktsförbindelse från den berördes sida, vilket skulle innebära att många enskilda kunde förväntas sakna kännedom om de straffrättsliga konsekvenserna av att de röjde eller utnyttjade uppgifter om hur någon röstat (prop. 2004/05:163 s. 99).

I kyrkoordningen finns inte någon bestämmelse om förbud mot att röja uppgifter som framkommit vid lämnat biträde vid röstning, motsvarande ovan nämnda bestämmelse i 40 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen. Det finns inte heller någon reglerad tystnadsplikt i Svenska kyrkans kollektivavtal 2017 som tar sikte på denna situation.

De kyrkliga valen vilar på samma demokratiska grundprinciper som de allmänna valen. Att Svenska kyrkan har en demokratisk organisation stadgas i 3 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan, medan det i kapitel 38 i kyrkoordningen finns bestämmelser som ger uttryck för principen om hemliga val. I 38 kap. 43 § anges exempelvis att valkuverten ska vara utformade på ett sådant sätt att färgen på den valsedel väljaren har lagt i kuvertet kan ses utan att valhemligheten avslöjas och enligt 45 §

första meningen ska väljarnas valhemlighet skyddas vid röstningen, vilket bland annat ställer särskilda krav på utrustningen i val- och röstningslokaler.

Möjligheten att reglera tystnadsplikt för anställda och förtroendevalda har tidigare diskuterats i samband med kyrkoordningens tillkomst. Den bedömning som då gjordes var att detta inte var möjligt. Lösningen blev i stället att reglera tystnadsplikt för anställda i kollektivavtal, med möjlighet till arbetsrättsliga sanktioner. För de förtroendevalda ansågs frågan om tystnadsplikt dock närmast vara en fråga om förtroende och möjligheter till återval, varför de förtroendevalda inte kom att omfattas av någon reglering (CsSkr 1999:3 Del 2 s. 299 f.). Undantag gäller dock för biskopar, präster och diakoner vars tystnadsplikt är reglerad i kyrkoordningen (se 30 kap. 3 §, 31 kap. 9 § och 32 kap. 9 § samt 54 kap. 1 §). Kyrkostyrelsen tillsatte i april 2008 en utredning om tystnadsplikten i Svenska kyrkan. På denna utredning följde skrivelsen *Tystnadsplikt m.m.*, där kyrkostyrelsen anförde att det kan ”finnas skäl att göra en översyn av hela problematiken kring relationen mellan kyrkoordningens reglering, kollektivavtal och enskilda anställningsavtal såvitt avser sekretess och tystnadsplikt för anställda” (KsSkr 2011:17 s. 30). Någon sådan samlad översyn har dock ännu inte gjorts.

1.8 Överväganden och förslag

1.8.1 Förbud mot att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen

Kyrkostyrelsens bedömning: Nuvarande reglering av förbudet mot att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen är ändamålsenligt utformat. Det saknas därmed skäl att ändra bestämmelsen i 54 kap. 9 § kyrkoordningen.

Promemorians bedömning överensstämmer med kyrkostyrelsens bedömning.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har instämt i promemorians bedömning i denna del.

Leksand Djura Siljansnäs pastorat har som övergripande uttalande för hela utredningen framhållit att den på ett föredömligt sätt analyserar, vrider och vänder på argument för och emot och på så sätt med ett genomgripande faktaspäckat underlag kommer fram till det som föreslås. Även *Solna församling* har framhållit att de anser att underlaget innehåller noggranna juridiska övervägningar och bedömningar av de förslag som lämnas i förhållande till uppdraget.

Uppsala stift har framhållit att de instämmer i promemorians bedömning av att uppgifterna i kyrkobokföringen än så länge inte är att betrakta som *typiskt sett känsliga*. Om utvecklingen fortsätter som hittills är det dock inte uteslutet att uppgifterna framöver kan komma att betraktas som mer känsliga och då kräva ökat skydd. Därtill har stiftet som generellt medskick framhållit vikten av en övergripande översyn av hela kapitel 54 i kyrkoordningen.

Växjö stift har framhållit att nuvarande reglering framstår som ändamålsenlig och att de därmed tillstyrker den bedömning som gjorts i promemorian om att inte föreslå någon förändring av aktuell bestämmelse. Även *Stockholms stift* gör bedömningen att den nu gällande bedömningen är tillfyllest för att skydda uppgifter av känslig natur, men framhåller att det är av vikt att kyrkans medarbetare har en god insikt i möjligheten som finns att i vissa fall vägra lämna ut uppgifter, inte minst mot bakgrund av det ökande antalet konvertiter och den hotbild som kan finnas mot dessa personer.

Älvkarleby Skutskärs församling anför att det till en början kan verka förvånande att det inte föreslås någon ändring i sekretesshanteringen rörande uppgifter i kyrkobokföringen mot bakgrund av den diskussion som uppkommit rörande nyanlända som

konverterat, men att det resonemang som förs i promemorian är mycket läsvärt då det på ett tydligt sätt förklarar hur dessa frågor kan och bör hanteras för individens bästa utan att regelverk behöver förändras.

Helsingborgs pastorat har instämt i promemorians bedömning och bland annat framhållit att religion och trosutövning per se inte är skyddad i tryckfrihetsförordningen eller offentlighetslagstiftningen, även om dataskyddsförordningen kräver att dessa uppgifter behandlas med försiktighet. Vidare anförs att den sekretessregel som finns i 22 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen om folkbokföring och annan liknande registrering av befolkningen är uppbyggd med ett rakt skaderekvisit. Ur lagtolkningshänseende är det fördelaktigt att kyrkoordningens bestämmelser följer motsvarande lagstiftning. Därtill påpekas att även om sekretessreglerna är starkt influerade av offentlighets- och sekretesslagen är det fortfarande Svenska kyrkan som själv formulerar sekretessreglerna och därmed Svenska kyrkan som avgör hur omfattande de ska vara. Som en naturlig utgångspunkt borde regleringen, enligt pastoratet, inte försvåra för organisationen om olägenheten inte vägs upp av ett viktigt rättssäkerhets- eller annat intresse. Som promemorian visar på innebär ett omvänt skaderekvisit oftast en mer omfattande och kvalificerad bedömning vid utlämnande av handling, vilket inte bedöms ändamålsenligt.

Skara stift, Västerås stift, Göteborgs stift, Luleå stift, Carl Johans pastorat, Lunds pastorat samt sakkunnige i kyrkobokföringsfrågor vid Skara stift, har avstyrkt promemorians förslag.

Skara stift har anfört att även om ett utlämnande av uppgift om medlemskap i normalfallet inte kan antas leda till men för medlemmen i fråga är dock medlemskap i Svenska kyrkan en känslig personuppgift. Detta medför att dataskyddsförordningens tillämpning måste ges stor betydelse i relation till den inomkyrkliga offentlighetsprincipen. Vidare framhålls att även om det i enlighet med Art 86 tillåts undantag från dataskyddsförordningens regler – och att Svenska kyrkan har grund för sin inomkyrkliga offentlighetsprincip genom lagen om Svenska kyrkan – förutsätts enligt artikeln en jämkning mellan allmänhetens rätt att få tillgång till handlingar och skyddet av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen. Vidare framhålls att sett utifrån allmänhetens perspektiv är det främsta syftet med offentlighetsprincipen att möjliggöra granskning av och insyn i verksamheten, och att det är mycket tveksamt om en uppgift rörande en enskild individs medlemskap i Svenska kyrkan är nödvändig för granskning av kyrkans verksamhet; särskilt inte med hänsyn till dataskyddsförordningens extra skydd för känsliga personuppgifter och dess medlemsundantag i art. 9 som förbjuder utlämnande utanför organisationen utan individens samtycke.

Göteborgs stift har anfört att de anser att det saknas en tillräcklig analys av frågan hur sekretessbestämmelserna förhåller sig till dataskyddsreglerna. Detta gäller bland annat i förhållande till bestämmelserna i artikel 9.2 d dataskyddsförordningen om det så kallade medlemsundantaget. Vidare anförs att reglerna är motstridiga och svåra att tillämpa eftersom medlemsundantaget innebär att ett utlämnande av uppgifter om medlemskap i Svenska kyrkan endast kan ske om medlemmen själv samtyckt till ett utlämnande. Mot bakgrund av detta föreslås att en fördjupad analys bör ske i det fortsatta arbetet, dels för att ge ledning i svåra tillämpningsfrågor, dels för att behovet av en eventuell regelförändring ska bli fullständigt belyst.

Sakkunnige i kyrkobokföringsfrågor vid Skara stift har anfört att under de år kyrkoordningen gällt har hantering och skydd av personuppgifter blivit allt viktigare och framhåller bland annat artikel 9 i dataskyddsförordningen. Vidare framhålls att dataskyddsförordningen medfört en ökad medvetenhet om skydd för personuppgifter och att Svenska kyrkan av det skälet bör avstå från att hävda offentlighetsprincipen som överordnad dataskyddsförordningen och anför vidare att det mot bakgrund av

ovanstående vore rimligt att det för kyrkobokföringen ska gälla ett omvänt skaderekvisit.

Luleå stift har anfört att de förespråkar ett omvänt skaderekvisit i 54 kap. 9 § kyrkoordningen. Om ett omvänt skaderekvisit infördes skulle förutsättningarna för att skydda känsliga personuppgifter förbättras avsevärt. Likaså skulle rimliga krav ställas på de anställda som har i uppgift att fatta beslut vid en begäran om utfående av handling. Vidare påpekas att det saknas uppgifter i promemorian om det faktum att folkbokföring sedan den 1 januari 2016 inte längre sker på församling. Eftersom man inte längre kan säga att någon är folkbokförd i en församling och då begreppet folkbokförd ersatts med kyrkobokförd i kyrkoordningen torde det i nuläget även vara lättare att skilja på begreppen liksom att besluta om olika sekretessbestämmelser för folkbokföringen respektive kyrkobokföringen.

Västerås stift föreslår att det bör införas en specialreglering för vissa uppgifter i kyrkobokföringen med ett omvänt skaderekvisit. Stiftet framhåller att det inte kan vara Svenska kyrkans främsta intresse att företräda offentlighetsprincipen, utan att det – ur ett kyrkligt perspektiv – torde vara viktigare att värna sina medlemmars intresse, inte minst för att människor ska känna sig trygga i att konvertera och bli medlemmar i Svenska kyrkan. Mot bakgrund av det anförda menar stiftet att det får anses särskilt motiverat att stärka skyddet för uppgifter i kyrkobokföringen för vissa grupper. Vidare framhålls att det är stiftets uppfattning att konvertiters och andra skyddsbehövandes behov av skyddade uppgifter bör vara av överordnat intresse jämfört med att en sådan bestämmelse också skulle komma att innefatta personer för vilka uppgifterna typiskt sett inte är känsliga. Däremot delar de utredarens uppfattning om att en specialbestämmelse för asylsökande inte är tänkbar, då en sådan avgränsning skulle baseras på uppgifter Svenska kyrkan inte förfogar över. Vidare framhålls att de praktiska problem som skulle kunna uppstå om ett omvänt skaderekvisit infördes rörande uppgifter i kyrkobokföringen inte kan anses väga tyngre än medlemmars behov av skyddade uppgifter.

Carl Johans pastorat anför att de vänder sig emot resonemanget i promemorian kring att uppgifterna i kyrkobokföringen inte kan betraktas som typiskt sett känsliga, även om de kan vara känsliga för enskilda individer. Vidare anføres att i deras sammanhang är medlemskapet inte längre norm då tillhörighetsgraden i pastoratet är under 50 %. I pastoratets församlingar möter de anställda även allt fler (infödda svenskar) som vill hålla hemligt för omgivningen att de döps och går in i Svenska kyrkan. Vidare påpekas att även om det fortfarande skulle vara ”norm” att tillhöra Svenska kyrkan räcker inte detta som argument för att uppgifter om enskildas kyrkotillhörighet ska vara offentliga och ifrågasätter vad som egentligen är syftet med att uppgifter om enskildas religiösa övertygelser ska vara offentliga. Därtill anføres att det i promemorian läggs alldeles för lite vikt vid dataskyddsförordningens effekt på rättsläget.

Slutligen har *Lunds pastorat* framhållit att de anser att det finns anledning att se över bestämmelserna beträffande uppgifter i kyrkobokföringen då det kan finnas behov av att särskilt skydda uppgifter som gäller medlemskap.

Skälen för kyrkostyrelsens bedömning

Allmänna utgångspunkter

Nuvarande utformning av kyrkoordningens bestämmelse om förbud mot att röja vissa uppgifter ur kyrkobokföringen (uppgifter om kyrkotillhörighet och kyrkliga handlingar) bygger på uppfattningen att en principiell öppenhet ska gälla för dessa uppgifter och att de endast ska hemlighållas i undantagsfall. Om det av någon särskild anledning kan antas att berörd person, eller någon denne närstående, lider men får

uppgifterna dock hemlighållas. Denna principiella öppenhet gällande vem som tillhör kyrkan, liksom vem som döpts, konfirmerats, vigts eller begravts i Svenska kyrkans ordning, har gällt såväl under tiden före som efter relationsändringen. Det kan noteras att frågan om att skärpa bestämmelsens skaderekvisit så att uppgifter bara får lämnas ut om det *står klart* att så kan ske utan att någon enskild lider skada eller men, var aktuell år 2010 i samband med remitteringen av utredningen *Ett skyddat rum* (SKU 2010:3), men att kyrkostyrelsen inte valde att gå vidare med förslaget om en skärpning som hade väckts under remissbehandlingen (se ovan avsnitt 1.5.2).

Som redovisats i bakgrundsbeskrivningen har det skett stora förändringar i samhällsutvecklingen och i kyrkan sedan relationsändringen mellan kyrkan och staten. I stora drag handlar det om ett minskat antal medlemmar, minskat antal kyrkliga handlingar och en kyrklig verksamhet som påverkats – och påverkas – av ett allt mer mångfacetterat samhälle. I relation till kyrkobokföringen har det de senaste åren framkommit uppgifter om att tillhörighet till Svenska kyrkan, liksom i vissa fall uppgift om en kyrklig handling – företrädesvis dopuppgift – *kan* vara en känslig uppgift. Frågan är om den principiella öppenhet som idag är utgångspunkt för kyrkobokföringens uppgifter fortsatt bör gälla, trots nämnda utveckling, eller om uppgifterna som utgångspunkt i stället bör hemlighållas. Rättsligt sett skulle en förändring av synen på kyrkobokföringens uppgifter innebära att skaderekvisitet i aktuell bestämmelse, 54 kap. 9 § kyrkoordningen, ändrades från ett rakt (offentlighet som huvudregel) till ett omvänt (hemlighållande som huvudregel). Det är också möjligt att överväga om en specialreglering för vissa uppgifter vore lämplig.

Som en allmän utgångspunkt avseende begränsningar i kyrkans offentlighetsprincip gäller stadgandet i 11 § lagen om Svenska kyrkan i vilken det anges att rätten att ta del av Svenska kyrkans handlingar endast får begränsas om det är *särskilt motiverat*, bland annat med hänsyn till skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Det kan vidare noteras att kyrkomötet, som tidigare nämnts (avsnitt 1.4.1), inför relationsändringen genom sina uttalanden gett uttryck för att samma grad av öppenhet som gällde före relationsändringen, skulle komma att gälla även efter.

Ett fortsatt rakt skaderekvisit som utgångspunkt

Även om de uppgifter som finns om enskilda i kyrkobokföringen, det vill säga uppgifter om tillhörighet och kyrkliga handlingar, idag framstår som potentiellt känsliga för enskilda i något högre utsträckning än vad som var fallet vid relationsändringen, är det kyrkostyrelsens uppfattning att dessa uppgifter inte kan anses som *typiskt känsliga* så som *Carl Johans pastorat* framhållit. I sammanhanget bör poängteras – vad som tidigare framhållits i avsnitt 1.4.3 – att en känslig personuppgift inom dataskyddsregleringen inte per se är synonymt med en känslig personuppgift inom ramen för kyrkans offentlighetsprincip. Svenska kyrkan är fortfarande Sveriges ojämförligt största trossamfund med cirka 57 % av befolkningen som tillhöriga. Svenska kyrkans starka ställning genom historien där exempelvis barn fram till år 1996 i princip automatiskt blev tillhöriga kyrkan om en förälder var tillhörig, liksom kyrkans demokratiska och rikstäckande organisation, är faktorer som talar mot en sådan principiell känslighet. Även den verksamhet som Svenska kyrkan bedriver över hela landet – innefattande offentliga gudstjänster, körer, dagverksamhet och ideellt arbete med tusentals engagerade volontärer – talar mot att kyrkobokföringens uppgifter skulle vara typiskt sett känsliga. Det kan mot denna bakgrund inte anses – på det sätt som lagen kräver – ”särskilt motiverat” att ändra skaderekvisitets utformning i aktuell paragraf i kyrkoordningen. Offentlighet bör därmed fortfarande vara huvudregel för uppgifter i

kyrkobokföringen. Det innebär att uppgifterna normalt sett, precis som idag, ska lämnas ut vid begäran om inte särskilda skäl talar mot att så sker. De särskilda skälen för att vägra lämna ut uppgifter kan till exempel vara att personen i fråga har skyddade uppgifter från Skatteverket eller en vetskap om att uppgifterna är känsliga för personen i fråga till följd av exempelvis konvertering.

En alternativ ordning, med ett omvänt skaderekvisit och därmed hemlighållande av uppgifterna i kyrkobokföringen som utgångspunkt, skulle för övrigt behöva innebära ett förändrat sätt att hantera uppgifter om tillhöriga och andra personer som förekommer i kyrkobokföringen. Utgångspunkten skulle då vara att det är förbjudet att lämna ut en sådan uppgift och att en individuell prövning därför skulle behöva göras för varje uppgift. Som ett exempel kan nämnas att uppgift om någons tillhörighet eller dop inte skulle få lämnas ut annat än om det stod klart att så kunde ske utan risk för att personen i fråga eller någon närstående lider men, vilket i många fall skulle kräva en kontakt med berörd person i syfte att utesluta risken för men. Det kan vidare ifrågasättas hur röstlängdens offentlighet skulle kunna komma att påverkas av en ordning där uppgifter om tillhörighet som utgångspunkt skulle hemlighållas.

Uppgifter om tillhöriga hanteras frekvent inom Svenska kyrkans församlingar idag, till exempel i samband med inbjudningar till dop och olika aktiviteter för församlingens medlemmar. Uppgifter från kyrkobokföringen hanteras även i angränsande system som exempelvis Kyrksam, där uppgifterna hanteras utan samma strikta behörighetsstyrning som i Kbok. Med en reglering där aktuella uppgifter skulle hemlighållas som utgångspunkt, skulle sannolikt spridningen av uppgifterna inom församlingen och till Kbok angränsande system behöva ses över.

Vidare kan nämnas att sekretesslagens bestämmelser, med offentlighet för uppgifterna som huvudregel, alltså gäller för uppgifter som hänför sig till tiden före den 1 januari 2000. Ett omvänt skaderekvisit i kyrkoordningens reglering avseende kyrkobokföringen skulle således innebära att kyrkoordningens och sekretesslagens skyddsnivå för samma typ av uppgifter skulle skilja sig åt, vilket principiellt sett inte kan anses vara en tillfredsställande ordning. Enligt kyrkostyrelsens uppfattning och i likhet med vad *Helsingborgs pastorat* anfört, är det också lämpligt att samma skaderekvisit som tillämpas på uppgifter i folkbokföringen i enlighet med 22 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen – ett rakt – tillämpas även på uppgifter i kyrkobokföringen.

Skara stift har anfört att art. 86 i dataskyddsförordningen förutsätter en jämkning mellan allmänhetens rätt att få tillgång till handlingar och skyddet av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen. Vidare har stiftet påpekat att utifrån allmänhetens perspektiv är det främsta syftet med offentlighetsprincipen att möjliggöra granskning av och insyn i verksamheten och att det är mycket tveksamt om uppgifter i kyrkobokföringen om enskilda är nödvändiga för denna granskning. *Göteborgs stift* har anfört att de anser att det saknas en tillräcklig analys av hur sekretessbestämmelserna förhåller sig till dataskyddsreglerna och *sakkunnige i kyrkobokföring vid Skara stift*, har bland annat framhållit att Svenska kyrkan bör avstå från att hävda offentlighetsprincipen som överordnad dataskyddsförordningen. Kyrkostyrelsen vill med anledning av vad remissinstanserna anfört förtydliga delar av det som redan framhållits ovan i avsnitt 1.4.3.

Det förhållandet att Svenska kyrkans handlingar ska betraktas som allmänna i den mening som avses i artikel 86 innebär redan i sig en avvägning genom att det möjliggör en fortsatt öppenhet för handlingarna som samtidigt ska jämkas med skyddsintraset för enskilda i de konkreta situationerna. När det sedan gäller hur jämkningen i praktiken ska ske – det vill säga hur sekretessbestämmelserna ska konstrueras – är det emellertid upp till kyrkan själv att göra en bedömning av huruvida vissa uppgifter är

att anse som typiskt sett känsliga eller inte. I det sammanhanget får förstås verksamhetskontexten betydelse. Det är dock viktigt att betona att med verksamhetskontext avses inte hur den tekniska utformningen ser ut av det system i vilket uppgifterna förekommer. Möjligheten att sätta en sekretessvarning på vissa uppgifter, vilket utretts av kyrkostyrelsen (se ovan avsnitt 1.5.3), saknar således betydelse för frågan om ett rakt eller omvänt skaderekvisit bör gälla. Bedömningen ska i stället ta sin utgångspunkt i en bedömning av vilket skyddsintresse som bör gälla för uppgifterna som sådana. Som framhållits ovan är det kyrkostyrelsens uppfattning att de uppgifter som finns i kyrkobokföringen typiskt sett inte är att anse som känsliga varför ett fortsatt rakt skaderekvisit får anses innebära en god avvägning mellan å ena sidan offentlighetsprincipen och å andra sidan skyddet för personuppgifter.

Förebilden för Svenska kyrkans offentlighetsprincip är hämtad från det som sedan länge har gällt inom det allmänna och som fram till år 1999 även gällde för de kyrkliga verksamheter som var statliga och kyrkokommunala. Utgångspunkten har varit att medborgare och media dels ska ha möjlighet att granska makten, dels ska ha tillgång till en fri och allsidig upplysning. Varken inom staten eller i Svenska kyrkan är det dock informationsinnehavarens bedömning av vad som kan tänkas vara av intresse för omgivningen som avgör vilken skyddsnivå som en uppgift ges, utan det är enbart för att skydda mot men eller skada som enskilda uppgifter sekretessbeläggs. Det är också denna princip som får genomslag i Svenska kyrkan genom det nuvarande skaderekvisitet i kyrkobokföringen, där offentlighet är huvudregel och sekretess undantag. Det handlar alltså inte nödvändigtvis om att se offentlighetsprincipen som alltid överordnad dataskyddsförordningen, utan att det måste göras en avvägning mellan intresset av största möjliga öppenhet och ett adekvat skydd för enskildas personuppgifter, vilket är vad som tydliggörs i slutledet av artikel 86.

Gällande medlemsundantaget i artikel 9.2. d) kan vidare tilläggas att det förhållandet att Svenska kyrkan använder undantaget för att motivera den fortsatta behandlingen av personuppgifter i medlemsregistret gör inte att artikel 9 blir applicerbar på all behandling. Att utlämnande av handlingar är möjligt enligt vad den nationella rätten föreskriver när det är fråga om verksamhet av allmänt intresse framgår tydligt av artikel 86. Att Svenska kyrkans verksamhet omfattas av begreppet ”allmänt intresse” och att Svenska kyrkans handlingar därmed bör ses som ”allmänna handlingar” i detta hänseende, har bekräftats av regeringen i propositionen till den kompletterande dataskyddslagen (prop. 2017/18:105, s. 60). Utlämnande av kyrkans handlingar får dock endast göras i enlighet med de villkor om jämkning som framkommer i artikel 86. Som tidigare har sagts sker jämkningen i Svenska kyrkans verksamhet mellan allmänhetens rätt att få tillgång till handlingar och skyddet av personuppgifter genom valet av skyddsnivå och således, för kyrkobokföringen, genom det raka skaderekvisitet

Som *Luleå stift* framhållit skiljer sig begreppen folkbokförd och kyrkobokförd åt sedan år 2016, då folkbokföringen ändrades på så sätt att man inte längre blir folkbokförd i en församling inom Svenska kyrkan, utan i en kommun. Det är dock inte i första hand kopplingen mellan folkbokföringen och kyrkobokföringen som har inverkat på den skyddsnivå som gällt – och fortsatt gäller – för uppgifter i Kbok. Den förändring som skedde år 2016 bör därför inte tillmätas någon avgörande betydelse för frågan om lämplig skyddsnivå rörande uppgifter i Kbok.

Frågan om en specialbestämmelse

Av bakgrundsbeskrivningen och resonemanget ovan har framgått att uppgifterna i kyrkobokföringen inte kan betraktas som typiskt sett känsliga, men att de däremot kan vara känsliga för enskilda individer och att känsligheten då kan vara hög. Ett tänkbart

sätt att i formellt hänseende skärpa skyddet för uppgifterna om dessa individer vore att införa en specialbestämmelse med ett omvänt skaderekvisit för denna kategori, det vill säga att alltså låta hemlighållande av uppgifterna i sådana fall vara utgångspunkten. Införande av en specialreglering för vissa uppgifter i kyrkobokföringen med ett omvänt skaderekvisit är också något som har föreslagits av *Västerås stift*.

En närmare analys av frågan om vilka personer en sådan bestämmelse skulle omfatta, visar dock på flera brister och svårigheter med ett sådant alternativ. Risken för att en enskild person eller någon denne närstående skulle lida men om en uppgift röjdes, torde vara störst bland asylsökande som under de senaste åren sökt sig hit och som under sin tid här konverterat och därefter låtit döpa sig i Svenska kyrkans ordning. Flertalet av dessa personer saknar svenskt personnummer, varför det möjligen skulle ligga närmast till hands att låta personer som saknar personnummer – och då inte heller är folkbokförda i Sverige – omfattas av en specialbestämmelse. En sådan avgränsning skulle emellertid bli tämligen oprecis då den förutom asylsökande och papperslösa även skulle innefatta barn till utlandssvenskar, gäststudenter/-arbetare med flera. Ett annat alternativ vore att avgränsa bestämmelsen till att omfatta just asylsökande, vilka torde höra till den kategori som närmast är i behov av förstärkt skydd för uppgifter i kyrkobokföringen. Problemet med en sådan lösning är att bestämmelsen i så fall skulle basera sig på uppgifter som Svenska kyrkan själv inte förfogar över. Det skulle krävas särskild utredning, inte minst ur dataskyddshänseende, för att kunna bedöma om det vore rimligt för Svenska kyrkan att hämta in sådana uppgifter. Redan efter en preliminär bedömning är det dock kyrkostyrelsens uppfattning att detta framstår som mycket tveksamt. Vidare skulle en avgränsning utifrån ”asylsökande” inte omfatta personer som befinner sig utanför asylprocessen, såsom exempelvis papperslösa och konvertiter som blivit folkbokförda (jfr avsnitt 1.5.1). Det är således kyrkostyrelsens uppfattning att inte heller en sådan bestämmelse skulle bli särskilt ändamålsenlig.

Västerås stift har vidare framhållit att det inte kan vara Svenska kyrkans främsta intresse att företräda offentlighetsprincipen, utan att det torde vara viktigare att värna sina medlemmars intressen. Enligt kyrkostyrelsens mening är det dock inte fråga om att värna offentlighetsprincipen *på bekostnad* av medlemmarnas intressen. Svenska kyrkan har genom lagen om Svenska kyrkan — den lag som anger grunderna för Svenska kyrkan som trossamfund — välkomnat lagstiftarens krav på öppenhet då det återspeglar Svenska kyrkans syn på sig själv. Den öppenheten har aldrig varit avgränsad utifrån medlemmarnas intressen utan har ett vidare syfte. Undantag från offentlighetsprincipen kan – och ska – göras, men endast i de fall det får anses *särskilt motiverat*. Som tidigare sagts är det kyrkostyrelsens uppfattning att uppgift om tillhörighet till Svenska kyrkan inte *typiskt sett* kan sägas vara en så känslig uppgift att det i varje situation, eller i majoriteten av fall, skulle leda till skada eller men för individen om uppgiften blev känd. Med den utgångspunkten är det inte rimligt att skärpa skyddet och därmed inskränka offentlighetsprincipen för hela medlemskåren på grund av de relativt sett få fall där en sådan skärpning kunde vara motiverad.

Vidare önskar kyrkostyrelsen framhålla att kyrkoordningen redan erbjuder ett skydd för känsliga uppgifter genom den reglering som finns där man – trots bestämmelsen om offentlighet som huvudregel – i varje ärende prövar om ett utlämnande ska ske. Därtill medför det särskilda sätt varpå uppgifter om icke folkbokförda hanteras i det ”särskilda registret” som tillhandahålls av kyrkostyrelsen, att man vid frågor om utlämnande i praktiken tillämpar ett omvänt skaderekvisit, vilket framhållits ovan i avsnitt 1.5.3. De handläggare som har tillgång till registret är fullt medvetna om att många av dem som registreras är just konvertiter, vars uppgifter får anses vara typiskt känsliga, vilket även lyfts av flera remissinstanser. Likaså torde de handläggare som

på församlingsnivå kan ha tillgång till vissa uppgifter om dessa personer vara medvetna om att iaktta extra försiktighet då någon begär ut en uppgift om en person som är döpt i församlingen, men som inte är registrerad som tillhörig på grund av att personen saknar personnummer (jfr avsnitt 1.5.1). På lokal nivå bör det även finnas god kännedom om sådana individer – såsom exempelvis konvertiter som blivit folkbokförda och tillhöriga en viss församling – vars uppgifter fortsatt kan vara att anse som särskilt känsliga. Det kan vidare tilläggas att en folkbokförd person som har en konkret hotbild mot sig på grund av exempelvis konvertering har möjlighet att ansöka hos Skatteverket om att få sina personuppgifter skyddade. För det fall att en sådan ansökan beviljas kommer sekretessmarkeringen på personen även att framgå av kyrkobokföringen, vilket gör att personens uppgifter inte lämnas ut.

Slutsats

Som framkommit ovan är det kyrkostyrelsens uppfattning att även om det idag kan finnas individer som kan lida skada eller men om uppgifter om dem i kyrkobokföringen röjs, är inte uppgifterna i kyrkobokföringen generellt sett att anse som *typiskt känsliga*. Tillkomsten av dataskyddsförordningen med dess syn på bland annat uppgifter som kan röja religiös tillhörighet, så kallade känsliga personuppgifter, föranleder ingen annan bedömning i den svenskkyrkliga kontext som är aktuell här. Det är vidare kyrkostyrelsens uppfattning att det inte är lämpligt att konstruera en specialbestämmelse med ett omvänt skaderekvisit som bara skulle träffa en särskilt utsatt grupp i kyrkobokföringen. Mot bakgrund av det anförda framstår således gällande reglering i 54 kap. 9 § som ändamålsenlig, varför det inte föreslås någon ändring av bestämmelsen.

1.8.2 Förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission

Kyrkostyrelsens förslag: I 54 kap. 8 § kyrkoordningen om förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission ersätts begreppet samarbetspartner av begreppet samarbetsorganisation. Vidare utökas skyddet så att det även omfattar en till samarbetsorganisationen närstående organisation. Förbudet ska inte längre enbart avse förhållanden i andra länder.

Ett nytt andra stycke införs som stadgar ett förbud mot att röja uppgift om en enskilds personliga förhållanden, hänförlig till sådan verksamhet som avses i första stycket. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Ändrad paragraf: 54 kap. 8 § kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag i denna del.

Uppsala stift har framhållit att förslagen till komplettering av bestämmelsen i 54 kap. 8 § är nödvändig och väl avvägd utifrån dels hur den internationella verksamheten fungerar i dagsläget, dels ett ökat skyddsbehov för enskilda och organisationer som verkar internationellt. Vidare anförts att en utvidgning av skyddet för uppgifter om enskildas personliga förhållanden till att omfatta även enskilda som inte går att knyta till någon specifik samarbetsorganisation är positiv ur ett dataskyddsperspektiv, då exempelvis uppgifter rörande Svenska kyrkans medarbetare som reser internationellt i tjänsten får ett starkare skydd.

Motala församling framhåller att de bedömer det helt nödvändigt att stärka skyddet inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission för att inte sätta hinder i vägen för framtida goda ekumeniska och interreligiösa förbindelser.

Linköpings stift har framhållit att de önskar en definition av vad som är en ”närstående organisation”.

Luleå stift har tillstyrkt förslaget men framhållit att det är väsentligt att bestämmelserna rörande förbud mot att röja vissa uppgifter inom den internationella och ekumeniska verksamheten inte försvårar journalisters granskning av Svenska kyrkans verksamhet och att bedömningen av vilka uppgifter som kan skada en samarbetsorganisation eller ekumenisk partner därför bör ske med restriktivitet.

Lunds pastorat har avstyrkt förslaget med motiveringen att de som principiell iakttagelse vill göra gällande att offentlighetsprincipen bör vara gällande så långt det är möjligt, då ett alltför strikt förbud riskerar att hämma befogad insyn, fri diskussion och lokalt engagemang samt försvåra möjligheten att påverka utvecklingen genom lokala och nationella samtal. Vidare framhålls att förbud mot att röja uppgifter bör hållas mer allmänt eller övergripande och inte så specificerat som förslaget gör gällande.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Inledningsvis kan konstateras att förbudet mot att röja uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet behöver revideras i syfte att uppnå ett mer ändamålsenligt skydd för skyddsvärda uppgifter inom den verksamhet som bedrivs. För att både uppnå större tydlighet och ett mer preciserat skydd föreslås att kyrkoordningen revideras dels genom att nuvarande bestämmelse i 54 kap. 8 § kyrkoordningen justeras och utvecklas, dels genom att skydd för uppgifter hänförliga till den ekumeniska verksamheten respektive den klagomålshantering som finns inom Svenska kyrkans internationella verksamhet regleras genom särskilda bestämmelser. Nedan redogörs för de justeringar som föreslås i 54 kap. 8 §, medan övervägandena för de nya bestämmelser som föreslås redovisas i avsnitten 1.8.3–1.8.5 nedan.

Nuvarande bestämmelse i 54 kap. 8 § föreslås justeras i fyra avseenden.

För det *första* föreslår kyrkostyrelsen att begreppet ”samarbetspartner” ersätts av begreppet ”samarbetsorganisation”. Ändringen föreslås mot bakgrund av att begreppet ”samarbetspartner”, i olika styrande dokument inom den internationella verksamheten, getts en snävare innebörd än vad som synes ha varit avsikten vid bestämmelsens tillkomst, samt i relation till vad som för framtiden är önskvärt. Med definitionen ”samarbetsorganisation” är avsikten att *alla* organisationer som Svenska kyrkan samarbetar med inom den internationella verksamheten ska omfattas av bestämmelsen, oavsett om det föreligger ett formellt avtalsförhållande eller inte. En samarbetsorganisation kan i detta sammanhang således avse exempelvis en systerkyrka, ett annat samfund, resursorganisationer och olika nätverk.

För det *andra* föreslår kyrkostyrelsen att skyddet enligt bestämmelsen ska utökas till att även avse uppgifter om en till samarbetsorganisationen närstående organisation. Avsikten är att uppgifter om biståndsmottagande organisationer och andra lokala eller regionala organisationer som Svenska kyrkan mer indirekt stödjer ska omfattas av bestämmelsens skydd, till skillnad mot idag då enbart samarbetspartners omfattas av skyddet. *Linköpings stift* har efterfrågat en uttrycklig definition av begreppet ”närstående organisation”. Kyrkostyrelsen ser dock en risk med att uttryckligen definiera begreppet i bestämmelsen mot bakgrund av att den internationella verksamheten ständigt förändras. I stället bör lämnas till rättstillämpningen att närmare avgöra vad som avses med en närstående organisation (se vidare kommentaren, avsnitt 1.11).

För det *tredje* föreslår kyrkostyrelsen att bestämmelsens skydd inte längre ska avgränsas till förhållanden i andra länder. Den avgränsning som gäller idag har inte motiverats närmare i förarbetena. Sett till hur dagens verksamhet bedrivs inom det internationella arbetet framstår emellertid avgränsningen som olämplig, eftersom den kan ge intryck av att det enbart är förhållanden utomlands som avses. Svenska kyrkan kan idag ha känsliga uppgifter om samarbetsorganisationer som även hänför sig till förhållanden i Sverige, som exempelvis uppgifter om besök och möten här. Eftersom avgränsningen till andra länder dessutom inte synes fylla någon egentlig funktion föreslås att den utgår.

För det *fjärde* föreslår kyrkostyrelsen att bestämmelsen kompletteras med ett andra stycke som tydliggör att förbud gäller mot att röja uppgift om en enskilds personliga förhållanden hänförlig till sådan verksamhet som avses i bestämmelsens första stycke, det vill säga inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs. Det kan konstateras att det i förarbetena till nuvarande bestämmelse angavs att med ”samarbetspartners” även avsågs enskilda som deltar i den verksamhet som bedrivs. Detta kan dock inte anses framgå tydligt av bestämmelsen idag. Dessutom finns ett behov av att låta skyddet omfatta även uppgifter om sådana enskilda som inte går att knyta till någon specifik samarbetsorganisation, som exempelvis enskilda människorättsförsvarare. I vissa fall kan det även behövas ett utökat skydd för Svenska kyrkans egna medarbetare i de fall när den sekretess som gäller inom kyrkans personaladministration inte är tillräcklig.

Lunds pastorat och även *Luleå stift* har framhållit att det finns en risk för att bestämmelsen kan leda till minskad insyn och granskning av den verksamhet som bedrivs inom diakoni och mission. De justeringar som här föreslås är dock i första hand att se som en anpassning utifrån hur den internationella verksamheten idag bedrivs och utifrån de organisationer och enskilda som i vissa fall kan ha behov av att deras uppgifter skyddas. Vidare innebär förslaget att skydd för uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission som tidigare ska gälla med ett så kallat rakt skaderekvisit. Det innebär att offentlighet gäller som huvudregel och att förbud mot att röja uppgifter endast gäller om det av någon särskild anledning kan antas att en sådan organisation eller enskild som bestämmelsen utpekar, kan lida skada eller men om uppgiften röjs. Här som i andra liknande fall ska det ske en restriktiv tolkning varför risken för försämrade möjligheter till insyn och granskning torde vara relativt låg.

1.8.3 Förbud mot att röja vissa uppgifter hänförliga till Svenska kyrkans klagomålshantering inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission

Kyrkostyrelsens förslag: En ny bestämmelse, 54 kap. 8 a § införs, som stadgar ett förbud mot att röja uppgift om en enskilds personliga förhållanden, hänförlig till klagomålshantering inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni och mission. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men.

Förbud ska gälla även i övrigt avseende uppgifter hänförliga till klagomålshantering inom den verksamhet som avses i första stycket. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att det är till skada för Svenska kyrkan, en samarbetsorganisation, eller en till samarbetsorganisationen närstående organisation.

Ny paragraf: 54 kap. 8 a § kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag i denna del.

Uppsala stift har tillstyrkt förslaget, men påpekat att det i sammanhanget är viktigt att lyfta och diskutera den skillnad som – om förslaget går igenom – kommer att uppstå mellan förbud mot att röja uppgifter om enskilds personliga förhållanden inom CRM-verksamheten respektive kyrkans tillsyns- och överprövningsverksamhet.

Lunds pastorat har avstyrkt förslaget med motiveringen att de som principiell iakttagelse vill framhålla att offentlighetsprincipen bör vara gällande så långt det är möjligt, då ett alltför strikt förbud riskerar att hämma befogad insyn, fri diskussion och lokalt engagemang samt försvåra möjligheten att påverka utvecklingen genom lokala och nationella samtal. Vidare framhålls att förbud mot att röja uppgifter bör hållas mer allmänt eller övergripande och inte så specificerat som förslaget innebär.

Södertälje pastorat har påpekat att de anser att förslaget inte är tillräckligt motiverat och att förslaget torde komma att innebära att inget rörande klagomål i internationell verksamhet kommer att vara offentligt, varför de anser att ett rakt skaderekvisit borde användas.

Helsingborgs pastorat har tillstyrkt första stycket, men avstyrkt sekretessregleringen i andra stycket med motiveringen att bekämpandet av oegentligheter inte främjas av att själva missförhållandena sekretessbeläggs.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Som framgått ovan i avsnitt 1.6.4 inrättades klagomålshantering (CRM) inom Svenska kyrkans internationella arbete för diakoni och mission år 2012, vilket innebär att skyddsbehovet för uppgifter inom denna verksamhet inte beaktades vid utformningen av den gällande bestämmelsen i 54 kap. 8 § kyrkoordningen. Det ligger i sakens natur att uppgifter rörande enskilda inom ett klagomålshanteringssystem typiskt sett är känsliga, varför det finns behov av att införa en uttrycklig bestämmelse som tar sikte på just sådana uppgifter som förekommer inom ramen för CRM. Mot bakgrund av karaktären på de uppgifter om enskilda som förekommer i klagomålshanteringssystemet är det kyrkostyrelsens uppfattning att skyddet bör gälla med ett *omvänt skaderekvisit*. Det innebär således att förbud mot att röja uppgifterna gäller som huvudregel och att uppgifterna endast får röjas om det står klart att så kan ske utan att personen i

fråga eller någon närstående lider skada eller men. Bestämmelsens utformning är avsedd att ur ett brett perspektiv skydda känsliga personuppgifter hänförliga till CRM-verksamheten. Skyddet är därmed inte avsett att endast omfatta den som klagar och eventuella vittnen, utan även andra personer vars uppgifter omnämns och som är känsliga, såsom exempelvis biståndsmottagare, medarbetare och samarbetspartners. Genom att använda begreppet ”hänförlig till” tydliggörs att uppgifterna kan skyddas med stöd av bestämmelsen även om de organisatoriskt lämnat CRM-verksamheten och i stället förekommer inom till exempel personalverksamheten eller ekonomihanteringen.

Då det inte endast är uppgifter om enskilda som kan vara känsliga inom den verksamhet som sker inom CRM, föreslås att det även införs ett andra stycke som tar sikte på övriga uppgifter som förekommer inom ramen för CRM:s verksamhet. Det kan exempelvis vara uppgifter som typiskt sett är att anse som känsliga för en organisation som berörs av ett klagomål. Det gäller närmast uppgifter om påstådda missförhållanden, men även andra typer av känsliga uppgifter omfattas av den föreslagna regleringen. Uppgifterna bör inte röjas annat än om det står klart att så kan ske utan risk för skada för berörd organisation.

Såsom framgår ovan anser flera remissinstanser att det finns en risk för att bestämmelsen medför att det inte kommer att finnas någon möjlighet till insyn och granskning av den verksamhet som bedrivs inom ramen för CRM. Kyrkostyrelsen vill i detta sammanhang erinra om att uppgifter som förekommer i klagomålshanteringen även fortsatt får lämnas ut om det står klart att det inte kan leda till skada eller men för den enskilde eller den/de organisationer/samarbetspartners som berörs. Den avvägning som på så sätt har gjorts mellan å ena sidan offentlighetsprincipen och å andra sidan skyddet för enskilda och andra berörda aktörer, är enligt kyrkostyrelsens uppfattning rimlig och ändamålsenlig sett till den verksamhet som idag bedrivs och den önskan Svenska kyrkan har om att enskilda och andra aktörer ska våga anmäla missförhållanden som uppdagas. Det i sin tur är en förutsättning för att Svenska kyrkan i längden kan säkerställa ansvar och kvalitet i den verksamhet som kyrkan bedriver internationellt.

1.8.4 Förbud mot att röja vissa uppgifter inom Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa verksamhet

Kyrkostyrelsens förslag: En ny bestämmelse, 54 kap. 8 b §, införs som stadgar ett förbud mot att röja uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. Förbudet gäller om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan att det är till skada för sådana förbindelser.

Vidare införs förbud mot att i övrigt röja uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om uppgifterna är hänförliga till ekumenisk och interreligiös verksamhet. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider skada eller men om uppgiften röjs.

Ny paragraf: 54 kap. 8 b § kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med kyrkostyrelsens förslag. En justering har gjorts i bestämmelsens andra stycke för att förtydliga att skyddet för enskilda omfattar uppgifter som hänför sig till ekumenisk och interreligiös verksamhet, även om de i snäv mening inte kan sägas röra den ekumeniska eller interreligiösa förbindelsen som sådan.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt promemorians förslag i denna del.

Uppsala stift har anfört att de anser bestämmelsen vara mycket väl motiverad och framhåller att det under senare år blivit uppenbart att de ekumeniska förbindelserna är känsliga på ett sätt som liknar diplomatiska förbindelser länder emellan.

Linköpings stift har föreslagit en justering av själva formuleringen av bestämmelsen på så sätt att ordet ”internationella” skjuts in i första meningen framför ekumeniska och interreligiösa förbindelser, i syfte att göra paragrafen tydligare.

Vidare har *Luleå stift* anfört att de inte anser att det ska tas för givet att interreligiösa förbindelser ryms i begreppet ekumenisk förbindelse varför de förespråkar att de båda begreppen för tydlighetens skull ska användas parallellt.

Lunds stift har tillstyrkt förslaget men anfört att de undrar om det verkligen är befogat med ett omvänt skaderekvisit i det första stycket med tanke på den inskränkning av offentlighet som detta medför.

Carl Johans pastorat har anfört att de varken kan tillstyrka eller avstyrka förslaget – liksom förslagen om de nya paragraferna 8 b respektive 8 c – mot bakgrund av att de har svårt att förutse konsekvenserna av de nya bestämmelserna och önskar därför att dessa utvecklas betydligt mer.

Strängnäs stift har påpekat att bestämmelsen inte är tydlig avseende om den omfattar sådana förbindelser som sker mellan parter i Sverige eller om den enbart avser geografiskt gränsöverskridande förbindelser. Vidare anförs att för det fall bestämmelsen avser förbindelser mellan parter i Sverige är det stiftets uppfattning att regleringen får anses som alltför ingripande, framför allt i de lokala sammanhangen men möjligen även på stiftsnivå. Vidare framhålls att en sådan reglering riskerar att omöjliggöra eller kraftigt begränsa de ekumeniska och interreligiösa samtalen.

Södertälje pastorat har avstyrkt förslaget dels mot bakgrund av att de inte anser förslaget om ett omvänt skaderekvisit vara tillräckligt motiverat, dels att regleringen är alltför omfattande mot bakgrund av att bestämmelsen ska kunna tillämpas på alla nivåer inom Svenska kyrkan – inkluderat den lokala nivån – vilket riskerar att omöjliggöra de ekumeniska och interreligiösa lokala samtalen.

Lunds pastorat har avstyrkt förslaget med motiveringen att offentlighetsprincipen bör vara gällande så långt det är möjligt, då ett alltför strikt förbud riskerar att hämma

befogad insyn, fri diskussion och lokalt engagemang samt försvåra möjligheten att påverka utvecklingen genom lokala och nationella samtal. Vidare framhålls att förbud mot att röja uppgifter bör hållas mer allmänt eller övergripande och inte så specificerat som förslaget gör gällande.

Helsingborgs pastorat har avstyrkt förslaget och till en början anført att regleringen är felformulerad om syftet är att skydda processen kring ömsesidigt lärande och fördjupning av respektive kyrkas liv och verk. Att kyrkor i ekumenisk anda samarbetar eller har någon annan typ av förbindelse är knappast att betrakta som uppgift vilken som utgångspunkt ska hållas hemlig. Pastoratet anför vidare att inte heller diskussioner om trosfrågor för lärande eller i exempelvis missionssyfte ska vara hemliga som utgångspunkt, utan att det ligger i folkkyrkans natur att kyrkans trosutveckling inom eller utom den ekumeniska ramen, ska delas av medlemmarna. Vidare framhålls att pastoratet inte förstår hur regleringen rörande sekretess för uppgifter om enskilda personliga förhållanden hänförliga till Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser är tänkt att tillämpas. Pastoratet ställer sig undrande till hur gränsen ska dras mot ekumenisk verksamhet om även personer på individnivå tillhöriga ett annat samfund ska omfattas och nämner, som exempel, frågan om när personlig kontakt med ett trossamfund eller sökande i annan trosinriktning övergår till ekumenisk verksamhet vilken ska sekretessbeläggas.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

I bakgrundsbeskrivningen (se ovan avsnitt 1.6.3) har angivits vad som avses med Svenska kyrkans ekumeniska verksamhet. Ekumeniska kontakter och relationer förekommer inom olika delar av Svenska kyrkans verksamheter och ekumeniska samarbeten är bärande för den internationella verksamhet som bedrivs idag.

Den särskilda ekumeniska verksamhet som bedrivs på den nationella nivån, vid sidan av den internationella verksamheten, är i huvudsak dialoginriktad och av strategisk karaktär. Det dagliga arbetet handlar mycket om att skapa och underhålla förtroendefulla relationer, ömsesidigt lärande och fördjupning av respektive kyrkas liv och verk. De dialoger som förs rymmer ofta information om den andra organisationens eller kyrkans inre liv och förhållanden. För att dessa samarbeten och dialoger ska ge önskade resultat kan inte alla uppgifter som hanteras i dessa sammanhang vara offentliga. Dialogerna påminner i mångt och mycket om diplomatiska samtal. Sammanfattningsvis innebär dialogerna att det i det ekumeniska arbetet förekommer sådana uppgifter som till sin natur typiskt sett är känsliga och därför inte kan röjas utan risk för att den ekumeniska relationen eller, med ett annat ord, *förbindelsen*, skadas. Mot bakgrund av ovan nämnda anser kyrkostyrelsen att det finns behov av en särskild bestämmelse som skyddar denna typ av uppgifter och där utgångspunkten – på grund av karaktären på de uppgifter som förekommer i det ekumeniska samarbetet – behöver vara ett omvänt skaderekvisit. Ett omvänt skaderekvisit innebär att uppgifterna som utgångspunkt ska hemlighållas och bara får lämnas ut om det står klart att så kan ske utan att det är till skada för Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. Bestämmelsen är avsedd att tillämpas på *alla* förbindelser mellan kyrkor och samfund inom ramen för den ekumeniska verksamheten men även på interreligiösa förbindelser och oavsett om förbindelserna sker lokalt eller internationellt. Därför bör, som *Luleå stift* framhåller, de interreligiösa inslagen anges uttryckligen i bestämmelsen. Då ekumeniska och interreligiösa samarbeten kan förekomma såväl nationellt som internationellt, bör bestämmelsen inte justeras såsom *Linköpings stift* föreslagit.

Utgångspunkten är att uppgifter som hänför sig till Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser inte får röjas annat än om det står klart att så kan ske

utan risk för skada. Det har ingen betydelse vilket stadium den aktuella förbindelsen befinner sig på; det kan således röra sig om allt från ett förberedande stadium till en sedan länge avslutad dialog. Det avgörande är huruvida den information som avses, om den skulle röjas, kan vara till skada för Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. Både *Strängnäs stift* och *Södertälje pastorat* har påpekat att det ser en risk med att ett utökat skydd för uppgifter som förekommer inom det ekumeniska samarbetet kan försvåra och till och med omöjliggöra de ekumeniska och interreligiösa lokala – samt eventuellt även regionala – samtalen. Kyrkostyrelsens uppfattning är emellertid att det torde vara tvärtom, det vill säga att det snarare kan finnas ett utökat intresse för dialog om exempelvis en kyrka eller ett annat samfund vet – och känner sig trygga med – att uppgifter som lämnas i ”förtroende” inte lämnas ut, utan en noggrann prövning av att uppgifterna inte kan komma att skada den ekumeniska förbindelsen. Det kan i sammanhanget erinras om att Svenska kyrkan är det enda samfund som har en i lag reglerad offentlighetsprincip varför förutsättningarna för öppna samtal med andra samfund torde främjas av ett starkt skydd.

Som nämnts ovan kan ekumeniska och interreligiösa samtal på många sätt jämföras med diplomatiska samtal. Det diplomatiska samtalet sker i mångt och mycket i det dolda, vilket är en förutsättning för att – trots olikheter och meningsskiljaktigheter – ha en dialog och hitta lösningar i olika frågor. Det finns dock ingen ”absolut” tystnadsplikt rörande diplomatiska förbindelser, utan tvärtom kan det i vissa fall vara viktigt för de inblandande parterna att vara öppna med vilka dialoger som förs och framför allt vilka överenskommelser man når. På liknande sätt kan det i ekumeniska och interreligiösa samtal – oavsett om detta sker på lokal, regional eller nationell nivå – vara avgörande för den organisation eller samfund Svenska kyrkan för en dialog med att vi är försiktiga med vilken information vi lämnar ut rörande relationen, för att inte underbygga förtroendet och riskera att rasera en god förbindelse som håller på att byggas upp, eller som har funnits under lång tid. Det här innebär dock inte att allting som rör ekumeniska- och interreligiösa samtal ska sekretessbeläggas, utan endast att extra försiktighet ska iakttas vid utlämnande av uppgifter som rör just en sådan här förbindelse. På liknande sätt som vid diplomatiska samtal kan förhållandena vara sådana att båda parter vill vara öppna med att man för en dialog om vissa frågor och att relationen således gärna får offentliggöras. Om exempelvis en församling under lång tid har haft ett nära samarbete med en frikyrka i närområdet och båda parter har varit öppna med relationen, exempelvis genom att fira gudstjänst tillsammans, kan antas att det inte finns någon risk för att förbindelsen skadas om uppgifter om själva förbindelsen offentliggörs. Däremot kanske det kan finnas vissa specifika uppgifter – beroende på vad parterna för samtal om – som bör sekretessbeläggas. Sammanfattningsvis måste således en bedömning göras från fall till fall där omständigheter som vilket samfund/vilken organisation som berörs, vilka frågor som behandlas samt hur länge det har funnits en relation – och hur öppen denna har varit – får vägas in i bedömningen av om en uppgift kan lämnas ut eller inte.

Den nya bestämmelsen om förbud mot att röja uppgifter i Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa verksamhet bör även innehålla en särskild reglering till skydd för enskilda som deltar i denna verksamhet, då de förbindelser som redogjorts för ovan ibland sker på individnivå snarare än med en specifik kyrka eller ett samfund. Inom den verksamhet som bedrivs kan också i övrigt finnas behov av att skydda uppgifter om enskilda, varför ett andra stycke föreslås som reglerar även ett sådant skydd. För att inte bestämmelsen ska stadga ett mer långtgående skydd än nödvändigt bör skyddet i detta avseende – till skillnad mot regleringen om förbindelser i första stycket – gälla med ett *rakt skaderekvisit*, vilket innebär att offentlighet ska gälla som utgångspunkt för uppgifterna. Det innebär att en uppgift får hemlighållas endast om det

finns någon särskild anledning att anta att ett utlämnande av uppgiften skulle kunna vara till skada eller men för berörd person eller någon till denne närstående. På så vis kan till exempel harmlösa uppgifter om Svenska kyrkans medarbetare och andra okontroversiella personuppgifter som huvudregel lämnas ut.

1.8.5 Undantag från förbud vid nödvändigt utlämnande

Kyrkostyrelsens förslag: Förbud enligt 8–8 b §§ gäller inte om det är nödvändigt för kyrkan att lämna ut en uppgift för att kunna fullgöra sitt uppdrag inom den internationella verksamheten för diakoni och mission eller avseende sina förbindelser till andra kyrkor och samfund.

Ny paragraf: 54 kap. 15 b § kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har i huvudsak tillstyrkt promemorians förslag i denna del.

Ulricehamns pastorat har anfört att de ställer sig positiva till förändringen, men vill stryka under vikten av att undantag görs med stor restriktivitet. Vidare framhålls att de bedömer att ordalydelsen i förslaget uppnår detta.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Mot bakgrund av de förslag till tydliggörande och komplettering av förbudet mot att röja uppgifter inom kyrkans internationella verksamhet som lämnats ovan, kan konstateras att mängden uppgifter som kommer att omfattas av ett förbud mot röjande sammantaget kommer att öka. Som framgått ovan i avsnitt 1.6.5 kan Svenska kyrkan i flera situationer behöva kunna lämna vidare känsliga uppgifter, till exempel på grund av åligganden gentemot Sida. Det förekommer även att känslig information inom den ekumeniska verksamheten behöver delas med externa organ i syfte att uppnå framgång i en pågående dialog, men även i syfte att värna befintliga relationer. Det är av stor vikt att det utbyte av uppgifter som exemplifierats ovan kan fortgå även framöver utan hinder av kyrkoordningens förbud mot att röja uppgifter. Mot bakgrund av detta föreslår kyrkostyrelsen att det införs en bestämmelse om undantag från förbudet att röja uppgifter enligt de nu föreslagna bestämmelserna i 54 kap. 8–8 b §§ kyrkoordningen.

Undantagsbestämmelsen har sin förebild i 10 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen. Av detta följer att undantaget ska tillämpas med stor restriktivitet och noggranna överväganden måste göras inför varje enskilt utlämnande. Vidare ska ett utlämnande vara *nödvändigt* för att Svenska kyrkan ska kunna fullgöra sitt i kyrkoordningen reglerade uppdrag inom den internationella verksamheten för diakoni och mission, eller för fullgörandet av uppdrag avseende relationer till andra kyrkor och samfund. Av bakgrundsbeskrivningen har framgått att det samarbete som sker inom ACT-alliansen, liksom de ekonomiska bistånd som erhålls genom Sida, är avgörande faktorer för den globala verksamhet som Svenska kyrkan idag är en del av. Det som Svenska kyrkan har förbundit sig till i dessa och liknande sammanhang kan därför inverka på när ett nödvändigt utlämnande ska anses vara för handen (se vidare kommentaren till 54 kap. 15 b §).

1.8.6 Förbud mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat i kyrkovalen

Kyrkostyrelsens förslag: I kyrkoordningen införs uttryckliga bestämmelser om att förbud gäller mot att röja uppgift om hur en väljare har röstat, om uppgiften har framkommit då biträde har lämnats åt väljaren vid röstningen eller om uppgiften framgår av innehållet i ett avgivet valkuvert som inte har öppnats vid rösträkning.

Valnämnden åläggs att säkerställa att den som utses till ett uppdrag som röstmottagare eller valförrättare skriver på en tystnadspliktsförbindelse avseende uppgift om hur en väljare har röstat. Tystnadsplikten ska vara utan undantag.

Ny paragraf: 54 kap. 11 d § kyrkoordningen

Ändrad paragraf: 38 kap. 53 §, 54 kap. 14 och 15 §§ kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag, med den skillnaden att bestämmelsen fått en annan placering i kapitel 54. Till följd av den ändrade placeringen – och då det här är fråga om ett förbud som ska gälla utan undantag – behövs följdändringar i 54 kap. 14 och 15 §§ så att dessa undantagsbestämmelser, som medger utlämnande i vissa fall, inte omfattar det nu aktuella förbudet.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har i huvudsak tillstyrkt promemorians förslag i denna del.

Uppsala stift har framfört att de ser positivt på att kyrkoordningens reglering ytterligare ansluter sig till vad som gäller enligt vallagen. Domkapitlet och stiftsstyrelsen tror dock att den lösning som föreslås kan innebära en del praktiska problem och svårigheter, till exempel att administrera tystnadspliktsförbindelserna lokalt och hantera eventuella överträdelser. Trots detta kan de dock inte se någon annan lösning i nuläget, men framhåller vidare att det är angeläget att den översyn av hela problemkomplexet gällande förhållandet mellan kyrkoordningsreglering, kollektivavtal och enskilda anställningsavtal avseende sekretess och tystnadsplikt för anställda som nämns i promemorian genomförs. Även *Stockholms stift* nämner att kravet på en undertecknad tystnadspliktsförbindelse eventuellt kan innebära vissa praktiska problem men framhåller samtidigt att detta inte torde uppväga de fördelar bestämmelsen innebär i form av ett ökat skydd för valhemligheten.

Motala församling framhåller att det är högst nödvändigt att denna förändring sker då det i vissa sammanhang visat sig att valförrättare och röstmottagare inte till fullo förstått vikten av att inte röja uppgifter om vad någon har röstat och påpekar vidare att det är självklart att tystnadsplikten ska vara absolut. Vidare understryks vikten av adekvat utbildning för de som arbetar i val- och röstningslokaler.

Luleå stift har anfört att de förespråkar att ett annat begrepp än *absolut tystnadsplikt* ska användas i förevarande sammanhang, då risken annars är uppenbar att det sker en sammanblandning med den absoluta tystnadsplikten som åvilar präster vid bikt och enskild själavård. Som alternativt begrepp kan exempelvis uttryckas att sekretessen och tystnadsplikten kopplad till röstning ska gälla utan undantag.

Södertälje pastorat och *Strängnäs stift* har tillstyrkt förslaget men framfört att de inte anser det lämpligt att överlåta till respektive valnämnd att utforma tystnadspliktsförbindelsen, utan att en generell förbindelse som ska användas av samtliga valnämnder bör tas fram av förslagsvis nationell nivå. Vidare bör regleras vid vilken tidpunkt förbindelsen senast ska vara undertecknad. Strängnäs stift har även påpekat att mot bakgrund av den omfattande hantering av förtidsröster och brevröster som sker på stiftskansliet – där risker skulle kunna finnas att valhemligheten röjs om goda rutiner

inte finns – uppkommer frågan om det bör övervägas att tystnadspliktsförbindelsen även bör omfatta berörd handläggare på stiftsnivå.

KsSkr 2020:4

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Principen om hemliga val är bärande för genomförandet av kyrkovalet. Det är därför angeläget att de röstande har förtroende för och kan lita på att valhemligheten respekteras och upprätthålls inom Svenska kyrkan. Det är en självklarhet att en person som utför ett uppdrag inom kyrkan och får förtroende av en röstande att biträda honom eller henne inte lämnar vidare en inhämtad uppgift som personen kan ha fått reda på i samband med röstningen. Det är på motsvarande sätt en självklarhet, som följer av grunderna i kyrkoordningens valbestämmelser, att valhemligheten också ska upprätthållas i de fall ett valkuvert inte ännu öppnats för rösträkning.

För att undvika att det ska uppstå oklarheter om ovan nämnda förhållanden är det lämpligt att i kyrkoordningen införa en tydlig reglering med en innebörd som motsvarar den sekretess som gäller vid röstning i allmänna val. Kyrkostyrelsen föreslår därför att det i kapitel 54 i kyrkoordningen införs en bestämmelse om förbud mot att lämna uppgifter om hur en väljare har röstat om uppgiften har framkommit då biträde har lämnats åt väljaren vid röstningen, eller om uppgiften framgår av innehållet i ett avgivet valkuvert som inte har öppnats för rösträkning. Förbudet mot att *skriftligen* röja uppgift om hur en väljare har röstat gäller utan undantag och är i den meningen ett ”absolut” förbud.

När det gäller förbud mot att *muntligen* röja sådana uppgifter som framkommit vid lämnat biträde vid valet, eller av ett avgivet valkuvert som inte öppnats för rösträkning innebär den rådande regleringen inom Svenska kyrkan att frågor om tystnadsplikt i huvudsak är reglerat i kollektivavtal. *Uppsala stift* har framhållit att det finns behov av en översyn av hela problemkomplexet gällande förhållandet mellan kyrkoordningens reglering, kollektivavtal och enskilda anställningsavtal avseende sekretess och tystnadsplikt för anställda. Kyrkostyrelsen delar den uppfattningen. Mot bakgrund av detta framstår det i nuläget inte som lämpligt att föreslå en uttryckligt reglerad tystnadsplikt avseende uppgifter om hur en väljare har röstat. I avvaktan på en mer allmän översyn beträffande nämnda frågors reglering kan ett uttryckligt skydd för muntliga röjanden av valhemligheten uppnås genom att de som utses till röstmottagare och valförrättare får skriva under en tystnadspliktsförbindelse avseende uppgifter om hur en väljare har röstat. Utanför en sådan reglering hamnar anhöriga och andra enskilda som en väljare kan ha anlitat som biträde. Denna kategori biträden omfattas, på motsvarande sätt som inom de allmänna valen, inte av någon tystnadsplikt.

Kyrkostyrelsen ser heller ingen anledning att såsom *Strängnäs stift* föreslår, utöka den krets som ska skriva under en tystnadspliktsförbindelse till att omfatta även handläggare vid stiftskanslierna. Den föreslagna bestämmelsen avser att primärt upprätthålla valhemligheten i situationer där det redan är känt att väljarens valhemlighet till följd av andra regler skulle kunna avslöjas. För det valadministrativa förfarandet rent allmänt gäller alltså valhemligheten genom att de regler som finns syftar till att upprätthålla väljarens valhemlighet. Det finns exempelvis i kyrkostyrelsens närmare bestämmelser om direkta val ett uttryckligt krav på att stiftsstyrelsen i sin hantering ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att upprätthålla väljarens valhemlighet. Reglerna i övrigt förutsätter alltså i dessa situationer, tvärtom vad gäller de situationer som nu regleras, att valhemligheten ska upprätthållas. Det ska således inte förekomma situationer vid den hantering som sker på stiftskanslierna där en enskild väljare och vad den har röstat på kan identifieras. Vikten av att respektera den grundläggande

principen om bevarad valhemlighet torde vara väl känd och något som man som stifts-
anställd och anförtrord att arbeta med kyrkovalet förutsätts upprätthålla, om det trots
allt i något enstaka fall skulle uppkomma en situation där valhemligheten riskeras.
Det finns vidare inget som hindrar att stiftsstyrelsen, inom ramen för sin bedömning
av vad som är nödvändigt för att upprätthålla väljarens valhemlighet, ingår tystnads-
pliktsförbindelser med de personer som för styrelsens räkning arbetar med valet.

Mot bakgrund av att det är valnämnderna som har ansvar för att utse och utbilda
valförrättare och röstmottagare är det rimligt att de även får ansvar för att tillse att de
utsedda valarbetarna skriver under en tystnadspliktsförbindelse. *Strängnäs stift* och
Södertälje pastorat har båda önskat att det – förslagsvis på nationell nivå – tas fram
en mall för tystnadspliktsförbindelsen som kan användas av valnämnderna. Kyrkosty-
relsen ser också att det kan vara en fördel och avser att ta fram ett stödmaterial som
kan användas av valnämnderna. Det är dock valnämnderna som har att tillse, och när-
mare bestämma tidpunkt för, att en tystnadspliktsförbindelse skrivs under och att de
som utses till valförrättare eller röstmottagare får den utbildning som behövs för upp-
draget – inkluderat information om tystnadsplikten – i enlighet med det krav på ut-
bildning som beslutades av 2019 års kyrkomöte (KmSkr 2019:4).

1.9 Ikraftträdande

Kyrkostyrelsen föreslår att bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2021. Det
bedöms inte föreligga något behov av övergångsbestämmelser. Det kan dock noteras
att det beträffande ändringarna i 54 kap. gäller en särskild beslutsordning enligt 11
kap. 19 § (kvalificerad majoritet eller dubbla beslut i kyrkomötet).

1.10 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Förslagen till ändringar rörande uppgifter inom Svenska kyrkans internationella samt
ekumeniska och interreligiösa verksamheter medför inga särskilda konsekvenser för
barn. Att uppgifter som ryms inom bestämmelsernas tillämpningsområde ges ett mer
ändamålsenligt skydd kan dock, ur ett integritetsperspektiv, naturligtvis vara positivt
för barn, i de fall en känslig uppgift avseende barn begärs ut.

I kyrkovalet är även barn som har fyllt 16 år röstberättigade. Det kan mot den
bakgrunden konstateras att det förslag som lämnats avseende att stärka skyddet för
valhemligheten och som direkt har betydelse för väljare i kyrkovalet också i någon
mån har betydelse för röstberättigade barn.

Allmänna konsekvenser

Förslagen till ändringar rörande uppgifter inom Svenska kyrkans internationella verk-
samhet innebär att regleringen i kyrkoordningen dels blir tydligare, dels anpassas till
den verksamhet som bedrivs idag. De föreslagna bestämmelserna ger ett tydligare
skydd för uppgifter om såväl organisationer som enskilda som Svenska kyrkan sam-
arbetar med, liksom för Svenska kyrkans egna anställda, samtidigt som bestämmel-
serna fortsatt ger möjlighet till insyn och granskning av den verksamhet som Svenska
kyrkan bedriver internationellt.

Förslagen om skydd för uppgifter inom ekumenisk och interreligiös verksamhet
kan förväntas främja förtroendefulla och öppna samtal och därmed underlätta för dialog
med andra kyrkor och samfund.

En uttrycklig reglering i kyrkoordningen om ett skydd för valhemligheten innebär att skyddet för valhemligheten stärks vilket är positivt sett till att stärka förtroendet för valsystemet i stort.

1.11 Kommentrar till bestämmelserna i kyrkoordningen

38 kap.

53 §

I paragrafen, som anger att det är valnämndens uppgift att utse valförrättare och röstmottagare, har ett andra stycke lagts till, enligt vilket valnämnden även ges i uppdrag att säkerställa att den som utses till ett sådant uppdrag skriver på en tystnadspliktsförbindelse avseende uppgift om hur en väljare har röstat. Bestämmelsens utformning ger valnämnden frihet att själv avgöra formerna för hur dessa undertecknanden ska administreras.

Övervägandena finns i avsnitt 1.8.6

54 kap.

8 §

I *första stycket* har begreppet ”samarbetspartner” ersatts av begreppet ”samarbetsorganisation”. Med samarbetsorganisation avses *alla* organisationer som Svenska kyrkan samarbetar med inom den internationella verksamheten, oavsett om det föreligger ett formellt avtalsförhållande eller inte. Med samarbetsorganisation kan därmed avses till exempel en systerkyrka, ett annat samfund, resursorganisationer och olika nätverk. Med en till samarbetsorganisationen närstående organisation menas exempelvis biståndsmottagande organisationer och andra lokala eller regionala organisationer som Svenska kyrkan mer indirekt stödjer. Bestämmelsen skyddar uppgifter om sådana typer av organisationer som nämnts, oavsett om uppgifterna förekommer i ett internationellt eller ett nationellt sammanhang. Det kan alltså även vara fråga om uppgifter om besök och möten som äger rum i Sverige.

I ett nytt *andra stycke* skyddas uppgifter om enskilda personliga förhållanden, hänförlig till sådan verksamhet som avses i första stycket. Med enskilda personliga förhållanden menas här, i likhet med när begreppet annars förekommer i 54:e kapitlet, till exempel bostadsadress, telefonnummer och personnummer. Även uppgifter om närstående till den enskilde omfattas av bestämmelsens förbud. Bestämmelsen är avsedd att kunna tillämpas till skydd för enskilda som på olika sätt förekommer i den internationella verksamheten, såväl enskilda som är knutna till en samarbetsorganisation, en till samarbetsorganisationen närstående organisation som enskilda utan koppling till en organisation, till exempel enskilda människorättsförsvarare.

Med begreppet ”hänförliga till” tydliggörs att uppgifterna kan skyddas med stöd av bestämmelsen även om de organisatoriskt ’lämnat’ den internationella verksamheten och i stället förekommer inom exempelvis personaladministrationen eller ekonomihanteringen.

Förbudet mot att röja uppgifter enligt bestämmelsens första stycke får antas ha upphört senast efter femtio år, medan förbudet mot att röja uppgifter enligt bestämmelsens andra stycke får antas ha upphört att gälla senast efter 70 år.

Övervägandena finns i avsnitt 1.8.2.

8 a §

Bestämmelsen är ny och stadgar förbud mot att röja vissa uppgifter hänförliga till klagomålshanteringen inom Svenska kyrkans internationella verksamhet för diakoni

och mission. Förbudet avseende såväl enskilda personliga förhållanden som verksamheten i övrigt, gäller med ett omvänt skaderekvisit vilket innebär att uppgifterna som utgångspunkt ska hemlighållas.

Bestämmelsens utformning är avsedd att ur ett brett perspektiv skydda känsliga uppgifter hänförliga till CRM-verksamheten. Skyddet är därmed inte avsett att endast omfatta den som klagat och eventuella vittnen, utan även andra personer vars uppgifter omnämns och som är känsliga, såsom exempelvis biståndsmottagare, medarbetare och samarbetspartners. Övriga uppgifter som kan skyddas med stöd av bestämmelsen är exempelvis uppgifter om påstådda missförhållanden och andra känsliga uppgifter rörande en sådan organisation som nämns i bestämmelsen och som skulle kunna skadas om uppgiften blev känd.

Med begreppet ”hänförliga till” tydliggörs att uppgifterna kan skyddas med stöd av bestämmelsen även om de organisatoriskt ’lämnat’ CRM-verksamheten och i stället förekommer inom till exempel personalverksamheten eller ekonomihanteringen.

Förbudet mot att röja uppgifter enligt bestämmelsens första stycke får antas ha upphört senast efter sjuttio år, medan förbudet mot att röja uppgifter enligt bestämmelsens andra stycke får antas ha upphört att gälla senast efter femtio år.

Övervägandena finns i avsnitt 1.8.3.

8 b §

Bestämmelsen är ny och stadgar i *första stycket* ett skydd för Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser. Skyddet gäller med ett omvänt skaderekvisit vilket innebär att uppgifter om Svenska kyrkans ekumeniska och interreligiösa förbindelser som utgångspunkt ska hemlighållas. Med begreppet förbindelse förstås såväl alla stadier av dialog som övriga typer av relationer. Bestämmelsen är avsedd att kunna tillämpas på alla nivåer inom Svenska kyrkan, det vill säga förutom på nationell nivå, även på stifts- och församlingsnivå.

Det omvända skaderekvisitet innebär att extra försiktighet ska iakttagas vid utlämnande av uppgifter rörande ekumeniska och interreligiösa förbindelser för att tillförsäkra att inte information lämnas ut som kan riskera att rasera ett förtroende som håller på att byggas upp, eller som har funnits sedan lång tid tillbaka. En bedömning måste göras från fall till fall huruvida de uppgifter som efterfrågas är av sådan karaktär att det kan skada förbindelsen om uppgifterna kommer ut. Vid bedömningen får faktorer som vilket samfund/vilken organisation som berörs, vilka frågor som behandlas samt hur länge det har funnits en relation – och hur öppen denna har varit – vägas in. Om Svenska kyrkan exempelvis anordnat gemensamma aktiviteter eller gjort ett gemensamt uttalande i media med ett annat samfund, kan själva relationen samfundet emellan redan anses vara offentliggjord, varför det inte finns skäl att sekretessbelägga uppgifter om själva förbindelsen i sig. Däremot kan det fortsatt finnas specifika uppgifter rörande parternas relation – exempelvis uppgifter från samtal som har förts – som kan anses vara så känsliga att de bör sekretessbeläggas.

Bestämmelsens *andra stycke* stadgar ett förbud mot att röja uppgifter om enskilda personliga förhållanden hänförliga till den ekumeniska eller interreligiösa verksamheten. Skyddet för enskilda, enligt andra stycket, är avsett att erbjuda ett något vidare skydd i och med att det även omfattar enskilda utan koppling till en kyrka eller ett samfund som Svenska kyrkan kan sägas ha en förbindelse till. Bestämmelsen är alltså avsedd att omfatta enskilda som på något sätt deltar i den ekumeniska eller interreligiösa verksamheten, så även Svenska kyrkans medarbetare. Förbudet gäller med ett rakt skaderekvisit, vilket innebär att huvudregeln är att dessa uppgifter är offentliga.

Begreppet ”hänförlig till” den ekumeniska eller interreligiösa verksamheten tydliggör att bestämmelsen kan tillämpas och uppgifterna därmed skyddas även om uppgifterna organisatoriskt ’lämnat’ denna verksamhet och i stället förekommer inom en annan verksamhet, till exempel inom ekonomihantering.

Förbudet mot att röja uppgifter enligt bestämmelsens första stycke får antas ha upphört senast efter femtio år, medan förbudet mot att röja uppgifter enligt bestämmelsens andra stycke får antas ha upphört att gälla senast efter 70 år.

Övervägandena finns i avsnitt 1.8.4.

11 d §

Bestämmelsen, som är ny, stadgar ett förbud utan undantag mot att röja uppgift om hur en väljare har röstat vid val enligt 38:e kapitlet och som antingen framkommit då biträde lämnats åt väljaren vid röstningen, eller som framgår av innehållet i ett avgivet valkuvert som inte har öppnats för rösträkning. Bestämmelsen motsvarar, avseende røjanden som sker skriftligen, vad som gäller vid de allmänna valen. Förbud mot att muntligen röja samma uppgifter uppnås genom den föreslagna regleringen om krav på tystnadspliktsförbindelse i 38 kap. 53 §. Det är också genom kopplingen till nämnda paragraf som det framgår att regleringen endast omfattar de som har funktioner som valförrättare och röstmottagare vid valet, inte var och en som på något sätt har biträtt väljaren vid röstningen.

Övervägandena finns i avsnitt 1.8.6.

14 §

Bestämmelsen har justerats på så sätt att den inte omfattar den nu föreslagna bestämmelsen i 11 d §, om förbud mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat. Detta eftersom förbudet enligt 11 d § är avsett att gälla helt utan undantag och därmed utgöra ett ”absolut” förbud.

Övervägandena finns i avsnitt 1.8.6.

15 §

Bestämmelsen har justerats på så sätt att den inte omfattar den nu föreslagna bestämmelsen i 11 d §, om förbud mot att röja uppgifter om hur en väljare har röstat. Detta eftersom förbudet enligt 11 d § är avsett att gälla helt utan undantag och därmed utgöra ett ”absolut” förbud.

Övervägandena finns i avsnitt 1.8.6.

15 b §

Bestämmelsen är ny och stadgar ett undantag från förbudet att röja vissa uppgifter enligt bestämmelserna 8–8 b §§. Undantaget gäller vid så kallat nödvändigt utlämnande, vilket innebär att bestämmelsen ska tillämpas med stor restriktivitet och att ett utlämnande på denna grund alltid ska föregås av särskilt noggranna överväganden. Ett nödvändigt utlämnande med stöd av bestämmelsen kan vara aktuellt exempelvis till följd av särskilda åligganden gentemot Sida, inom ACT-alliansen samt inom ramen för den ekumeniska och interreligiösa verksamheten. En ledstjärna i bedömningen av huruvida en känslig uppgift kan lämnas ut med stöd av denna undantagsbestämmelse bör vara att utlämnandet antingen sker till följd av ett formellt åliggande som Svenska kyrkan förbundit sig till eller att det i övrigt bedöms vara av avgörande betydelse för att uppnå och/eller bibehålla kvalitet i arbetet. Inom det ekumeniska arbetet handlar det nödvändiga utlämnandet främst om att uppnå bästa möjliga förutsättningar i den ekumeniska dialogen, samt om att värna befintliga ekumeniska relationer.

Övervägandena finns i avsnitt 1.8.5.

2 Ansvar för nomineringsmöten inför val av församlingsråd

2.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

2.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 4 kap. 23 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

23 §

Det nyvalda kyrkofullmäktige ska inför val av församlingsråd genomföra ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte som säkerställer församlingens inflytande. Vid ett sådant möte nominerar församlingens röstberättigade medlemmar kandidater till församlingsrådet.

Inför val av ett nytt församlingsråd ska ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte hållas som säkerställer församlingens inflytande. Vid ett sådant möte nominerar församlingens röstberättigade medlemmar kandidater till församlingsrådet.

Kyrkorådet ansvarar för att ett möte enligt första stycket hålls. Om det sker en ändring i den lokala strukturen som innebär att ett nytt pastorat bildas eller ett befintligt pastorat ändras och interimst delegerade har valts, ansvarar i stället interimsstyrelsen för att mötet hålls.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2021.

2.3 Ärendet och dess beredning

I kyrkoordningen finns en bestämmelse om att inför val av församlingsråd ska det nyvalda kyrkofullmäktige genomföra ett församlingsmöte, eller annat öppet nomineringsmöte, i syfte att säkerställa församlingens inflytande över de ledamöter som väljs in i rådet (4 kap. 23 §). Då det framkommit synpunkter om att bestämmelsen i vissa delar är oklar och svår att tillämpa har det gjorts en översyn av regleringen. De oklarheter som har lyfts fram handlar dels om hur det nyvalda kyrkofullmäktige – som vid den aktuella tidpunkten saknar verkställande organ – praktiskt ska kunna genomföra nomineringsmöten, dels huruvida bestämmelsen är tillämplig när fullmäktige inte längre är nyvalt, det vill säga i samband med fyllnadsval och val av nytt församlingsråd när rådets mandatperiod är kortare än fyra år.

Inom kyrkokansliet har upprättats promemorian *Ansvar för nomineringsmöten inför val av församlingsråd* vilken har sänts på remiss till samtliga stift och två pastorat inom varje stift. Därutöver har promemorian remitterats till Svenska kyrkans överklagandenämnd, Svenska kyrkans valprovsningsnämnd och Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Tio stift, 15 pastorat och Överklagandenämnden har avgett remissyttranden. Samtliga har tillstyrkt de föreslagna ändringarna.

2.4 Bakgrund

2.4.1 Gällande reglering i kyrkoordningen

I varje församling som ingår i ett pastorat ska det finnas ett församlingsråd som styrelse (2 kap. 8 §). Bestämmelsen infördes i samband med 2012 års strukturbeslut och trädde i kraft den 1 januari 2014. Församlingsrådets ledamöter (undantaget kyrkoherden) och ersättare ska väljas av kyrkofullmäktige (3 kap. 2 § och 4 kap. 22 §). Kyrkofullmäktige beslutar också för vilken tid församlingsrådet ska väljas. Valet får dock inte avse en längre tid än fyra år och ett nytt församlingsråd ska alltid väljas från och med den 1 januari året efter valåret (3 kap. 7 § och 4 kap. 25 §). Enligt regleringen i kyrkoordningen ansvarar det *nyvalda* kyrkofullmäktige för att välja personer till de uppdrag som avser tiden efter valåret – inklusive ledamöter i församlingsrådet – trots att fullmäktiges mandatperiod inte formellt börjar gälla förrän den 1 januari året efter valåret, det vill säga samtidigt som det förutsätts att församlingsrådet ska vara utsett. Orsaken till denna lösning är att det måste finnas styrelser i respektive juridiska person när de sittande styrelsernas mandatperiod upphör, i och med att en ny mandatperiod påbörjas.

Inför val av församlingsråd ska det nyvalda kyrkofullmäktige genomföra ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte. Syftet med detta är att säkerställa församlingens inflytande, genom att församlingens röstberättigade medlemmar ges möjlighet att nominera kandidater till församlingsrådet (4 kap. 23 §). Formerna för mötets genomförande har medvetet lämnats oreglerade (KsSkr 2012:5 s. 94 ff.).

Om en vald ledamot eller ersättare avgår under tjänstgöringstiden i församlingsrådet ska ett fyllnadsval hållas. För det fall en ledamot har utsetts genom ett proportionellt val ska dock i stället en ersättare inträda enligt den turordning som har bestämts för ersättarna när valet genomfördes (4 kap. 10 och 27 §§).

2.4.2 Införande och tolkning av nuvarande bestämmelser

Bestämmelserna om nomineringsförfarande inför val av församlingsråd infördes i kyrkoordningen genom 2012 års strukturbeslut. Före strukturförändringen hade varje församling ett eget kyrkoråd och kyrkofullmäktige. Församlingar som ingick i en

kyrklig samfällighet kunde i stället för kyrkofullmäktige även ha ett direktvalt kyrkoråd. Genom strukturförändringen kom direkta val endast att ske till kyrkofullmäktige i pastoratet. För att säkerställa den enskilda församlingens och dess medlemmars inflytande över församlingens sammansättning kom det – efter kritik från flera remissinstanser angående att församlingens sammansättning skulle väljas genom indirekta val – att införas ett i kyrkoordningen reglerat nomineringsförfarande. Med hänsyn till att församlingar såväl till storlek som i övrigt kan variera stort, föreslogs inte några i detalj reglerade former för nomineringsförfarandet, utan endast att det är pastoratets nyvalda kyrkofullmäktige som innan det väljer församlingens sammansättning har skyldighet att genomföra ett församlingsmöte, eller annan form av nomineringsmöte, dit församlingens röstberättigade medlemmar bjuds in att delta för att nominera kandidater.

Som framhållits i avsnitt 2.3 har det framkommit synpunkter på att det är oklart hur bestämmelsen om nomineringsmöte ska tillämpas när kyrkofullmäktige inte längre är nyvalt, eller när en enstaka ledamot eller ersättare väljer att lämna sitt uppdrag under pågående mandatperiod. Någon ledning finns inte heller att hämta i förarbetena. Vad däremot gäller mandatperioden som sådan framgår att församlingens ledamöter som huvudregel bör utses för fyra år, men att kortare mandatperioder också ska kunna tillämpas (KsSkr 2012:5 s. 96).

Första gången nomineringsmöten inför val av församlingens sammansättning skulle genomföras var efter kyrkovalet år 2013. Eftersom den nya strukturen trädde i kraft först den 1 januari 2014 fanns det rörande nomineringsmöten en införandebestämmelse av följande lydelse (SvKB 2012:14 punkt 9).

När församlingens sammansättning ska väljas första gången efter 2013 års kyrkovalet ska kyrkonämnden i de samfälligheter som blir pastorat kalla till församlingsmöte enligt 4 kap. 23 §. Om det sker en indelningsändring som innebär att ett helt nytt pastorat bildas, ska istället indelningsdelegerades arbetsutskott kalla till församlingsmöte.

Inte heller i anslutning till införandebestämmelserna går det att finna någon ledning för hur bestämmelserna närmare ska tillämpas och inte heller varför den ordning som tillämpades efter kyrkovalet år 2013 inte föreslogs som ordinarie bestämmelser på så sätt att kyrkorådet eller, i förekommande fall, interimsstyrelsen fått uppgiften att genomföra ett församlingsmöte/nomineringsmöte.

Oklarheterna – som fortsatt består – relaterar i huvudsak till att termen ”nyvalda” kyrkofullmäktige används i bestämmelsen. Denna term används normalt för att göra skillnad på avgående och tillträdande kyrkofullmäktige. I det stödmaterial som utarbetades år 2013 (Nominering av församlingens sammansättning, Svenska kyrkans intranät under Juridik och kyrkorätt, senast uppdaterad 2019-11-28) bedömdes att bestämmelsen inte var tillämplig vid fyllnadsval. Stödmaterialen berör dock inte frågan om bestämmelsens tillämplighet vid val av nya församlingens sammansättning under pågående mandatperiod. Av doktrin framgår dock att det ligger i linje med motiven för bestämmelsen att församlings- eller nomineringsmöten ska genomföras i de fall mandatperioden för ett församlingens sammansättning varit kortare än fyra år (Edqvist m.fl., *Verbum* 2018, *Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentarer och angränsande lagstiftning* s. 138).

Ytterligare frågor relaterat till bestämmelsen uppkom efter 2017 års direkta val, då bestämmelsen i 4 kap. 23 § skulle tillämpas fullt ut för första gången. Denna gång avsåg oklarheterna hur det nyvalda kyrkofullmäktige – som i formell mening saknar verkställande organ vid den tidpunkt då nomineringsmöten behöver hållas – i praktiken skulle kunna genomföra nomineringsmöten. Som en följd av oklarheten kompletterades stödmaterialen med exempel på tänkbara former för genomförande som innebär att det nyvalda kyrkofullmäktige antingen kan sammanträda vid två tillfällen för att

ena gången besluta om en ordning för hur nomineringsmötena ska genomföras och därefter förrätta val vid ett senare tillfälle, eller i efterhand vid ett valsammanträde antingen godkänna eller inte godkänna de nomineringsförfaranden som kyrkorådet eller församlingsråden i pastoraten – utan instruktioner från nyvalda kyrkofullmäktige – låtit genomföra. I stödmaterialet anges att bestämmelsen – trots sin ordalydelse – snarare avser att utpeka ett ansvar för att mötena genomförs än ett ansvar för det praktiska genomförandet av desamma. På motsvarande sätt anges i doktrin att de problem som förelåg inför val av församlingsråd år 2013 trots den nya strukturens ikraftträdande ändå kvarstår, i och med att nyvalda kyrkofullmäktige som ska genomföra valet väljs vid samma tidpunkt vid alla val. Problemen för nyvalda kyrkofullmäktige att ta ansvar för nomineringsprocessen är således desamma nu som år 2013. Vidare framhålls att detta talar för att ordningen som gällde år 2013 skulle behöva permanentas på så sätt att kyrkorådet, eller vid en indelningsändring interimsstyrelsen, får uppgiften att genomföra ett församlingsmöte/nomineringsmöte inför val av församlingsråd (Edqvist m.fl. Verbum 2018, Kyrkoordning för Svenska kyrkan 2018 med kommentarer och angränsande lagstiftning s. 137 f.).

2.5 Överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag: Inför val av ett nytt församlingsråd ska det alltid hållas ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte.

Kyrkorådet, som är pastoratets verkställande organ, ska ansvara för att nomineringsmöten genomförs inför val av församlingsråd i kyrkofullmäktige. För det fall att det sker en ändring i den lokala strukturen som innebär att ett nytt pastorat bildas eller ett befintligt pastorat ändras och interimssdelegerade har valts, ska dock interimsstyrelsen ansvara för att mötet hålls.

Ändrad paragraf: 4 kap. 23 § kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga av de remissinstanser som inkommit med svar har tillstyrkt promemorians förslag.

Luleå stift anför att den föreslagna ordningen både förenklar och förtydligar reglerna, samtidigt som den berättigar ett förfarande som i de flesta fall redan tillämpas.

Västerås pastorat anför att det är glädjande att fyllnadsväl till församlingsråd, enligt förslaget, inte behöver föregås av ett nomineringsmöte och framhåller att ett sådant krav vore orimligt för större enheter med många församlingsråd. Av samma skäl är det enligt pastoratet glädjande att processen och formen för nomineringsmöten inte regleras mer i detalj, då förutsättningarna skiljer sig kraftigt åt mellan olika pastorat.

Växjö stift framhåller att det skulle hjälpa pastoraten om det fanns viss vägledning vad gäller formen för genomförande av nomineringsmöten.

Strängnäs stift, Södertälje pastorat och Uppsala pastorat har samtliga tillstyrkt förslaget, men samtidigt poängterat att det kan uppstå frågor kring vad som innefattas i kyrkorådets respektive det nyvalda kyrkofullmäktiges ansvar. Strängnäs stift har bland annat framhållit att det av bestämmelsen uttryckligen borde framgå att det är kyrkofullmäktige som har ansvar för att ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte hålls, men att det är kyrkorådet som ska verkställa att så sker. Vidare har Uppsala pastorat påpekat att det behöver förtydligas vad som händer med fastställande av antalet ledamöter och för vilken tid som församlingsrådets mandatperiod löper, när ansvaret för genomförandet flyttas från kyrkofullmäktige till kyrkorådet.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Av det som framgått ovan i avsnitt 2.4 kan konstateras att nuvarande reglering om ansvar för nomineringsmöten inför val av församlingsråd inte är ändamålsenlig. Bestämmelsen är dels otydlig avseende inför vilka val som nomineringsmöten ska hållas, dels ur ett praktiskt perspektiv otillfredsställande mot bakgrund av att det nyvalda kyrkofullmäktige – som med dagens reglering bär ansvar för mötets genomförande – saknar verkställande organ som i praktiken kan genomföra nomineringsmötet. Ett nomineringsmöte kan även behöva förberedas under en längre tid än vad som står till förfogande för ett nyvalt kyrkofullmäktige som måste förrätta alla indirekta val före den nya mandatperioden formellt påbörjas den 1 januari året efter valåret. Eftersom det är angeläget att kyrkoordningens reglering är ändamålsenligt utformad och enkel att tillämpa för församlingar och pastorat behöver ifrågavarande bestämmelse justeras.

I syfte att göra bestämmelsen tydlig föreslås för det första att det uttryckligen ska framgå att ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte *alltid ska* hållas inför val av ett *nytt* församlingsråd. Detta innebär att för det fall att församlingsrådet har en kortare mandatperiod än fyra år *ska* ett nomineringsmöte återigen genomföras inför det att kyrkofullmäktige ska välja ett nytt församlingsråd för resterande tid. Genom förtydligandet klargörs även att det inte är nödvändigt att genomföra ett nytt nomineringsmöte i samband med fyllnadsval. Det finns dock inget som hindrar att ett nomineringsmöte genomförs för det fall detta bedöms nödvändigt för att exempelvis få fram kandidater till fyllnadsvalet. Så kan till exempel vara fallet om det förflutit lång tid sedan det ”obligatoriska” nomineringsmötet, och kanske särskilt om det är fråga om att vid samma tillfälle förrätta fyllnadsval efter flera ledamöter och/eller ersättare. Vid fyllnadsval torde annars en lämplig ordning vara att underlag från det obligatoriska nomineringsmötet återanvänds och att förnyad kontakt tas med de kandidater som då varit aktuella. Ett sådant förfarande ska dock inte vara ett formellt krav.

Vidare föreslås att bestämmelsen i 4 kap. 23 § kyrkoordningen justeras på så sätt att det ska vara kyrkorådet – i egenskap av verkställande organ – som har ansvar för att nomineringsmöten hålls inför val i kyrkofullmäktige. Denna justering innebär att den ordning som gällde enligt införanbestämmelserna inför 2013 års val – och som därefter också ansetts vara den enda rimliga praktiska ordningen – görs permanent. Kyrkostyrelsens uppfattning är att det inte torde finnas någon nackdel med att låta kyrkorådet ha det kyrkoordningsreglerade ansvaret för nomineringsmötenas genomförande i stället för kyrkofullmäktige. I likhet med kyrkofullmäktige har kyrkorådet exempelvis möjlighet att – i de delar kyrkoordningen inte ger någon tydlig vägledning – besluta om vad som ska gälla för nomineringsmötena inom samtliga pastoratets församlingar och på så sätt uppnå för hela pastoratet likartade och ändamålsenliga lösningar. Om det sker en ändring i den lokala strukturen som innebär att ett nytt pastorat bildas eller ett befintligt pastorat ändras och interimisdelegerade har valts, ska i stället interimisstyrelsen ansvara för att mötet hålls.

Med anledning av det som anförts av *Strängnäs stift*, *Södertälje pastorat* och *Uppsala pastorat* rörande ansvarsfördelningen mellan kyrkorådet och det nyvalda kyrkofullmäktige, vill kyrkostyrelsen understryka följande. Även om kyrkorådet genom den föreslagna ändringen bär ansvar för att genomföra ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte inför val av nytt församlingsråd, är det ytterst kyrkofullmäktige som ska godkänna nomineringsprocessen. Detta innebär således att ett kyrkofullmäktige som anser att kyrkorådet inte genomfört ett nomineringsmöte på ett tillfredsställande sätt, kan välja att inte godta de nomineringar som tagits fram. I en sådan situation är det upp till kyrkofullmäktige att sammanträda för att bestämma hur fullmäktige

ska kunna säkerställa ett genomförande av val till församlingsråd. Det är även kyrkofullmäktige som enligt 4 kap. 22 och 25 §§ fortsatt bestämmer antalet ledamöter i församlingsrådet respektive hur lång mandatperioden ska vara. Även om det är kyrkorådet som ansvarar för att genomföra ett nomineringsmöte, finns det således goda skäl för kyrkorådet att uppmärksamma eventuella önskemål eller åsikter om nomineringsprocessen som kommer från kyrkofullmäktige. I de flesta pastorat torde det dock redan idag finnas goda rutiner för hur ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte ska gå till, varför risken för att kyrkofullmäktige inte skulle godta det sätt varpå kyrkorådet genomfört nomineringsprocessen torde vara ytterst liten. Vidare har *Växjö stift* anfört att det skulle hjälpa pastoraten om det fanns viss vägledning vad gäller formen för genomförande av nomineringsmöten. Som nämnts ovan i avsnitt 2.4.2 finns det redan idag viss vägledning att hämta på Svenska kyrkans intranät avseende hur nominering av församlingsråd kan gå till. Så som framhållits av *Västerås pastorat* ser förhållandena för pastoraten väldigt olika ut. De olika förutsättningarna pastorat emellan gör att kyrkostyrelsen inte anser det lämpligt att ge mer detaljerade anvisningar rörande formerna för nomineringsmöten än vad som redan görs i den vägledning som finns tillgänglig för alla enheter på Svenska kyrkans intranät.

2.6 Ikraftträdande

Bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2021. Det är av vikt att bestämmelserna finns på plats så snart som möjligt, och särskilt före det att val till alla församlingsråd ska genomföras efter nästa kyrkoval som äger rum i september samma år. Några övergångsbestämmelser bedöms inte nödvändiga.

2.7 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Förslaget om en justering av 4 kap. 23 § kyrkoordningen bedöms inte medföra några särskilda konsekvenser för barn.

Allmänna konsekvenser

Förslagen till ändringar i bestämmelsen om nomineringsmöten inför val av nytt församlingsråd innebär en förenkling genom att det blir ett verkställande organ – kyrkorådet – som får ansvar för att nomineringsmöten hålls inför val i kyrkofullmäktige. Vidare medför ändringarna att bestämmelsen blir tydligare och därmed enklare att tolka för församlingarna.

2.8 Kommentar till bestämmelsen i kyrkoordningen

4 kap.

23 §

I första stycket förtydligas att ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte alltid ska hållas inför val av ett *nytt* församlingsråd. Detta innebär att för det fall församlingsrådet har en kortare mandatperiod än fyra år ska ett nomineringsmöte återigen genomföras inför det att kyrkofullmäktige ska välja ett nytt församlingsråd för resterande tid. Det är inte nödvändigt att genomföra ett nytt nomineringsmöte i samband med fyllnadsval. Däremot finns det inget hinder mot att ett sådant möte genomförs för det fall detta bedöms nödvändigt för att exempelvis få fram kandidater.

I *andra stycket* utpekas att det är kyrkorådet, som det verkställande organet, som ansvarar för att nomineringsmöten hålls inför val i kyrkofullmäktige. Om det däremot sker en ändring i den lokala strukturen som innebär att ett nytt pastorat bildas eller ett befintligt pastorat ändras och interimisdelegerade har valts, ska i stället interimisstyrelsen ansvara för att mötet hålls. Vid en ändring i den lokala strukturen som innebär att ett nytt pastorat bildas eller ett befintligt pastorat ändras men där interimisdelegerade inte har valts, ansvarar kyrkorådet i församlingen eller pastoratet, enligt huvudregeln, för att mötet hålls. Kyrkorådet ansvarar enligt *andra stycket* endast för att nomineringsmöten hålls, medan det fortsatt är kyrkofullmäktige som enligt 4 kap. 22 och 25 §§ ansvarar för hur många ledamöter som ska väljas samt hur lång mandatperioden ska vara.

Övervägandena finns i avsnitt 2.5.

3 Tidpunkt för beslut om ändring i den lokala strukturen vid kyrkoval

3.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

3.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 37 kap. 17 § kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

37 kap.

17 §

När ett beslut *enligt 16 §* ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Motsvarande gäller beslut om fastställande enligt 7 § tredje stycket. *Övriga beslut om att ändra* den lokala strukturen ska vara fattade eller fastställda senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

När ett beslut *om en ändring i den lokala strukturen* ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Motsvarande gäller beslut om fastställande enligt 7 § tredje stycket. *Beslut om en ändring i den lokala strukturen som ska träda i kraft den 1 januari andra år* ska vara fattade eller fastställda senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Stiftsstyrelsen ska genast underrätta kyrkostyrelsen om sina beslut enligt 6 och 6 a §§ samt beslut om fastställande enligt 7 §.

Kyrkostyrelsen ska genast underrätta berörda stiftsstyrelser om sina beslut enligt 7 a och 7 b §§.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2021.

3.3 Ärendet och dess beredning

I kyrkoordningen finns i kapitel 37 bestämmelser om datum för när beslut om ändring i den lokala strukturen senast ska fattas för att träda i kraft en viss tidpunkt.

Inom kyrkokansliet har under våren 2020 upprättats promemorian *Tidpunkt för beslut om ändring i den lokala strukturen* med förslag till ändring av tidpunkten för beslut om ändringar i den lokala strukturen när ikraftträdandet ska ske den 1 januari året efter ett valår. Promemorian har sänts på remiss till samtliga stift genom respektive stifts indelningshandläggare. Sju stift har avgett remissyttranden. Samtliga av dessa har tillstyrkt de föreslagna ändringarna eller inte haft något att erinra mot förslaget. Remissvaren finns tillgängliga i ärendet (Ks 2020–0560).

3.4 Gällande bestämmelser

I 37 kap. 17 § kyrkoordningen finns bestämmelser om när beslut om ändring i den lokala strukturen senast måste ha fattats i förhållande till när beslutet ska träda i kraft. Där anges att när ett beslut enligt 16 § ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Motsvarande gäller beslut om fastställande enligt 7 § tredje stycket. Övriga beslut om att ändra den lokala strukturen ska vara fattade eller fastställda senast den 1 april året innan de ska träda i kraft. Det anges vidare att stiftsstyrelsen genast ska underrätta kyrkostyrelsen om sina beslut enligt 6 och 6 a §§ samt beslut om fastställande enligt 7 § och att kyrkostyrelsen genast ska underrätta berörda stiftsstyrelser om sina beslut enligt 7 a och 7 b §§.

I 37 kap. 6 § finns bestämmelser om att stiftsstyrelsen fattar beslut om ändringar avseende indelningen i församlingar som inte ingår i pastorat och ändringar av församlingsgränser som beror på oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena. Vidare regleras i 37 kap. 6 a § att det är stiftsstyrelsen som fattar beslut om bildande, ändring och upplösning av pastorat i de fall där det inte är kyrkofullmäktige som ska fatta beslut. I 37 kap. 7 § finns bestämmelser om när kyrkofullmäktige ska fatta beslut om ändringar i den lokala strukturen och om stiftsstyrelsens fastställelse av dessa beslut. Vidare framgår av 37 kap. 7 a § att kyrkostyrelsen beslutar om en ändring som berör församlingar eller pastorat i flera stift. Slutligen finns det i 37 kap. 7 b § bestämmelser om att kyrkostyrelsen i vissa fall får besluta om ändring av en församlingsgräns när den sammanfaller med en kommungräns som ändras genom kommunal indelning i samband med fastighetsbildning.

Enligt 37 kap. 16 § gäller att om ett beslut enligt 6 § första eller andra stycket, 6 a § eller 7 § innebär att nytt kyrkofullmäktige ska väljas, träder beslutet i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum. Övriga beslut träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet.

Kyrkostyrelsens förslag: En ändring görs i 37 kap. 17 § som innebär att alla beslut om ändring i den lokala strukturen som ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska vara fattade senast den 1 januari valåret. Vidare förtydligas att beslut som avser ikraftträdande den 1 januari något annat år än året efter ett valår, ska vara fattade senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Ändrade paragrafer: 37 kap. 17 § kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det. *Luleå stift* har därutöver anfört att bestämmelserna kan förenklas ytterligare om det anges att beslut om ändringar i den lokala strukturen alltid ska fattas senast den 1 januari året innan ändringen ska träda i kraft.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkomötet beslutade år 2017 om förenklingar i 37 kap. kyrkoordningen rörande datum för ikraftträdande och tidpunkt för beslut om ändring i den lokala strukturen. Detta var en konsekvens av att folkbokföring på församling hade upphört per den 1 januari 2016, vilket innebar att Svenska kyrkan därefter själv behövde kyrkobokföra sina medlemmar.

För att geografiskt identifiera i vilken församling en medlem ska vara kyrkobokförd behöver ett adressplats-id från adressregistret inhämtas och placeras inom de geografiska gränser som en församling har. Dessa uppgifter ligger också till grund för vilket valdistrikt som en medlem ska hänföras till. För att det ska vara möjligt att i systemen kyrkobokföra medlemmar och upprätta valdistrikt behöver således de geografiska ytorna vara intakta och opåverkade under en viss tidsperiod. Av den anledningen är det redan reglerat i kyrkoordningen att beslut om ändring i den lokala strukturen enbart kan träda i kraft den 1 januari. Detta gäller samtliga sådana beslut, det vill säga oavsett om beslutet innebär att ett nytt kyrkofullmäktige ska väljas eller inte (37 kap. 16 §). Ska ett nytt kyrkofullmäktige väljas är dock tidpunkten för ikraftträdande bestämd till att alltid vara den 1 januari året efter ett valår.

Däremot är det enligt regleringen i 37:e kapitlet en skillnad på *när* beslut som rör ändringar i den lokala strukturen senast behöver vara fattade. Av 17 § framgår, genom hänvisningen till 16 §, att beslut som ska träda i kraft den 1 januari året efter ett valår för att nytt kyrkofullmäktige ska väljas, ska vara fattade senast den 1 januari valåret. Detsamma gäller stiftsstyrelsens beslut om fastställande av vissa lokalt fattade beslut. För ”övriga beslut” gäller som sista beslutsdatum den 1 april året innan ändringen ska träda i kraft.

Hänvisningen i 17 § till 16 § indikerar att benämningen ”övriga beslut” avser beslut om ändring i den lokala strukturen som beror på oregelbundenhet i indelningen, eller med hänsyn till fastighetsförhållandena, eller på grund av en ändring i den kommunala indelningen på grund av fastighetsbildning. Om ett sådant beslut avses träda i kraft den 1 januari året efter ett valår, något som är möjligt att besluta om enligt gällande bestämmelser, kommer detta påverka valorganisationen och den valdistriktsindelning som gjorts. Konsekvenserna blir då att man måste ”backa” system kopplade till kartor över församlingsgränser och valdistrikt och arbetet måste göras om. Detta skulle försena och försvåra arbetet med kyrkovalet samt i förlängningen påverka röstlängder och möjligheten för medlemmar som berörs av den beslutade ändringen att ställa upp i nomineringsgrupper för val lokalt. Av den anledningen bör sådana beslut fattas senast den 1 januari valåret för att kunna hanteras på ett rimligt och kostnadseffektivt sätt.

Således föreslår kyrkostyrelsen att tidpunkten för när beslut om ändringar i den lokala strukturen senast ska ha fattats, ska vara densamma för *alla* beslut som ska träda i kraft den 1 januari året efter ett valår. För beslut med ikraftträdande den 1 januari något annat år under en mandatperiod ska det fortfarande vara möjligt att besluta senast den 1 april året innan de ska träda i kraft. *Luleå stift*, som tillstyrkt förslaget, anser därutöver att beslut av detta slag alltid ska fattas senast den 1 januari året innan de ska träda i kraft. Kyrkostyrelsen instämmer med Luleå stift att en sådan enhetlig reglering skulle kunna ses som en ytterligare förenkling av kyrkoordningens reglering på det här aktuella området. Samtidigt kan kyrkostyrelsen konstatera att detta inte har varit en del av den utredning som remitterats och att en ändring av detta slag skulle kräva såväl en fördjupad utredning som en mer omfattande remissbehandling. Något sådant förslag läggs därför inte fram.

Den av kyrkostyrelsen föreslagna ändringen bedöms inte påverka församlingar och pastorat. Däremot kommer den medföra en tydlighet i relation till stiftsstyrelsen och i viss mån kyrkostyrelsen som har att fatta beslut om ändringar i den lokala strukturen. Ändringen medför också att arbetet med att genomföra kyrkovalet inte försenas och i förlängningen att den medlem som vill rösta eller ställa upp för val i församling eller pastorat kan göra det i rätt valdistrikt.

3.6 Ikraftträdande

Bestämmelserna bör träda i kraft så snart som möjligt, det vill säga den 1 januari 2021. Tiden mellan kyrkomötets beslut och datum för bestämmelsens ikraftträdande blir kort. Det innebär att alla eventuella beslut om ändring i den lokala strukturen som inte hinner beredas färdigt för beslut till senast den 1 januari 2021 inte kan träda i kraft tidigare än den 1 januari 2023.

3.7 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Förslaget bedöms inte medföra några direkta eller indirekta konsekvenser för barn.

Allmänna konsekvenser

Förslaget bedöms medföra en tydlighet i relation till stiftsstyrelsen och i viss mån kyrkostyrelsen som har att fatta beslut om ändringar i den lokala strukturen. Förslaget bedöms även säkerställa att väljare som berörs av en sådan ändring kan hänföras till rätt valdistrikt och att förberedelserna av kyrkovalet inte försenas.

3.8 Kommentar till bestämmelsen i kyrkoordningen

37 kap.

17 §

I *första stycket* har en ändring gjorts som innebär att alla ändringar i den lokala strukturen som ska träda i kraft den 1 januari året efter ett år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, och som således kan påverka kyrkovalet, ska vara beslutade senast den 1 januari under valåret. Beslut som träder i kraft den 1 januari andra år ska vara fattade eller fastställda senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Övervägandena finns i avsnitt 3.5.

4 Tidpunkt för uttag av röstlängd vid direkta val

KsSkr 2020:4

4.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

4.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 38 kap. 37 och 41 §§ kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

37 §

Kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt, upptagande dem som har rösträtt vid valen. Uppgifterna i det register som avses i 56 kap. 1 § 1 30 dagar före den ordinarie valdagen ska ligga till grund för uppgifterna i röstlängderna.

Kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt, upptagande dem som har rösträtt vid valen. Uppgifterna som finns i det register som avses i 56 kap. 1 § 1 37 dagar före den ordinarie valdagen ska ligga till grund för uppgifterna i röstlängderna.

41 §

Den som anser sig berörd av felaktig uppgift i röstlängden ska senast tisdagen andra veckan före den ordinarie valdagen skriftligen hos kyrkostyrelsen begära att uppgiften rättas. Detta gäller också den som anser sig vara felaktigt utelämnad ur röstlängden.

Det som har hänt senare än 30 dagar före den ordinarie valdagen får inte ligga till grund för rättelse enligt denna paragraf.

Det som har hänt senare än 37 dagar före den ordinarie valdagen får inte ligga till grund för rättelse enligt denna paragraf.

Frågor om rättelse enligt första stycket prövas av kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsen får också på eget initiativ besluta om sådan rättelse av röstlängd som innebär att den som på felaktiga grunder inte har tagits upp i en röstlängd tas upp där.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2021.

4.3 Ärendet och dess beredning

I kyrkoordningen finns i kapitel 38 bestämmelser som anger när uttag av röstlängd ska göras vid direkta val. En eventuell förändring har aviserats avseende möjligheterna till distribution av röstkort till väljarna som innebär att postutdelningen inte säkert kan garanteras med den omfattning som har skett vid tidigare val.

Inom kyrkokansliet har under våren 2020 upprättats promemorian *Tidpunkt för uttag av röstlängd i direkta val* med förslag till ändring av tidpunkten för uttag av röstlängd. Promemorian har sänts på remiss till samtliga stift genom respektive stifts valhandläggare. Åtta stift har avgett remissyttranden. Samtliga av dessa har tillstyrkt de föreslagna ändringarna. Remissvaren finns tillgängliga i ärendet (Ks 2020-0587).

4.4 Bakgrund

4.4.1 Tidigare ändringar av tidpunkten för uttag av röstlängd

Kyrkomötet beslutade år 2011 att ändra tidpunkten för när uttag för upprättande av röstlängd skulle ske från 30 dagar före valdagen till 45 dagar före valdagen. Denna tidpunkt gällde vid valet 2013. Som skäl för ändringen anförde kyrkostyrelsen (KsSkr 2011:3) att den tid som fanns till hands mellan datum för uttag av uppgifter från medlemsregistret och datum för när röstkortet skulle vara väljarna tillhanda innebar en stark tidspress i valarbetet, vilket i sig medförde ökade kostnader hos de IT-leverantörer som används i valet samt ökade personalkostnader hos kyrkan. Det hade också konstaterats att urvalet av tryckerier som klarade av att trycka röstkortet på den korta tid som stod till förfogande var mycket begränsat. I kyrkovalet 2009 hade röstkortsproduktionen ansetts vara den enskilt största risken för ett korrekt genomförande av kyrkovalet. Kyrkostyrelsen konstaterade visserligen att en konsekvens av att flytta datumet för avstämning av uppgifterna för röstlängd och röstkort blev att det antal personer som folkbokfördes i en annan församling under tiden mellan avstämning och valdagen, och som därmed behöll rösträtten i sin tidigare församling, skulle öka. Kyrkostyrelsen menade dock att de positiva effekterna ändå vägde tyngre.

I slutrapporten för 2013 års kyrkoval, *Projektavslut Kyrkoval 2013*, föreslogs att tidpunkten för uttag av röstlängd skulle återställas till 30 dagar före valdagen, det vill säga till vad som gällde före 2013 års kyrkoval. Av rapporten framgick att säkerheten i hanteringen visserligen hade ökat på det sätt som var avsett när ändringen beslutades år 2011, men att kostnaderna för hanteringen inte hade påverkats nämnvärt. Reformen hade även inneburit en ökad arbetsbelastning för kyrkostyrelsens valkansli under valet. Därutöver hade reformen medfört de i skrivelsen förväntade problemen för medlemmar som hinner flytta under tiden mellan uttaget och valdagen. Det hade vidare skett en teknikutveckling som innebar att den tidspress som anfördes som ett motiv för förändringen år 2011 inte längre förelåg. Enligt rapporten bedömdes reformens positiva effekter inte längre överväga de negativa konsekvenser som förändringen medförde för de medlemmar som hunnit flytta under den aktuella perioden. Kyrkostyrelsen föreslog därför att uttag av röstlängden åter skulle grundas på uppgifterna i kyrkobokföringen 30 dagar före den ordinarie valdagen (KsSkr 2015:3). Kyrkomötet beslöt i enlighet med kyrkostyrelsens förslag (O 2015:1, KmSkr 2015:17).

4.4.2 Gällande bestämmelser

Bestämmelsen om uttag av röstlängd finns i 38 kap. 37 § kyrkoordningen där det anges att kyrkostyrelsen ska upprätta en röstlängd för varje valdistrikt, upptagande dem som har rösträtt vid valet. Till grund för röstlängden ska ligga de uppgifter om

röstberättigade som finns i det register som avses i 56 kap. 1 § första punkten kyrkoordningen 30 dagar före den ordinarie valdagen. I 56 kap. 1 § 1 stadgas att det ska finnas register med uppgifter om dem som tillhör Svenska kyrkan. Med stöd av de uppgifter om röstberättigade som tas in i röstlängden produceras de röstkort som enligt 38 kap. 39 § ska skickas ut till väljarna senast 18 dagar före valdagen. I 41 § andra stycket samma kapitel anges att det som hänt senare än 30 dagar före den ordinarie valdagen inte får ligga till grund för rättelse av röstlängd.

4.5 Överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag: Tidpunkten för uttag av röstlängd tidigareläggs från 30 till 37 dagar före valdagen. En konsekvensändring görs till följd av denna justering.

Ändrade paragrafer: 38 kap. 37 och 41 §§ kyrkoordningen

Promemorians förslag överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Ingen av de remissinstanser som har yttrat sig har haft något att invända mot förslaget.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Tidpunkten för uttag av röstlängd inför de direkta valen har, som framgår ovan, tidigare ändrats vid flera tillfällen. Den nuvarande tidpunkten fastställdes av kyrkomötet 2015.

Sedan genomförandet av valet 2017 har en möjlig förändring aviserats avseende möjligheterna till distribution av röstkort till väljarna. I praktiken innebär de aviserade ändringarna att postutdelningen inte säkert kan garanteras med den omfattning som skett vid tidigare val. Detta medför att processen att producera röstkortet behöver tidigareläggas för att säkerställa att röstkortet kan nå väljarna i den tid som föreskrivs.

Den föreslagna ändringen bedöms inte påverka den lokala nivån eller stiftsstyrelsen, utan har betydelse för kyrkostyrelsens arbete med kyrkovalet och i förlängningen väljarnas möjlighet att rösta genom att förändringen medför att röstkortet kan levereras i rätt tid. En fördröjning av utskick av röstkortet skulle kunna riskera att försena starten av förtidsröstningen och generera ett oförutsett behov av att skriva ut dubblett-röstkort. Det skulle påverka både kyrkostyrelsen och lokal nivå negativt.

I syfte att motverka de negativa effekter som uppstod till följd av 2011 års ändring (se avsnitt 4.4.1) bör antalet dagar som uttaget tidigareläggs dock vara så få som möjligt. Det bör därför räcka att uttaget tidigareläggs med sju dagar, från 30 till 37 dagar före valdagen, vilket bedöms vara tillräckligt för att säkerställa att röstkortet kan levereras till väljarna i rätt tid samtidigt som de negativa effekterna av ett tidigarelagt uttag begränsas.

4.6 Ikraftträdande

Det föreslås att ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2021 i syfte att bestämmelserna i dess nya lydelse ska kunna tillämpas redan vid genomförandet av 2021 års kyrkoval. Det har inte bedömts föreligga behov av övergångsbestämmelser.

4.7 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Förslaget bedöms inte medföra några särskilda konsekvenser för barn. I kyrkovalet är dock även barn som har fyllt 16 år röstberättigade. Det kan mot den bakgrunden konstateras att de förslag som lämnas och som direkt har betydelse för väljare i kyrkovalet också i någon mån har betydelse för röstberättigade barn. Genom förslaget säkerställs att röstkortet kan levereras i rätt tid, vilket motverkar en risk att starten av förtidsröstningen skulle försenas vilket också skulle kunna få konsekvenser för barn.

Allmänna konsekvenser

Den föreslagna ändringen bedöms ha betydelse för kyrkostyrelsens arbete med kyrkovalet och i förlängningen väljarnas möjlighet att rösta genom att röstkortet kan levereras i rätt tid. En fördröjning av utskick av röstkortet kan riskera att försena starten av förtidsröstningen och generera ett oförutsett behov av att skriva ut dubbletröstkort. Det skulle påverka både kyrkostyrelsen och lokal nivå negativt.

4.8 Kommentar till bestämmelserna i kyrkoordningen

38 kap.

37 §

En justering har gjorts avseende tidpunkten när uttag till grund för upprättande av röstlängder ska ske. Tidpunkten flyttas från 30 dagar före valdagen till 37 dagar före valdagen.

Övervägandena finns i avsnitt 4.5.

41 §

Tidpunkten för rättelse av röstlängd har med anledning av ändringen i 37 § justerats på motsvarande sätt.

Övervägandena finns i avsnitt 4.5.

5 Ändringar i ersättningsstadgan

5.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkomötets beslut (SvKB 2012:17) om Ersättningsstadga.

5.2 Förslag till ändringar i ersättningsstadgan

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkomötets beslut (SvKB 2012:17) om Ersättningsstadga

dels att nuvarande 6–13 §§ ska betecknas 11–17, 19 och 20 §§,

dels att rubrikerna närmast före nuvarande 6, 11, 12 och 13 §§ ska sättas närmast före 11, 17, 19 och 20 §§,

dels att 1–3, 5, 11, 17 och 19 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sex nya paragrafer, 6–10 och 18 §§, och närmast före 6 och 18 §§ två nya rubriker, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

I denna ersättningsstadga finns bestämmelser om arvoden för och ersättningar till kyrkomötets ledamöter *samt* ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

Arvodet kan utgå som ett sammanträdesarvode och som ett fast *årsarvode*.

Med ledamot i denna stadga avses även tjänstgörande ersättare.

I denna ersättningsstadga finns bestämmelser om arvoden för och ersättningar till kyrkomötets ledamöter, ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen *samt dem som enligt 8 § i övrigt är berättigade till arvode och ersättning*.

Arvode kan utgå som ett sammanträdesarvode *eller ett förrättningsarvode* och som ett fast *årligt arvode*.

2 §

Sammanträdesarvode utgår för ett protokollfört sammanträde oavsett sammanträdetets längd. Endast ett sammanträdesarvode per dygn kan utgå.

Sammanträdesarvodet utgör ersättning för inläsning, *närvaro* och ansvarstagande.

Sammanträdesarvode utgår för *deltagande* i ett protokollfört sammanträde *i ett organ på den nationella nivån*, oavsett sammanträdetets längd. Endast ett sammanträdesarvode per dygn kan utgå.

Sammanträdesarvodet utgör ersättning för inläsning, *deltagande* och ansvarstagande.

3 §

Sammanträdesarvode *ska utgå* till ledamot samt till ersättare som *är närvarande* på ordförandes särskilda kallelse.

Sammanträdesarvode utgår inte till den som enligt kyrkoordningen är skyldig att delta i sammanträdet.

Sammanträdesarvode *utgår* till ledamot samt till ersättare som *deltar* på ordförandes särskilda kallelse.

Till kyrkomötets ledamöter utgår sammanträdesarvode under kyrkomötets sammanträdesdagar *jämte en inledande förberedelsedag vid varje session*. Till kyrkomötets ledamöter utgår dock inte sammanträdesarvode enligt denna ersättningsstadga för ett sammanträde i något annat organ under den tid som kyrkomötet är samlat.

Till kyrkomötets ledamöter utgår sammanträdesarvode under kyrkomötets sammanträdesdagar. Till kyrkomötets ledamöter utgår dock inte sammanträdesarvode enligt denna ersättningsstadga för ett sammanträde i något annat organ under den tid som kyrkomötet är samlat.

5 §

Sammanträdesarvode till ledamöter och till ersättare som *är närvarande* på ordförandes särskilda kallelse i organ som är utsedda av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, *förutom till Arvodesnämndens ledamöter*, utgår med de belopp som Arvodesnämnden fastställer.

Sammanträdesarvode till ledamöter och till ersättare som *deltar* på ordförandes särskilda kallelse i organ som är utsedda av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen utgår med de belopp som Arvodesnämnden fastställer.

Sammanträdesarvode till ledamöter i Arvodesnämnden utgår med ett belopp som kyrkomötets presidium fastställer.

Förrättningsarvode

6 §

Förrättningsarvode kan utgå till en person enligt 8 § för en förrättning enligt 7 § som avser en kyrklig angelägenhet. Förrättningen ska avse ett uppdrag som utförs för den nationella nivåns räkning och på uppdrag av ett organ utsett av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen eller dess ordförande.

Endast ett förrättningsarvode per dygn kan utgå, oavsett antalet förrättningar. Utgår ett sammanträdesarvode för samma dygn som en förrättning genomförs utgår inget förrättningsarvode.

Förrättningsarvodet utgör ersättning för förberedelse, deltagande och ansvarstagande.

7 §

Med förrättning avses

1. presidiemöte i ett organ på den nationella nivå som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen,

2. möte med sekreterare eller föredragande i ett organ enligt 1 med anledning av planering eller beredning av organets sammanträden eller ärenden,

3. överläggning med företrädare för annat organ på den nationella nivån än det egna organet,

4. deltagande i kongress, konferens, studieresa eller informationsmöte,

5. för ledamot eller ersättare i kyrkostyrelsen; deltagande i överläggning med annan organisation, myndighet eller företag,

6. överläggningar med företrädare för andra organisatoriska delar av Svenska kyrkan eller organisationer närstående Svenska kyrkan,

7. deltagande i annan organisations möten när personen är utsedd att företräda Svenska kyrkan, förutsatt att arvode inte utgår från den andra organisationen,

8. efter kallelse av kyrkomötets ordförande; överläggningar med företrädare för kyrkomötets nomineringsgrupper avseende kyrkomötets arbete, och

9. för revisor; deltagande i revision av den nationella nivåns verksamhet.

Arvodesnämnden får besluta vad som i övrigt kan utgöra en förrättning.

8 §

Förrättningsarvode kan utgå till

1. ordförande i ett organ utsett av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen som på organets vägnar deltar i en förrättning,

2. ledamot eller ersättare i ett organ enligt 1 som på uppdrag av organets ordförande deltar i en förrättning,

3. företrädare för kyrkomötets nomineringsgrupper som deltar i en förrättning på kallelse av kyrkomötets ordförande,

4. person som av kyrkostyrelsen har utsetts att representera eller företräda Svenska kyrkan,

5. revisor för den nationella nivån som deltar i revision.

Till kyrkomötets ordförande utgår inte förrättningsarvode. Sådant arvode utgår inte heller till en person som utför ett uppdrag inom ramen för sin anställning inom Svenska kyrkan.

9 §

Förrättningsarvode utgår med ett belopp som Arvodesnämnden fastställer.

Förrättningsarvode till ledamöter i Arvodesnämnden utgår med ett belopp som kyrkomötets presidium fastställer.

10 §

Den som har deltagit i en förrättning för vilken förrättningsarvode har utgått, ska lämna en redogörelse för det utförda uppdraget. Detsamma gäller den som har deltagit i en förrättning för vilken ersättning enligt 17 eller 19 § har utgått. Redogörelsen ska lämnas till det organ på vars uppdrag deltagandet har skett.

6 §

Till kyrkomötets ordförande samt förste och andre vice ordförande utgår ett fast årligt arvode med de belopp som fastställs av Arvodesnämnden.

11 §

När Arvodesnämnden fastställer arvodet för kyrkomötets ordförande ska nämnden beakta att förrättningsarvode inte kan utgå för detta uppdrag.

11 §

Till *de* som enligt 4 och 5 §§ har rätt att erhålla sammanträdesarvode får också betalas ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst. Semester och kompensationsledighet berättigar inte till ersättning för förlorad arbetsförtjänst.

Ersättning för förlorad arbetsförtjänst betalas per *sammanträdesdag* med högst det belopp som fastställs av Arvodesnämnden.

Till den som har förlorat arbetsförtjänst men som inte kan redovisa för den får betalas ersättning med ett belopp som motsvarar den sjukpenning som skulle ha betalats från Försäkringskassan vid sjukdom.

17 §

Till *den* som enligt 4 och 5 §§ har rätt att erhålla sammanträdesarvode får också betalas ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst. *Detsamma gäller den som har deltagit i en förrättning som kan ge rätt till förrättningsarvode enligt 6 § första stycket.* Semester och kompensationsledighet berättigar inte till ersättning för förlorad arbetsförtjänst.

Ersättning för förlorad arbetsförtjänst betalas per *sammanträdes- eller förrättningsdag* med högst det belopp som fastställs av Arvodesnämnden.

Till den som har förlorat arbetsförtjänst men som inte kan redovisa för den och som inte är folkbokförd i Sverige får Arvodesnämnden besluta om ersättning ska utgå och med vilket belopp.

Ersättning för förlorad pensionsförmån

KsSkr 2020:4

18 §

Den som erhåller ersättning för förlorad arbetsförtjänst har rätt till ersättning för förlorad pensionsförmån motsvarande 4,5 procent av den ersättning som utbetalas för förlorad arbetsförtjänst.

12 §

Arvodesnämnden beslutar om de ersättningar för resor som ska tillämpas vid resor med anledning av

– uppdrag som ledamot av kyrkomötet *samt*

– uppdrag som ledamot eller ersättare som *närvarar* på ordförandes särskilda kallelse i organ utsedda av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

19 §

– uppdrag som ledamot av kyrkomötet,

– uppdrag som ledamot, eller som ersättare som *deltar* på ordförandes särskilda kallelse, i organ utsedda av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, *samt*

– uppdrag som kan ge rätt till förrättningsarvode enligt 6 § första stycket.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2022.

5.3 Ärendet och dess beredning

I skrivelsen föreslår kyrkostyrelsen ändringar i ersättningsstadgan. Ärendet väcktes genom en skrivelse som Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån (Arvodesnämnden) under år 2019 tillställde kyrkostyrelsen. Med anledning av skrivelsen utreddes de synpunkter som nämnden framförde. Kyrkostyrelsen har bedömt att det finns anledning att gå vidare med förslag om vissa ändringar i bestämmelserna om arvoden och ersättningar. Ett utkast till skrivelse med ändrade bestämmelser har upprättats och remissbehandlats under våren 2020 genom att synpunkter inhämtats från Arvodesnämnden. Remissvaret finns tillgängligt i ärendet (Ks 2020-0282).

5.4 Bakgrund

5.4.1 Arvodesnämndens skrivelse

Arvodesnämnden genomförde år 2018 en genomlysning av nivåer för arvoden och ersättningar på den nationella nivån med utgångspunkt i den nationella nivåns behov av ansvarstagande, ärendeomfattning i det aktuella organet, periodicitet i verksamheten, krav på tillgänglighet och föreskriven specialistkompetens. Syftet med nämndens arbete var att ta fram ett underlag med förutsättningar för ett principiellt grundat beslut om arvoden. Nämndens intention är att fatta beslut om nya ersättningsnivåer som ska gälla från och med nästa mandatperiod och att det ska kunna fattas i så god tid att förutsättningarna är kända för dem som förklarar sig villiga att ta på sig ett förtroendeuppdrag.

I genomlysningen identifierade nämnden huvudsakligen tre områden där den menade att det finns behov av någon form av åtgärd och tillställde kyrkostyrelsen år 2019 en skrivelse (se Ks 2019-0282) med förslag på en översyn av dessa områden.

De i skrivelsen huvudsakligen identifierade områdena avsåg införande av ett nytt arvode, som komplement till de nuvarande, i form av förrättningsarvode, en modell för kompensation för förlust av tjänstepensionsförmån och slutligen ett förtydligande av vad som avses med styrkt förlorad arbetsförtjänst. Vad gäller förrättningsarvode menade nämnden att införandet av ett sådant skulle vara mer rättvist för den som företräder den nationella nivån samt ge mer flexibla och situationsanpassade förutsättningar, men att kyrkomötets ordförande i stället fortsatt skulle ersättas genom det fasta årliga arvudet. Vad gäller kompensation för förlorad tjänstepensionsförmån menade nämnden att personer med omfattande avdrag för förlorad arbetsförtjänst riskerar att få en märkbart lägre pension på grund av sina förtroendeuppdrag. Nämnden menade att det är olyckligt att den typen av livslånga konsekvenser ska uppstå och att det därför vore önskvärt att detta på något sätt skulle kunna kompenseras.

5.4.2 Tidigare ändringar i ersättningsstadgan m.m.

Arvoden och ersättningar till förtroendevalda har sedan kyrkoordningen infördes reglerats på delvis olika sätt. Ursprungligen fanns bestämmelser om arvodesfrågorna i kyrkomötets arbetsordning (SvKB 1999:3) där det i ett 7:e kapitlet fanns bestämmelser om arvoden och ersättningar för kyrkomötets ledamöter och andra förtroendevalda på den nationella nivån samt om fast arvode för kyrkomötets ordförande och vice ordförande. Det fanns även bestämmelser om ersättning till ledamöter och tjänstgörande ersättare för resor med anledning av särskilt angivna uppdrag. I den dåvarande ersättningsstadgan (SvKB 1999:5) fanns bestämmelser om fasta arvoden till ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsens arbetsutskott. Dessa arvoden motiverades bland annat av den särskilda ansvars- och arbetsuppgiften för detta ledamotskap. Kyrkomötet

beslutade att ersättningarna för de förtroendevalda på den nationella nivån skulle ses över inför varje ny mandatperiod. Valberedningen gavs i uppdrag att se över och till kyrkomötet år 2000 återkomma med förslag på arvodesnivåer för förtroendevalda på den nationella nivån, vilket valberedningen gjorde. Vid 2000 års kyrkomöte behandlades dock inte valberedningens förslag slutligt, utan bereddes i stället vidare genom informella kontakter mellan kyrkomötets presidium och Kyrkorättsutskottet.

Vid 2001 års kyrkomöte beslutade kyrkomötet, efter förslag från kyrkorättsutskottet (Kr 2001:6), att anta en ny ersättningsstadga (SvKB 2001:18) som ersatte den från år 1999. De flesta bestämmelserna reglerades i denna stadga och i 7 kap. arbetsordningen fanns endast kvar en grundläggande bestämmelse om rätt till arvoden och ersättningar. I ersättningsstadgan fanns bestämmelser om arvoden för kyrkomötets ledamöter samt för de övriga förtroendevalda som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. Utgångspunkten för utskottets arbete hade varit att finna en enighet om de principer som ska vara vägledande för en ersättningsstadga. Några sådana principer, uttalade utskottet (Kr 2001:6 s. 2), skulle vara ”enkelhet, tydlighet, kostnadsneutralitet i förhållande till nuvarande villkor för ersättningar, en rimlig fördelning i förhållande till ansvar samt möjlighet för alla att kunna ta emot ett förtroendeuppdrag för Svenska kyrkan på nationell nivå”. Rätt till ersättning för förlorad arbetsförtjänst förelåg för alla uppdrag utom till kyrkomötets ledamöter under kyrkomötets sessioner. Några ändringar i bestämmelserna om reseersättning gjordes dock inte.

Ersättningsstadgan från år 2001 slutade att gälla den 1 januari 2013, efter att kyrkomötet 2012 beslutat att ersätta den med en ny, 2012 års ersättningsstadga (SvKB 2012:17).

Bakgrunden till 2012 års stadga var att kyrkomötet 2010, med anledning av en motion (Mot 2010:45) om modernisering av ersättningsstadgan, beslutade att ge ett uppdrag till kyrkomötets presidium. Uppdraget var att presidiet, i samråd med gruppledarna i nomineringsgrupperna, till ett kommande kyrkomöte under mandatperioden, skulle arbeta fram förslag till helhetslösning av arvodesfrågan och formerna för på vilket sätt beslut om fastställande av arvode ska ske. Kyrkorättsutskottet anförde i sitt betänkande (Kr 2010:5) att presidiet också borde överväga att inrätta ett särskilt organ för att besluta om ersättningar. Vid kyrkomötet 2011 gavs vidare ett uppdrag om att beakta frågan om skälig ersättning för barntillsyn. I och med 2012 års ersättningsstadga justerades sammanträdesarvodet till kyrkomötets ledamöter och dessa kom även att omfattas av möjligheten att få ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst samt ersättning för barntillsyn under kyrkomötets sessioner. Kyrkomötet beslutade samtidigt att det skulle inrättas ett särskilt fristående organ att ansvara för samtliga arvodesfrågor rörande de uppdrag som regleras i ersättningsstadgan. Som en följd av detta beslutade kyrkomötet 2014 att inrätta Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån, med uppdrag att fastställa sammanträdesarvoden för kyrkomötets ledamöter samt för de övriga förtroendevalda som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, dock inte för arvodesnämndens ledamöter, vilkas arvode i stället skulle fastställas av kyrkomötets presidium (KsSkr 2014:3, Kr 2014:1). Vid 2015 års kyrkomöte gjordes en terminologisk justering avseende användningen av termen förtroendevald (KsSkr 2015:3, Kr 2015:1).

Vid 2017 års kyrkomöte beslutades att denna nämnds uppdrag skulle utökas till att fastställa arvoden för och ersättningar till kyrkomötets ledamöter samt ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, det vill säga alla arvoden och ersättningar på den nationella nivån (Kr 2017:7). De bestämmelser i ersättningsstadgan som reglerade arvoden och ersättningar i fast angivna procent av ett prisbasbelopp ersattes av ett mandat till nämnden. Vidare gjordes en del termino-

logiska förtydliganden. Genom en övergångsbestämmelse angavs att ersättningsstadgan i dess tidigare lydelse dock ska tillämpas till dess att Arvodesnämnden fattat beslut om vilka arvoden och ersättningar som ska gälla.

Kyrkomötet 2018 beslutade om ett antal rättelser i ersättningsstadgan och i förtydligande syfte infördes en ny bestämmelse om att fast arvode också kan utgå för ordförande i råd under kyrkostyrelsen (KsSkr 2018:4, O 2018:1). Bestämmelsen innebär att Arvodesnämnden beslutar om med vilket belopp som ett fast årligt arvode till ordförande i kyrkostyrelsens råd ska utgå, efter att kyrkostyrelsen har framställt ett önskemål om det.

Utgångspunkten för tidigare revideringar av ersättningsstadgan har varit att enighet skulle råda om de principer som ska vara vägledande för ersättningsstadgan (se Kr 2012:1). Vid 2001 års kyrkomöte konstaterades några sådana principer för det arbete som då gjordes, nämligen enkelhet, tydlighet, kostnadsneutralitet i förhållande till de villkor som vid tidpunkten gällde, en rimlig fördelning i förhållande till ansvar samt möjlighet för alla att kunna ta emot ett förtroendeuppdrag för Svenska kyrkan på nationell nivå (Kr 2001:6). I samband med införandet av den gällande ersättningsstadgan 2012 betonade kyrkorättsutskottet och kyrkomötets presidium att det ansågs angeläget att finna en modell där ersättningsystemet är sådant att det inte för någon innebär en kännbar ekonomisk förlust att åta sig ett uppdrag på nationell nivå i Svenska kyrkan (Kr 2010:5, PSkr 2012:1, Kr 2012:1).

5.4.3 Gällande bestämmelser

Inledande bestämmelser

Ersättningsstadgan fick sin nuvarande lydelse genom beslut av 2018 års kyrkomöte.

I kyrkomötets beslut (SvKB 2012:17) om Ersättningsstadga (ersättningsstadgan) finns bestämmelser om arvoden för och ersättningar till kyrkomötets ledamöter samt ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. Med ledamot avses även tjänstgörande ersättare. Arvode kan utgå som ett sammanträdesarvode och som ett fast årsarvode. (1 §)

Arvoden

Sammanträdesarvode

För dem som omfattas av ersättningsstadgan finns allmänna bestämmelser om sammanträdesarvode som innebär att arvode utgår för ett protokollfört sammanträde oavsett sammanträdes längd. Endast ett sammanträdesarvode per dygn kan utgå. Sammanträdesarvodet utgör ersättning den förtroendevaldes inläsning, närvaro och ansvarstagande. (2 §) Sammanträdesarvode ska utgå till ledamot samt till ersättare som är närvarande på ordförandes särskilda kallelse, men inte till den som enligt kyrkoordningen är skyldig att delta i sammanträdet. (3 § första och andra styckena)

Till kyrkomötets ledamöter utgår sammanträdesarvode under kyrkomötets sammanträdesdagar jämte en inledande förberedelsedag vid varje session. Däremot utgår inte sammanträdesarvode för kyrkomötets ledamöter för sammanträde i något annat organ under den tid som kyrkomötet är samlat. (3 § tredje stycket)

Sammanträdesarvode till kyrkomötets ledamöter samt till ledamöter och till ersättare som är närvarande på ordförandes särskilda kallelse i organ som är utsedda av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, utgår med de belopp som Arvodesnämnden fastställer. Sammanträdesarvode till ledamöter i Arvodesnämnden utgår dock med ett belopp som kyrkomötets presidium fastställer. (4 och 5 §§).

Fasta arvoden

Fasta årliga arvoden utgår till:

- kyrkomötets ordförande samt förste och andre vice ordförande,
- kyrkostyrelsens förste och andre vice ordförande,
- ledamöter och ersättare i kyrkostyrelsens arbetsutskott,
- ordföranden i Kyrkorättsnämnden,
- ordföranden och vice ordföranden i Svenska kyrkans överklagandenämnd,
- ordföranden och vice ordföranden i Svenska kyrkans valprovsnämnd,
- ordföranden i Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar,
- ordföranden i Svenska kyrkans arvodesnämnd,
- ordförande i råd som kyrkostyrelsen tillsätter, om kyrkostyrelsen har begärt det,
- ordföranden bland kyrkomötets revisorer, och
- revisorer valda av kyrkomötet.

Arvodesnämnden fastställer med vilka belopp som det fasta årliga arvodet ska utgå för respektive uppdrag, utom avseende arvodet till ordföranden i Arvodesnämnden där i stället kyrkomötets presidium fastställer beloppet. (6–10 §§)

Ersättningar m.m.*Ersättning för förlorad arbetsförtjänst*

Till den som har rätt till sammanträdesarvode enligt 4 och 5 §§ i stadgan får också betalas ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst. Semester och kompensationsledighet berättigar inte till ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Ersättning för förlorad arbetsförtjänst betalas per sammanträdesdag med högst det belopp som fastställs av Arvodesnämnden. Till den ledamot som har förlorat arbetsförtjänst men som inte kan redovisa för den får ersättning betalas med ett belopp som motsvarar den sjukpenning som skulle ha betalats från Försäkringskassan vid sjukdom. (11 §)

Reseförmåner

Enligt ersättningsstadgan gäller att Arvodesnämnden beslutar om de ersättningar för resor som ska tillämpas vid resor med anledning av uppdrag som ledamot av kyrkomötet samt uppdrag som ledamot eller ersättare som närvarar på ordförandes särskilda kallelse i organ utsedda av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. (12 §)

Ersättning för barn tillsyn

De kyrkomötesledamöter som behöver anlita barn tillsyn under kyrkomötets sessioner har enligt ersättningsstadgan också rätt till skälig ersättning för barnvakt. Ersättning kan utgå för barn upp till tolv år. Arvodesnämnden beslutar om ersättningen. (13 §)

5.5 Överväganden och förslag

5.5.1 Förrättningsarvode

Kyrkostyrelsens förslag: En ny form av arvode, förrättningsarvode, införs som kan utgå för den som har deltagit i en förrättning som avser en kyrklig angelägenhet. Deltagandet ska ske för den nationella nivåns räkning och på uppdrag av ett organ utsett av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen eller av dess ordförande. Vad som ska anses vara en förrättning som berättigar till arvode och kretsen av personer som kan uppbära arvodet regleras närmare i ersättningsstadgan. Arvodesnämnden ges mandat att vid behov komplettera uppräknningen av vad som kan utgöra en förrättning. Förrättningsarvodet ska utgöra ersättning för förberedelse, deltagande och ansvarstagande.

Endast ett förrättningsarvode per dag ska kunna utgå och det ska motsvara ett dagarvode för sammanträde. Förrättningsarvode utgår dock inte om det samma dag utgår ett sammanträdesarvode. Den som uppbär ett förrättningsarvode ska ha rätt till samma ersättningar som gäller för den som uppbär sammanträdesarvode. Det ska dock inte utgå till kyrkomötets ordförande, något som ska beaktas när det fasta årliga arvodet för ordförandeuppdraget fastställs. För övriga som uppbär fast årligt arvode kan förrättningsarvode utgå vid sidan av det fasta arvodet. Förrättningsarvode ska inte heller utgå till den som deltar i en förrättning inom ramen för sin anställning inom Svenska kyrkan.

Den som har deltagit i en förrättning, för vilken förrättningsarvode, ersättning för förlorad arbetsförtjänst eller reseersättning har utgått, ska lämna en redogörelse för det utförda uppdraget till det organ på vars uppdrag deltagandet har skett.

Vidare görs ett antal konsekvensändringar.

Flyttade paragrafer: 6–13 §§ ska betecknas 11–17, 19 och 20 §§ ersättningsstadgan

Ändrade paragrafer: 1, 11, 17 och 19 §§ ersättningsstadgan

Nya paragrafer: 6–10 §§ ersättningsstadgan

Förslaget i utkastet till skrivelse överensstämmer huvudsakligen med kyrkostyrelsens förslag. Förslaget i utkastet innebar att endast den som deltagit i en förrättning för vilket förrättningsarvode hade utgått skulle lämna en redogörelse för det utförda uppdraget. Därutöver har det gjorts några justeringar i förtydligande syfte.

Remissinstanserna: *Arvodesnämnden* har tillstyrkt förslaget och konstaterar att det mycket väl svarar upp mot det som nämnden tidigare har anfört. Nämnden uppger vidare att kyrkostyrelsen har tagit frågan på allvar och att nämnden uppskattar det sätt på vilket de framförda synpunkterna har hörtsammats. Nämnden föreslår dock att redogörelsen över ett utfört uppdrag ska lämnas oavsett form av ekonomisk kompensation, det vill säga även i de fall endast ersättning för förlorad arbetsförtjänst eller reseersättning har utbetalats. Vidare anför Arvodesnämnden att det är av vikt att bevaka kostnadsutvecklingen vad gäller tillämpningen av de nya bestämmelserna i ersättningsstadgan. Kyrkostyrelsen bör därför, enligt nämnden, i skrivelsen lägga till att en utvärdering av ändringarna ska genomföras innan utgången av nästa mandatperiod.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Ersättningsstadgan medger idag endast utbetalning av arvoden för sammanträden. Den som deltar i annan förrättning inom ramen för sitt uppdrag får ingen ersättning för det. För den som erhåller årsarvode för sitt uppdrag anses idag dessa förrättningar ingå i årsarvodet, men för vissa uppdrag har Arvodesnämnden anfört att det finns så

stora förväntningar gällande deltagande i olika sammanhang att årsarvodet inte utgör en rimlig kompensation.

Kyrkostyrelsen har undersökt hur ersättningsstadgan tillämpas och kan utifrån detta konstatera att det i praktiken redan utgår förrättningsarvoden som närmare avgörs från fall till fall. Detta kan enligt kyrkostyrelsen inte anses vara en tillfredsställande ordning. Vad som kan ge rätt till arvode utöver protokollförda sammanträden bör regleras i syfte att skapa en tydligare ordning för när en sådan rätt föreligger. Det kan över tid variera hur stora insatser som krävs och en konstruktion med förrättningsarvode kan ge flexibla och situationsanpassade förutsättningar. Kyrkostyrelsen menar därför att det är motiverat att införa ett förrättningsarvode till den som utför ett uppdrag för den nationella nivåns räkning och på uppdrag av ett organ utsett av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen eller dess ordförande.

Förrättningsarvode bör enligt kyrkostyrelsen motsvara ett dagarvode för sammanträde. Det behöver bland annat också närmare regleras vad som avses med en förrättning och anges vilken krets av personer som har rätt att uppbära ett sådant arvode samt med vilket belopp.

Vad förrättningsarvode kan utgå för

Enligt kyrkostyrelsen ska förrättningsarvode kunna utgå för en förrättning som avser en kyrklig angelägenhet. Vad som är en kyrklig angelägenhet kan enligt kyrkostyrelsen variera över tid och bör därför inte närmare regleras i stadgan, utan i stället avgöras i varje situation då beslut tas om att någon ska delta i en förrättning. Vad som ska anses vara en förrättning som berättigar till arvode ska regleras närmare i ersättningsstadgan (se nedan). Det ska dock alltid vara fråga om en förrättning som utförs för den nationella nivåns räkning på uppdrag av ett organ utsett av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen eller dess ordförande.

I ersättningsstadgan bör det enligt kyrkostyrelsen anges vad förrättningsarvode ska utgöra ersättning för, på ett liknande sätt som gäller avseende sammanträdesarvode. Förrättningsarvode ska utgöra ersättning för förberedelse, deltagande och ansvarstagande. Vidare ska enligt kyrkostyrelsen också gälla att endast ett förrättningsarvode per dygn kan utgå, oavsett antalet förrättningar, vilket överensstämmer med vad som gäller för sammanträdesarvoden.

För protokollförda sammanträden utgår alltid sammanträdesarvode. Utgår sammanträdesarvode för samma dygn som en förrättning genomförs ska enligt kyrkostyrelsen därför inget förrättningsarvode utgå.

I likhet med vad som gäller för sammanträdesarvoden ska även den som får fast årligt arvode kunna få förrättningsarvode, som då utgör ett komplement till det fasta arvodet.

Vad en förrättning är

I ersättningsstadgan föreslår kyrkostyrelsen att följande ska anses vara en förrättning som kan ge rätt till förrättningsarvode: 1. presidiemöte i ett organ på den nationella nivån som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen, 2. möte med sekreterare eller föredragande i ett organ enligt 1 med anledning av planering eller beredning av organets sammanträden eller ärenden, 3. överläggning med företrädare för annat organ på den nationella nivån än det egna organet, 4. deltagande i kongress, konferens, studieresa eller informationsmöte, 5. för ledamot eller ersättare i kyrkostyrelsen, deltagande i överläggning med annan organisation, myndighet eller företag, 6. överläggningar med företrädare för andra organisatoriska delar av Svenska kyrkan eller organisationer närstående Svenska kyrkan, 7. deltagande i annan organisations möten när

personen är utsedd att företräda Svenska kyrkan, förutsatt att arvode inte utgår från den andra organisationen, 8. efter kallelse av kyrkomötets ordförande, överläggningar med företrädare för kyrkomötets nomineringsgrupper avseende kyrkomötets arbete, 9. för revisor, deltagande i revision av den nationella nivåns verksamhet.

För att skapa en flexibilitet i vilka situationer som i övrigt kan utgöra en förrättning bör det också finnas en ventil i stadgan som ger Arvodesnämnden ett mandat att besluta vad som i övrigt kan utgöra en förrättning. De situationer som anges i stadgan torde dock enligt kyrkostyrelsen utgöra merparten av de situationer som kan ge rätt till förrättningsarvode. Arvodesnämnden bör mot den bakgrunden vara restriktiv med att nyttja den möjlighet som ges.

Vem som kan få förrättningsarvode

Förrättningsarvode föreslås enligt kyrkostyrelsen kunna utgå till 1. ordförande i ett organ utsett av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen som på organets vägnar deltar i en förrättning, 2. ledamot eller ersättare i ett organ enligt 1 som på uppdrag av organets ordförande deltar i en förrättning, 3. företrädare för kyrkomötets nomineringsgrupper som deltar i en förrättning på kallelse av kyrkomötets ordförande, 4. person som av kyrkostyrelsen har utsetts att representera eller företräda Svenska kyrkan och 5. revisor för den nationella nivån som deltar i revision.

Förrättningsarvode ska enligt kyrkostyrelsen, på samma sätt som gäller övriga arvoden, utgå med de belopp som Arvodesnämnden fastställer. Förrättningsarvode till ledamöter i Arvodesnämnden utgår dock med de belopp som kyrkomötets presidium fastställer, även detta i likhet med vad som redan gäller för övriga arvoden.

För uppdraget som kyrkomötets ordförande bör även fortsättningsvis alla förrättningar anses ersätta genom årsarvodet. Detta ska i stället, enligt kyrkostyrelsen, beaktas av Arvodesnämnden när det fasta årliga arvodet fastställs. Inte heller bör den som inom ramen för sin anställning inom Svenska kyrkan utför ett uppdrag ha rätt till förrättningsarvode.

En redogörelse över deltagandet ska lämnas

Den som deltar i en förrättning för vilken det utgår arvode eller ersättning i någon form, ska återrapportera sitt deltagande till det organ på vars uppdrag deltagandet har skett. Kyrkostyrelsen instämmer därigenom i vad Arvodesnämnden har anfört, att även den som deltagit i en förrättning och för detta valt att endast erhålla ersättning för förlorad arbetsförtjänst eller reseersättning, också ska lämna en redogörelse över deltagandet. Det bör enligt kyrkostyrelsen dock vara en fråga för respektive organ att ange de närmare formerna för hur detta ska gå till.

Konsekvensändringar avseende förlorad arbetsförtjänst

I bestämmelserna om ersättning för förlorad arbetsförtjänst bör regleras att den som har deltagit i en förrättning ska ha rätt till ersättning för inkomstbortfall under samma förutsättningar som den som har deltagit i ett sammanträde.

Konsekvensändringar avseende reseförmåner och övrigt

Införande av förrättningsarvode medför behov av ändringar i ett antal bestämmelser i ersättningsstadgan. Den föreslagna kretsen av personer berättigade att uppbära förrättningsarvode innebär att kretsen personer som omfattas av ersättningsstadgan behöver ändras. Det inkluderar bland annat portalparagrafen och paragrafen om vem som har rätt att uppbära reseförmåner. I den senare behöver det anges att Arvodesnämnden ska besluta om de ersättningar för resor som ska tillämpas med anledning

av uppdrag som kan ge rätt till förrättningsarvode. En omnumrering av bestämmelserna behöver också göras för att erhålla en bättre struktur i stadgan.

KsSkr 2020:4

I avsnitt 5.5.2 behandlar kyrkostyrelsen frågan om utvärdering av denna ersättning inför nästkommande mandatperiod.

5.5.2 Kompensation för förlorad pensionsförmån

Kyrkostyrelsens förslag: Det införs en rätt till kompensation för förlorad pensionsförmån för den som erhåller ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Ersättningsnivån ska vara reglerad och utgöra 4,5 procent av den ersättning som har utbetalats för förlorad arbetsförtjänst.

Ny paragraf: 18 § ersättningsstadgan

Förslaget i utkastet till skrivelse överensstämmer med kyrkostyrelsens.

Remissinstanserna: Arvodesnämnden har tillstyrkt förslaget. Arvodesnämnden anför att en utvärdering av de nya arvoden och ersättningarna bör genomföras innan utgången av nästa mandatperiod.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen konstaterar inledningsvis att på de arvoden som utgår betalas sociala avgifter. Det innebär att utbetalningar sker till den allmänna pensionen. Någon kompensation för förlorad tjänstepensionsförmån finns däremot inte reglerad i ersättningsstadgan för förtroendevalda på den nationella nivån.

Personer med omfattande avdrag för förlorad arbetsförtjänst riskerar därmed att gå miste om inbetalningar till tjänstepension från sin arbetsgivare i sådan omfattning att de får en märkbart lägre pension på grund av de förtroendeuppdrag som de har haft på den nationella nivån. Kyrkostyrelsen instämmer därför i det som Arvodesnämnden framfört, att det är olyckligt att det uppstår den här typen av livslånga konsekvenser för personer som lagt ner mycket tid och engagemang som förtroendevalda och att det är önskvärt att detta kompenseras.

För att ersättning för förlorad tjänstepension ska kunna utgå behöver ändringar göras i ersättningsstadgan. Dessa ändringar bör utformas på ett sådant sätt att de är enkla att tillämpa ur ett administrativt perspektiv samtidigt som de tydligt anger vilka förutsättningar som gäller. Ändringarna bör också kunna stå sig över tid.

Ett lämpligt sätt att reglera detta är, enligt kyrkostyrelsen, att relatera till en fast bestämd procentsats av den ersättning som utbetalas för förlorad arbetsförtjänst för att undvika onödig extra administration. Procentsatsen bör vara i linje med övriga gällande pensionsavtal inom privat och kommunal sektor och därför fastställas till 4,5 procent. Denna procentsats motsvarar också vad som gäller enligt Svenska kyrkans pensionsavtal. I många avtal finns därutöver en högre avsättning på delar av lönen som överstiger 7,5 inkomstbasbelopp. En kompensation som beaktar detta kan bli svår att hantera ur ett administrativt perspektiv, då det finns många påverkansgrunder som inte är möjliga att styra över eller ha vetskap om. Detta leder till svårigheter att fastställa korrekta kompensationsbelopp. Någon sådan ytterligare kompensation, utöver 4,5 procent av den ersättning som har utbetalats som förlorad arbetsförtjänst, bör därför inte införas. Med den valda modellen är det möjligt för den som erhåller ersättningen att själv placera kompensationen i ett lämpligt pensionssparande.

Arvodesnämnden har anfört att de ändringar i stadgan som avser förrättningsarvode och ersättning för förlorad pensionsförmån som följer av förslaget bör utvärderas innan utgången av nästa mandatperiod. Kyrkostyrelsen instämmer i att en förändring av det slag som föreslås behöver följas och utvärderas. Kyrkostyrelsen avser därför att göra en sådan utvärdering före utgången av nästa mandatperiod.

5.5.3 Övriga justeringar

Kyrkostyrelsens förslag: En ändring görs av ersättningsstadgans terminologi avseende närvaro, så att den överensstämmer med terminologin i kyrkoordningen. I stadgan ska termen ”delta” användas i stället för termen ”närvaro”.

Nuvarande bestämmelse om rätt till ett sammanträdesarvode till ledamöter i kyrkomötet för förberedelsedagar utgår, eftersom sådant arvode inte längre utbetalas. Vidare införs ett mandat för Arvodesnämnden avseende ersättning för förlorad arbetsförtjänst för den som inte är folkbokförd i Sverige. Detta mandat ger Arvodesnämnden rätt att i sådana fall besluta om när ersättning ska utgå och med vilket belopp.

Därutöver görs ett antal ändringar av förtydligande karaktär i några bestämmelser, utan att detta innebär någon ändring i sak.

Ändrade paragrafer: 2, 3, 5, 17 och 19 §§ ersättningsstadgan

Förslaget i utkastet till skrivelse överensstämmer med kyrkostyrelsens förslag.

Remissinstanserna: Arvodesnämnden har tillstyrkt förslaget.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

I samband med att ersättningsstadgan har setts över inför ett eventuellt införande av förrättningsarvode och ersättning för förlorad tjänstepensionsförmån har ytterligare behov av justeringar noterats, bland annat för att uppnå en mer enhetlig och mer tydlig reglering avseende sammanträdes- och förrättningsarvode.

Sammanträdesarvode

Med närvaro avses i kyrkoordningen fysisk närvaro på den fysiska plats där ett sammanträde äger rum, en form av formell närvaro som grundar rätt till deltagande i beslutsfattandet. Även den som inte formellt deltar i beslutsfattande har dock enligt stadgan rätt att uppbära arvode. En ändring av termen närvara som återspeglar kyrkoordningens terminologi bör enligt kyrkostyrelsen därför göras (se uttalanden i KsSkr 2019:4 och bet. O 2019:3 avseende deltagande på distans i beslutande och verkställande organ). Med termen ”delta” i ersättningsstadgan bör således avses både en formell närvaro och annat deltagande, till exempel när någon deltar på distans utan att uppfylla villkoren för formell närvaro. Det kan gälla en ledamot som då inte kan delta i beslutsfattandet eller en icke tjänstgörande ersättare som följer sammanträdet på distans eller genom att vara fysiskt närvarande (på ordförandens särskilda kallelse).

I 3 § tredje stycket ersättningsstadgan anges att det till kyrkomötets ledamöter utgår sammanträdesarvode under kyrkomötets sammanträdesdagar jämte en inledande förberedelsedag vid varje session. Enligt en överenskommelse inom kyrkomötet utgår inte längre sammanträdesarvode för förberedelsedagen, trots att ledamöterna har rätt till detta enligt ersättningsstadgan. Kyrkostyrelsen föreslår därför att denna reglering utgår ur ersättningsstadgan eftersom den är inaktuell.

Enligt 11 § ersättningsstadgan gäller att den som har en förlorad arbetsförtjänst, men som inte kan redovisa för den, kan erhålla ersättning med ett belopp som motsvarar den sjukpenning som skulle ha betalats från Försäkringskassan vid sjukdom. I exempelvis kyrkomötet ingår numera också ledamöter och ersättare som väljs genom indirekta val inom Svenska kyrkan i utlandet och som kan vara bosatta utomlands. För dessa personer saknas i många fall tillräckliga underlag för att beräkna med vilket belopp sjukpenning skulle ha utbetalats till följd av att personerna inte är folkbokförda i Sverige. För att lika förutsättningar så långt som möjligt ska gälla även för dessa personer, bör det enligt kyrkostyrelsen införas en ventil i ersättningsstadgan som ger Arvodesnämnden mandat att besluta om när ersättning i dessa fall ska betalas ut och med vilket belopp.

Rättelse i bestämmelsen om reseförmåner m.m.

Arvodesnämndens mandat utvidgades till följd av ett utskottsinitiativ i kyrkomötet 2017 (Kr 2017:7). I samband med detta gjordes ett antal övriga ändringar i ersättningsstadgan, som börjar tillämpas när Arvodesnämnden första gången fattar de beslut som föranleds med anledning av 2017 års ändringar. Arvodesnämnden har ännu inte fattat beslut om reseförmåner, varför den äldre lydelsen alltjämt gäller. Enligt denna omfattas ”resor med anledning av uppdrag som ledamot av kyrkomötet, i organ utsedda av kyrkomötet samt i organ utsedda av kyrkostyrelsen” samt ”för ersättare som tjänstgör i ledamots ställe eller som efter särskild kallelse deltar i ett sammanträde”. Enligt gällande lydelse omfattas uppdrag som ledamot eller ersättare som närvarar på ordförandes särskilda kallelse i organ utsedda av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. Reseförmåner är inte omedelbart knutet till deltagande i ett sammanträde där någon närvarar på ordförandes särskilda kallelse. Det finns en risk att bestämmelsen, så som den kom att utformas vid 2017 års kyrkomöte, inte tydligt träffar (ordinarie) ledamöter och tjänstgörande ersättare. I syfte att undvika oklarheter bör bestämmelsen språkligt förtydligas. Vidare föreslås ett antal språkliga rättelser, som inte är avsedda att innebära någon ändring i sak.

5.6 Ikraftträdande

En grundläggande princip som har gällt sedan 1999 års kyrkomöte är att kyrkomötet inför varje ny mandatperiod ska se över arvoden och övriga ersättningar för de förtroendevalda på den nationella nivån. På så sätt kommer det som beslutas att bli gällande för de nyvalda och påverkar inte dem som redan innehar förtroendeuppdrag. Kyrkostyrelsen anser att detta är en lämplig ordning som det finns goda skäl att hålla fast vid om inte särskilda omständigheter föranleder något annat. Det föreslås därför att alla ändringar i ersättningsstadgan ska träda i kraft den 1 januari 2022, det vill säga när den nya mandatperioden börjar. Det bedöms inte föreligga behov av övergångsbestämmelser.

5.7 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Förslaget bedöms inte medföra några direkta eller indirekta konsekvenser för barn.

Ekonomiska konsekvenser

Under år 2019 utbetalades ersättning för förlorad arbetsförtjänst på ca 1 316 000 kronor exklusive sociala avgifter till de förtroendevalda. Kompensation av förlorad tjänstepensionsförmån enligt förslaget skulle, baserat på dessa siffror, ha medfört en ytterligare kostnad på ca 60 000 kronor exklusive sociala avgifter. Förslaget om kompensation för förlorad tjänstepensionsförmån kommer således att medföra ökade kostnader för den nationella nivån. Även förslaget om förrättningsarvode kan antas leda till att kostnaderna ökar. Detta dels eftersom det utgår ett nytt arvode, dels för att kostnaden för ersättning för förlorad arbetsförtjänst därmed i sin tur ökar. Som en ytterligare konsekvens ökar i så fall även den ersättning som utgår för förlorad pensionsförmån. I avsnitt 5.5.1 framgår att kyrkostyrelsen avser att följa tillämpningen av de nya bestämmelserna och att en utvärdering ska genomföras före utgången av den kommande mandatperioden.

5.8 Kommentarer till bestämmelserna i ersättningsstadgan

1 §

I *första stycket* har gjorts ett tillägg som innebär ett förtydligande att det också finns bestämmelser om arvoden och ersättningar till dem som finns uppräknade i 8 §, för det fall dessa inte är ledamöter i kyrkomötet, eller ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen.

I *andra stycket* har förrättningsarvode tillförts som en ny form av arvode vid sidan av sammanträdesarvode. Av bestämmelsen framgår att förrättningsarvode inte kan utgå samtidigt som ett sammanträdesarvode, men att det däremot är möjligt att få både sammanträdesarvode eller förrättningsarvode även om man har ett fast årligt arvode.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1.

2 §

I *första stycket* har ett förtydligande gjorts om att sammanträdesarvode utgår för *deltagande* i ett protokollfört sammanträde i ett organ *på den nationella nivån*.

I *andra stycket* har termen närvaro ersatts av termen deltagande, eftersom sammanträdesarvode också kan utgå till den som inte formellt är närvarande. Det avser exempelvis en ersättare som följer sammanträdet på distans utan att delta i beslutsfattandet. Angående termen närvarande, se kyrkostyrelsens skrivelse 2019:4.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.3.

3 §

I *första stycket* har termen närvaro justerats, se kommentaren till 2 §. Vidare har orden "ska utgå" ersatts med "utgår". Detta innebär ingen ändring i sak och betyder fortfarande att sammanträdesarvode ska utgå till den som har rätt till sådant och som deltar i ett protokollfört sammanträde i ett organ på den nationella nivån. Jämför kommentaren till 6 § om förrättningsarvode.

I *tredje stycket* har rätten till arvode för en förberedelsedag inför varje kyrkomötes-session tagits bort då något sådant arvode inte längre utgår i praktiken och bestämmelsen i denna del således är inaktuell.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.3.

5 §

I *första stycket* har termen närvarande ersatts med deltar, se kommentaren till 2 §. Vidare har en språklig justering gjorts som innebär att orden ”förutom till Arvodesnämndens ledamöter” har tagits bort från stycket, då det finns särskilda regler om vem som fastställer arvodet för dessa ledamöter i andra stycket. Justeringen innebär ingen ändring i sak.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.3.

6 §

Bestämmelsen är ny.

I *första stycket* anges de grundläggande förutsättningarna för att uppbära förrättningsarvode. Till skillnad från vad som gäller sammanträdesarvode men i likhet med de ersättningar som kan utbetalas anges att förrättningsarvode kan utgå. Det betyder att den som vill ha förrättningsarvode, måste begära att få sitt arvode utbetalt. Det ska alltid avse ett uppdrag som utförs för den nationella nivåns räkning, på uppdrag av ett organ utsett av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen eller organets ordförande.

Av *andra stycket* framgår att endast ett arvode per dygn kan utgå oavsett antalet förrättningar. Detta motsvarar vad som gäller för sammanträdesarvode. Vidare anges att förrättningsarvode inte kan utgå om det utgår ett sammanträdesarvode under samma dygn. Se kommentaren till 1 §.

I *tredje stycket* anges att förrättningsarvode utgör ersättning för förberedelse, deltagande och ansvarstagande. Bestämmelsen speglar den motsvarande bestämmelsen avseende sammanträdesarvode, som finns i 2 § andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1.

7 §

Bestämmelsen är ny.

I *första stycket* finns en uppräkningslista av situationer som definieras vara förrättningar som kan ge rätt till förrättningsarvode. I vissa fall innefattas i definitionen även ytterligare inskränkningar, exempelvis avseende en viss krets av personer, se punkterna 8 och 9, eller vissa särskilda förutsättningar, se punkterna 7 och 8.

Av *andra stycket* framgår att Arvodesnämnden kan besluta att ytterligare situationer, utöver de som finns i uppräkningslistan i första stycket, kan utgöra en ersättningsberättigad förrättning. Denna ventil är avsedd att användas restriktivt.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1.

8 §

Bestämmelsen är ny.

I *första stycket* finns en uppräkningslista av vilka personer som det kan utgå förrättningsarvode till.

I *andra stycket* förtydligas något som redan följer av punkten 1 i första stycket att det för uppdraget som kyrkomötets ordförande inte utgår något förrättningsarvode, se vidare kommentaren till 11 §. Inte heller den som utför ett uppdrag inom ramen för sin anställning inom Svenska kyrkan har enligt bestämmelsen rätt till förrättningsarvode. Detta även om villkoren för att uppbära förrättningsarvode i övrigt är uppfyllda.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1.

9 §

Bestämmelsen är ny.

Av *första stycket* framgår att det är Arvodesnämnden som fastställer med vilket belopp som förrättningsarvode utgår, dock med undantag för vad som sägs i andra stycket.

I *andra stycket* anges att det är kyrkomötets presidium som fattar beslut om beloppets storlek avseende ledamöterna i Arvodesnämnden. Bestämmelsen motsvarar 5 § som avser sammanträdesarvode.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1.

10 §

Bestämmelsen är ny och anger att den som har deltagit i en förrättning för vilken förrättningsarvode, ersättning för förlorad arbetsförtjänst eller reseersättning har utgått, ska lämna en redogörelse över förrättningen till det organ på vars uppdrag deltagandet har skett. Vad redogörelsen närmare ska innehålla är en fråga som får avgöras av det organ som har gett uppdraget.

Bestämmelsen reglerar när det enligt ersättningsstadgan finns en formell skyldighet att lämna en redogörelse över deltagandet i en förrättning. Det finns inget som hindrar att ett organ beslutar att en redogörelse också ska lämnas i de fall där något arvode eller ersättning inte har utgått för deltagandet. Detsamma gäller när personen inte har rätt till förrättningsarvode därför att ett sammanträdesarvode i stället har utgått.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1.

11 §

Bestämmelsen har fått ny beteckning och var tidigare 6 §. Rubriken närmast före tidigare 6 § har flyttats till närmast före denna paragraf.

I ett nytt *andra stycke* anges att Arvodesnämnden ska beakta att förrättningsarvode inte kan utgå för uppdraget som ordförande i kyrkomötet, när nämnden fastställer det fasta årliga arvodet för detta uppdrag.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1.

17 §

Bestämmelsen har fått ny beteckning och var tidigare 11 §.

I *första stycket* har lagts till att den som har deltagit i en förrättning som kan ge rätt till förrättningsarvode enligt 6 § första stycket också har rätt till ersättning för förlorad arbetsförtjänst. Det innebär bland annat att den som har deltagit både i ett sammanträde och en förrättning samma dag och därför inte har rätt till förrättningsarvode enligt 6 § andra stycket, men haft förlorad arbetsförtjänst för sitt deltagande i förrättningen ändå kan få ersättning för den inkomstförlusten. Någon inkomstförlust att ersätta finns dock inte om hela inkomstbortfallet har ersatts genom deltagandet i sammanträdet.

I *andra stycket* anges att ersättning för förlorad arbetsförtjänst betalas per sammanträdes- eller förrättningsdag genom att förrättningsdag har tillförts i bestämmelsen. Jämför kommentaren till 6 §.

I ett nytt *fjärde stycke* anges att för den som har förlorat arbetsförtjänst men som inte kan redovisa för den och som inte är folkbokförd i Sverige får Arvodesnämnden besluta om ersättning ska utgå och med vilket belopp. Tillägget är avsett att utgöra en ventil som ska garantera likabehandling av personer som har rätt att uppbära ersättningen, men där det inte går att fastställa vilket belopp som motsvarar den sjukpenning

som skulle ha utbetalats från Försäkringskassan vid sjukdom till följd av att personen inte är folkbokförd i Sverige.

KsSkr 2020:4

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1 och 5.5.3.

18 §

Bestämmelsen är ny och reglerar en ny ersättningsform, ersättning för förlorad pensionsförmån. Av bestämmelsen följer att den som erhåller ersättning för förlorad arbetsförtjänst också ska få ersättning för förlorad pensionsförmån. Ersättningen motsvarar ett tillägg av ett belopp som beräknas med en fast angiven procentsats av den ersättning som har utbetalats för förlorad arbetsförtjänst.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.2.

19 §

Bestämmelsen har fått ny beteckning och var tidigare 12 §. Rubriken närmast före tidigare 12 § har flyttats till närmast före denna paragraf.

I *andra strecksatsen* har gjorts ett språkligt förtydligande så att det mer tydligt framgår att ersättning för resor avser ledamot, vilket enligt 1 § inkluderar tjänstgörande ersättare, och därutöver ersättare som deltar på ordförandens särskilda kallelse. I båda fallen ska det vara fråga om deltagande i ett organ utsett av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. Ingen ändring i sak är avsedd.

En *ny tredje strecksats* har införts som även ger rätt till ersättning för resor för den som utför ett uppdrag som kan ge rätt till förrättningsarvode. Även resor till en förrättning för vilken det inte utgår förrättningsarvode därför att det samma dag utgår ett sammanträdesarvode enligt 6 § andra stycket ger rätt till reseersättning. Någon kostnad för resa till förrättningen bör dock inte ha uppstått om förrättningen och sammanträdet äger rum på samma plats och således ersatts genom reseersättning avseende resan till sammanträdet.

Övervägandena finns i avsnitt 5.5.1 och 5.5.3.

6 Övriga rättelser

6.1 Förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

6.2 Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen

dels att rubriken närmast före 8 kap. 33 § ska sättas närmast före 8 kap. 34 §,

dels att rubrikerna närmast före 29 kap. 2–6, 9 och 10 §§ ska sättas närmast före 29 kap. 1–5 respektive 8 och 9 §§,

dels att det närmast före 8 kap. 33 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Slutlig sammanräkning”,

dels att ordet ”beslutordningen” i 11 kap. 18 § ska ersättas med ”beslutsordningen”.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2021.

6.3 Ärendet och dess beredning

KsSkr 2020:4

Kyrkostyrelsen har under året uppmärksammat att det finns behov av rättelser i några av bestämmelserna i kyrkoordningen. I detta avsnitt föreslås sådana ändringar.

6.4 Överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag: En rättelse ska göras av ett ord i 11 kap. 18 § kyrkoordningen. Vidare ska rubriken närmast före 8 kap. 33 § sättas närmast före 8 kap. 34 § och rubrikerna i kapitel 29 rättas. En ny rubrik ska införas närmast före 8 kap. 33 §.
Ändrad paragraf: 11 kap. 18 § kyrkoordningen.

Skälen för kyrkostyrelsens förslag

I 11 kap. 18 § tredje punkten kyrkoordningen har ett *s* fallit bort i ordet beslutsordning, så att det i stället står beslutordning.

Närmast före 8 kap. 33 § finns en rubrik benämnd ”[g]runder för bedömning av valsedlar”. Denna rubrik har hamnat fel och ska i stället placeras närmast före 8 kap. 34 §. Före 8 kap. 33 § ska i stället införas en ny rubrik som ska lyda ”Slutlig sammanräkning”.

I samband med kyrkomötet 2019 beslutades ett antal ändringar i kyrkoordningens 29:e kapitel (SvKB 2019:9). Bland annat numrerades ett antal bestämmelser om. Av misstag flyttades dock inte rubrikerna närmast före de omplacerade bestämmelserna. Detta bör i stället justeras nu, på så sätt att rubrikerna närmast före 29 kap. 2–6, 9 och 10 §§ sätts närmast före 29 kap. 1–5 respektive 8 och 9 §§.

Kyrkostyrelsen föreslår att de ovan redovisade felaktigheterna justeras.

6.5 Ikraftträdande

De föreslagna ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt, det vill säga den 1 januari 2021. Det bedöms inte föreligga behov av övergångsbestämmelser.

6.6 Konsekvenser

Konsekvenser för barn

Förslagen bedöms inte medföra några direkta eller indirekta konsekvenser för barn.

Allmänna konsekvenser

De föreslagna ändringarna bidrar till ett korrekt regelverk, vilket är viktigt för att upprätthålla legitimiteten och förtroendet för de inomkyrkliga bestämmelserna.

6.7 Kommentarer till bestämmelsen i kyrkoordningen

11 kap.

18 §

En felskrivning av ett ord i tredje punkten har justerats så att det numera rätteligen står ordet beslutsordning.

Utdrag ur kyrkostyrelsens protokoll

Utdrag ur protokoll fört vid kyrkostyrelsens sammanträde den 9 juni 2020.

Närvarande: Antje Jackelén, ordförande, ledamöterna Wanja Lundby-Wedin, Daniel Tisell, Aron Emilsson, Jesper Eneroth, Nils Gårder, Mats Hagelin, Agneta Hyllstam, Lars Johnsson, Berth Löndahl, Marie Rydén Davoust, Elisabeth Rydström, Britt Sandström och Erik Sjöstrand samt tjänstgörande ersättaren Daniel Larson.

Föredragande: Rättschef Maria Lundqvist Norling och biträdande enhetschef Migelle Wikström

Kyrkostyrelsen beslutade i enlighet med arbetsutskottets förslag

att till kyrkomötet lämna skrivelsen 2020:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m.